

Хомеопатия – нежната медицината

Георгос Витулкас

Предговор

Живеем в един от най-вълнуващите периоди на човешката история. В почти всички сфери на човешкия живот се осъществяват радикални промени на схващанията - в науката, политиката, икономиката, екологията, театъра, музиката и т.н. Подобна промяна се наблюдава дори в областта на медицината. Обективистичният, материалистичен възглед за света се разширява, за да обхване и енергийното ниво на съществуване. Идеята за човека като едно цяло измества досега съществуващото възприемане на пациента като сбор от отделни части, които трябва да се диагностицират. В области като холистично лечение, хранене, акупунктура и др. по-големи надежди се възлагат на лечебната сила на индивида, отколкото на лекарствата.

Тази книга на Джордж Витулкас представлява острие, което проправя пътя на холистичния подход в областта на медицината. Стъпка по стъпка тя ни превежда през необичайни открития, които са довели до създаването на най-ефективната лечебна система, позната на човечеството. Ранните опити за истинска холистична медицина са неуверени и до голяма степен забулени в мистицизъм. В противовес на всичко това книгата на Витулкас показва убедително хомеопатията като систематична наука, която прилага правилно природните закони, за да стимулира лечебните енергии на човека.

Уважението, което изпитвам към работата на Витулкас, най-добре може да бъде илюстрирано чрез кратко описание на моята собствена история. В ранна възраст, очарован от представата за "медицината в бяла престилка", реших да стана лекар. Най-накрая желанието ми се осъществи и завърших Стенфордското медицинско училище, където станах жертва на най-здравия материалистичен възглед в медицинската наука.

След завършване на обучението си възнамерявах да се захвана с частна практика, но идеалистичната ми представа относно това каква трябва да бъде медицината ме накара да се чувствам объркан и разочарован от това, което бях научил. Обърнах се към холистични области като хранене, билколечение, акупунктура, хиропрактика и полярен масаж, но никъде не можах да намеря метод достатъчно систематичен, за да се справи с тежките хронични болести, които представляват предизвикателство за всеки лекар. Накрая преминах обучение по хомеопатия и започнах частна практика в Северна Калифорния.

Резултатите, които получих чрез хомеопатията, бяха задоволителни, но все още имаше много, много случаи, за които самият аз знаех, че нямам подходящото познание, за да ги излекувам. Точно по това време се срещнах с Джордж Витулкас. Анализът му на някои от моите случаи бързо ме научи, че в ръцете на един истински Учител хомеопатията разрешава проблемите на огромен брой хора, страдащи от хронични болести.

Най-накрая прекъснах практиката си в Калифорния и изоставих собствените си задължения като преподавател, за да отида да се уча при Витулкас в Атина, Гърция. Никога не съм съжалявал за това си решение. То ми даде възможност да лекувам пациентите си прецизно и съобразно природните закони, а това е целта на всеки съвестен лекар по света.

Може да изглежда твърде хубаво, за да е истина, но най-накрая хилядолетното търсене на човечеството за безвредна, истински лекуваща медицина намира своя отговор в хомеопатичната система. Предизвикателството, с което се сблъскваме сега, е създаването на професионално училище, в което на най-високо равнище и с дължимата стриктност да се преподава хомеопатична медицина

В своята забележителна книга Джордж Витулкас кратко и убедително успява да даде основите, върху които се гради този на вид чудотворен метод.

Д-р Бил Грей

Глава 1

ИДВАНЕТО НА НОВАТА ЕПОХА

През последните години се забелязва дълбока революция в мисленето по отношение на здравето и болестта. Започвайки при сериозната и добре информирана публика, която търси по-ефективни средства за справяне с хроничните болести, тя повлиява самата медицинска професия, както и политиците в правителството.

Днес е трудно да се проследят и открият корените на този начин на мислене. Исторически той се простира назад до Хипократ и преди него, но с навлизането на технологията и строго материалистичния възглед за света той бива забравен за известно време. Неговото възраждане е повлияно от развитието на психологията, от издигнатия от Езален възглед за човека като едно цяло, от повторното събуждане на духовното и мистично съзнание, и дори от осъзнаването на екологията. Това е революция, вдъхновена от висшето ниво на образование, постигнато в по-нови времена.

Тази тенденция води до създаването на различни клиники, курсове, семинари, публикации и бизнес, възприемани като "движение за холистично здраве". Основната идея е, че всеки от нас е единно цяло. Ние не сме разделени на отделни части, всяка от които си има специфична болест или диагностична категория. Не можем да бъдем разделени от никакви вярвания, начин на живот, взаимоотношения или терапия, без да нарушим основни космически закони. Всеки от нас е уникален индивид, цялостен и завършен, и функционира като една цялостна система по отношение на заобикалящата ни вселена. Всяко състояние на здраве или болест трябва да се разглежда в такъв контекст. До каквато степен се отклоняваме от тази перспектива, до такава степен ние изпитваме дисхармония или неразположение (англ. disease). И обратното - колкото повече живеем според този принцип, толкова повече се наслаждаваме на едно уравновесено състояние на хармония и жизненост.

Втори основен принцип на холистичния подход е, че най-ефективният и в действителност единствен начин за лечение на болестта е да се засили здравето на засегнатата личност. За основно е прието схващането, че всички живи същества са движени от "жизнена сила" (това понятие ще бъде обсъдено със значителни подробности по-късно), чието увреждане води до болест и чието активиране води до здраве. Тази сила (наричана от китайците "чи", а от индусите "прана") все още предстои да бъде научно разграничена, наблюдавана или измервана, но всеки осъзнава, че тя действа в нас.

Всички сме наблюдавали, че някои от нашите приятели се радват на по-голяма жизненост от други. Всеки изпитва покачване или спад на енергията в различните часове и дни; склонни сме да приписваме тези промени на стреса, диетата, съня и т.н. Но каквато и да е видимата "причина", ние изпитваме тези колебания в нивото на жизнената енергия.

Следователно практикуващият холистична медицина помага на "клиента" да открие кои от различните аспекти на неговия живот са склонни да стимулират естествените процеси и кои ги възпрепятствуват. По този начин най-голямата отговорност за възстановяването на здравето лежи върху раменете на самия пациент.

Във връзка с казаното дотук симптомите се разглеждат като опити на тялото да се излекува или да сигнализира, че е в беда, и те се уважават като такива. Това е в явно изразено противоречие със стандартния медицински подход, при който симптомите се разглеждат като смущения, които трябва да бъдат подтиснати.

Нека обсъдим някои от основните холистични практики, за да се изясни начина, по който трябва да се разбира хомеопатията.

Първият холистичен подход, който спечели широкото всеобщо одобрение на здравия разум, е храненето. То бе популяризирано за първи път от автора Адел Дейвис през 1950 г., след което бързо се призна, че правилното хранене е от особено значение за доброто здраве. Когато осъзнаването на необходимостта от подходящ баланс на хранителните вещества нарасна, хората започнаха да се консултират със своите лекари относно начина си на хранене и

приемане на витамини - само за да открият, че имат повече познания в тази област от тях. Това бе първата важна стъпка в постепенното разголване на забулената в мистицизъм медицина.

С времето движението за правилно хранене надхвърли границата, до която бе развито от Адел Дейвис, и се върна към типа хранене, за който човешката раса всъщност бе еволюирала. Но се наблягаше на два принципа: осигуряването на подходящи хранителни вещества (главно чрез зърнени храни, семена, ядки, зеленчуци и плодове) и детоксикацията на тялото чрез различни средства. Следователно жизнената сила се поддържа чрез подходящ баланс между хранителните вещества и едновременно освобождаване на организма от товара на токсините.

Към правилното хранене и детоксикацията се прибави признаването на третата основна необходимост за тялото - физическо упражняване. През Цялата еволюция на човечеството, някъде до миналия век, упражняването е било основен момент от ежедневието. През последните няколко години се получи нещо като бум в интереса на хората към упражняването, не само като терапия, но и като начин на себеоткриване и изпитване на истинска радост.

Правилното хранене и физическите упражнения са чудесни за поддържането на здравето, след като то бъде постигнато, но какво е тяхното приложение като методи за лечение? В отговор на това внезапно бе "открита" акупунктурата. Тя е техника, при която внимателно и систематично на стратегически места по кожата се поставят игли, които стимулират потока жизнена енергия по каналите или пътищата, известни още като меридиани. При тази система болестта се счита за пречка или дисбаланс в потока на жизнената енергия, която може да бъде балансирана отново чрез вкарването на игли.

В същото време бяха преоткрити или популяризирани множество други техники, предназначени в основата си за постигане на същото нещо: полярен масаж, Ломи масаж, рефлексология, различни техники на движения и пози, хатха-йога, хиропрактика, остеопатия и други. При наличието на всички тези техники хората с хронични болести постепенно започнаха да вярват, че е възможно собствените естествени лечебни процеси на тялото да бъдат безпрепятствено поддържани и техният баланс със сигурност да се възстанови - при това без токсичното действие на лекарствата, радиацията или хирургията.

За нещастие първоначалните големи очаквания на страдащите от хронични болести накрая не бяха оправдани. Въпреки че новите техники осигуряваха подобрение до известна степен, изглежда истинско изцеление се постигаше толкова, колкото и чрез традиционната медицина. За да се поддържа постигнатият ефект, пациентът трябваше да продължи от време на време с процедурите, като резултатите често бяха нетрайни и преходни. Новият подход бе просто сбор от техники, без дълбоко вникване в първоначалната причина на хроничните болести и без солидни принципи, върху които да се базира лечението.

Именно във връзка с това огромен брой хора се обърнаха към много сложната наука хомеопатия. От двадесетгодишния си практически опит мога да кажа, че вероятно тя е най-ефективната природна медицина за остри и хронични заболявания, съществуваща днес. Най-после се стигна до събирателния образ на холистичната медицина и истинското изцеление вече е реалност, а не просто някаква мечта.

Глава 2

САМУЕЛ ХАНЕМАН И ЗАКОНЪТ ЗА ПОДОБИЯТА

"Най-висшето и единствено призвание на лекаря е да възстанови здравето на болния и това се нарича Лекуване." Самуел Ханеман

Хомеопатията е много систематичен метод за мощно стимулиране на жизнената сила на тялото, за да се излекува болестта. Тя се основава на няколко прости, но дълбоко проникващи принципи на Природата, които са противоположни на общоприетите схващания.

Хомеопатията с всичките си подразделения е доста сложна дисциплина, за да бъде изучена в рамките на няколко семинара или чрез изчитането на тази книга. Принципите са

прости като идея, но е трудно да бъдат разбрани напълно. Те изискват години интензивно обучение и опит.

За да представим по подходящ начин Хомеопатията, трябва да се върнем 170 години назад и да разгледаме вероятно най-забележителното събитие в историята на медицината - живота на един човек. С времето съм сигурен, че той ще се нареди сред великите имена в историята на откритията, наред с такива гиганти като Айнщайн, Нютон и Хипократ. По подобен начин неговите прозрения радикално и трайно промениха нашите схващания не само относно здравето и болестта, но и относно самото естество на битието. Ето защо, за да успеем да обясним и изясним основните принципи на Хомеопатията, ще проследим по-подробно живота и развитието на мисленето на този човек.

През 1810г. в Торго, малък град в Германия, бе публикувана книга, озаглавена "Органон на лечителското изкуство". Нейният автор, Самуел Ханеман, бе по това време изключително известен лекар и автор на медицинска литература, така че появяването на още една негова книга предизвика интерес автоматично. Обаче след прочита на книгата сред европейската медицинска общност настъпи голяма буркотия - в нея бе представена една напълно нова и радикална медицинска система, коренно противоположна на традиционната по това време медицина.

Ханеман нарича своята нова медицина ХОМЕОПАТИЯ, дума от гръцки произход - *omeos* означава "подобен", а *pathos* - "страдание". Следователно хомеопатия означава "да се лекува с нещо, което причинява ефект, подобен на страданието". В тази книга Ханеман излага законите и принципите на своята наука, до които е достигнал емпирично в продължение на двадесет години.

Накратко, Ханеман твърди и показва следното:

1. Медицинското лечение е успешно само когато е в съответствие с определени закони на лекуването, съществуващи в природата.

2. Никой не може да лекува извън тези закони.

3. Няма болести като такива, има само болни индивиди.

4. Една болест винаги е динамична по природа. Следователно лекарството трябва също да е в динамично състояние, ако искаме то да лекува.

5. Пациентът има нужда само от едно определено лекарство на даден етап от неговото заболяване и от никакво друго. Докато не бъде открито точно това лекарство, той няма да бъде излекуван, в най-добрия случай състоянието му само временно ще се облекчи.

Поради изключителните лечебни резултати Хомеопатията вероятно е щяла да получи широко признание в цяла Европа и света. Когато обаче работата на Ханеман била публикувана за първи път, тя била посрещната с ожесточено противопоставяне от страна на лекарите, които все още предписвали кръвопускане, очистителни и средства за изпотяване. Ханеман не се отчаял. Той бил изключителен човек и като такъв бил неразбран. Това е често срещано явление.

Първият биограф на Ханеман, Томас Бредфорд, описва как бащата заключвал сина си и го оставял с така наречените "мисловни упражнения" - проблеми, които момчето трябвало да разреши само. По този начин младият Ханеман се научил да развива и използва интуицията и самопознанието, и осъзнал ограниченията на мисловната логика.

Очевидно Ханеман бил много преждевременно развит във всичко, което предприемал. Когато бил дванадесетгодишен, учителят му го карал да преподава гръцки на останалите ученици. Завършил университетското си образование по химия и медицина, като се издържал, превеждайки английски книги на немски език. Допълнителна квалификация като лекар получил в университета в Лайпциг през 1779 г. и скоро след това започнал да публикува поредица от трудове по медицина и химия. През 1791 г. благодарение на изследванията си в областта на химията Ханеман бил избран за член на Академията на науките в Майнс. Неговият "Аптекашки лексикон" се превърнал в стандартен учебник за онова време и той бил избран

измежду всички лекари в Германия да стандартизира немската Фармакопея.

Скоро след като завършил медицина, Ханеман се оженил и имал деца. Сега той имал семейство и утвърдена репутация в областта на химията и медицината, но пак не бил удовлетворен. Тогава, за огромно недоумение на колегите и приятелите си, той изоставил медицинската практика. Ето какво писал на един свой приятел:

"За мен бе изключително мъчение да вървя в тъмнина винаги, когато трябва да лекувам болния и според една или друга хипотеза за болестите да предписвам вещества, които дължат своето място в Материя медика на някакво произволно решение... Наскоро след като се ожених, изоставих медицинската си практика, за да не поемам повече риска да навреда, и се за лових усилено със занимания по химия и литература".

След като станал баща и "любимите му деца" били заплашвани от някаква болест, той още повече се убедил в правотата на решението си. На същия приятел той писал: *"Моите съмнения (относно методите на лечение) се удвоиха, когато видях, че не мога да им предложа сигурно облекчение (на децата)".* Ханеман продължил да превежда медицински трудове и с оскъдните средства от тази дейност поддържал семейството си. Можел да направи живота си много по-приятен чрез практикуването на медицина, но предпочел бедността пред необходимостта да се подчини на една система, *"чиито грешки и несигурности ме отвращават".*

Въпреки всичко активният ум на Ханеман останал любознателен, възприемчив и систематичен. Той не се отказал да изследва основите на здравето и болестта. Именно в такова състояние на ума той попаднал на първия основен принцип на хомеопатията. Превеждал Материя медика (компендиум на действията на лекуващите фактори), написана от професор Кулен от Лондонския университет. Кулен посветил двадесет страници от тази книга на лечебните свойства на кората на хинино-вото дърво (източник на известния днес хинин). Той приписвал успеха на хинина при лечението на малария на горчивия му вкус. Ханеман бил толкова неудовлетворен от това обяснение, че направил нещо много странно: самият той взел няколко дози хининова кора! Тази постъпка била абсолютно безпрецедентна в медицинския свят по това време. До днес не е известно какво го е накарало да направи това, но експериментът му довел до свършено нова ера в медицината. Ханеман описва резултатите по следния начин:

"Експериментално вземах два пъти на ден по четири драхми от добрата Хина. В началото краката, върховете на пръстите ми и т.н. станаха студени; станах отпуснат и сънлив; след това получих сърцебиене и пулсът ми се усили и учести, получи се нетърпимо раздразнение, треперене, слабост във всички крайници; след това - пулсиране в главата, зачервяване на бузите и жажда - накратко, един след друг се появиха всичките симптоми, които обикновено са характерни за периодичната треска, макар и без странните ледени тръпки.

Накратко, дори онези симптоми, които се наблюдават редовно и са особено характерни, се появиха до един - притъпеност на ума, схващане на всички крайници, и най-вече неприятно усещане на вцепененост някъде в надкостницата на всички кости в тялото. Тази криза продължаваше два или три часа всеки път и започваше отново само ако повторех тази доза, иначе не; спрях я и бях в добро здраве".

Представете си поразителното откровение, осенило Ханеман в резултат на този експеримент! Стандартното-медицинско предположение винаги е било, че ако тялото изяви симптом, трябва да се даде лекарство, което да го отстрани. Това било толкова твърдо установено, че почти се било превърнало в автоматичен рефлекс в ума на лекаря и пациента. Но чрез собственото си преживяване Ханеман открил, че лекарството, за което се знаело, че лекува малария, всъщност възпроизвежда нейните симптоми като се даде на здрав човек!

Много хора просто биха пренебрегнали такова едно наблюдение, приемайки го за някакво изключение. Хаиеман обаче бил истински учен-емпирик. За него именно опитът от наблюдението имал значение - независимо дали отговарял точно на общопризнатите принципи или не. Той приел опита от наблюдението и продължил с експериментите, които по-ната-

тък доказали, че това "случайно" наблюдение е един факт в Природата: *Вещество, което води до поява на определени симптоми в здрав човек, лекува същите тези симптоми при болния.*

Благодарение на това откритие и на факта, че бил вече добре познат, около Ханеман се събрали много лекари, които подобно на него самия търсели истината. Всички те започнали да експериментират върху себе си, като приемали различни лекарства. Продължили да правят това шест години и грижливо водели подробни записки за симптомите, предизвиквани у тях от всяко взето лекарство.

По това време Ханеман, който имал достъп до огромна медицинска библиотека и свободно си служел с латински, гръцки, арабски, английски и френски, съставил изчерпателен списък на случайните отравяния, описани от различни лекари в различни страни през вековете на медицинската история. Симптомите, причинени от отровите и онези, предизвикани при експериментите, направени върху лекарите-приятели на Ханеман, били събрани в подробни томове. Той и колегите му разпознали в тези картини на симптоми идентичните комплекси от симптоми на много болести, за които медицинската наука напразно търсела лек. Тогава тези лекарства били изпробвани върху пациенти, които проявявали подобни симптоми, и било направено удивителното откритие, че лекарствата действително лекували така наречените "нелечими" болести, когато се предписвали съгласно този принцип. Според закона, който открил, Ханеман разбрал, че всяко лекарство трябва непременно да излекува съвкупността от симптоми, които то предизвиква в един здрав организъм.

Процесът, при който Ханеман и неговите колеги предизвиквали експериментално симптомите на едно вещество върху своите здрави организми, той нарекъл "доказване" или проверяване, изпитване. Ортодоксалната медицина (която хомеопатите наричат "алопатична", от allo, което означава "друг") също има своя процес на изпитване на лекарства, но с много важната разлика, че тя експериментира върху животни.

Животните не притежават силата на речта. Те не могат да съобщят за фините изменения в настроението или различните типове болка, която може да се опише от хората, подложени на експеримента. В допълнение физиологията на животните значително се различава от човешката. Ханеман ясно разбирал, че всяка терапевтична система, основана на експерименти върху животни, със сигурност е ограничена. За да се изгради сериозна терапия, експериментирането трябва да се извършва на същото ниво на физиология и съзнание, на което лекарствата ще трябва да действат терапевтично. Този принцип е просто въпрос на здрав разум, но въпреки това за времето на Ханеман той бил съвсем революционен.

След няколко години на експериментиране Ханеман се върнал към медицинска практика, но вече прилагал хомеопатия. По време на консултацията Ханеман си записвал първо всички симптоми на пациента, умствени и физически; след това търсел хомеопатично лекарство, което предизвиквало подобни симптоми у него самия или у някои от колегите му (или които са били наблюдавани при случайно отравяне). Като предписвал по този метод, той постигнал степен на излекуване, която била наистина забележителна. Нещо повече - това излекуване било бързо и трайно - понякога дори след една-единствена доза от лекарството!

Ханемановото обяснение на хомеопатичния принцип, познат днес като Закон на подобията, е дадено в Афоризъм 19 на Органона:

"Тъй като болестите не са нищо повече от изменения в здравното състояние на здравия индивид, които се проявяват чрез болестни (т.е. предизвикващи болест) признаци, и излекуването е възможно единствено чрез промяна на здравното състояние на заболелия индивид към здраве, съвсем очевидно е, че лекарствата никога не биха могли да излекуват болестите, ако не притежават силата да променят състоянието на здраве на човека, което зависи от усещанията и функциите: действително тяхната лечебна сила трябва да се дължи единствено на силата им да променят здравното състояние на човека."

Въпреки че е схванал и формулирал така ясно този основен закон на хомеопатията, Ханеман нямал чувството, че той го е открил. Той цитира много хора, които, както той смятал,

твърдят или загатват за този закон дълго преди него. Хипократ, например, посочва този закон няколко пъти в своите учения, като казва, че има два основни метода на лечение: "чрез противоположности" и "чрез подобия". Булдук, много преди Ханеман, пише, че разслабителното качество на ревена било причината той да лекува диария; друг автор, наречен Бетардинг казва, че билката Сена лекува колики, защото предизвиква подобен ефект при здрави хора. А Стал, съвременник на Ханеман, пише, че "правилото, прието в медицината, да се лекува чрез противоположности е съвсем погрешно; напротив, болестите изчезват и се лекуват чрез лекарства, способни да предизвикат подобно въздействие."

Ако се върнем назад в историята към еврейската библия, ще открием Мекилта да заявява по същество, че ако човек лекува с противоположни лекарства, то Бог лекува с подобни!:

"Елате и вижте, лечението на Всевишния, да бъде благословен, не е като човешкото лечение. Човек не лекува със същото нещо, с което се наранява, а се наранява с нож и се лекува с лапа. Всевишният, да бъде благословен, не прави така, а лекува със съвсем същото, с което поразява." 5

Въпреки че и други били доловили принципа, геният на Ханеман прави голяма стъпка напред. Той има проникателността да разбере, че ако Законът на подобията е основна истина, ние трябва да можем да определим лечебните качества на веществата чрез систематичното им изпробване върху нормални хора. Именно този систематичен метод е първият от многото важни приноси на Ханеман към медицинската мисъл.

Глава 3

ИЗГОТВЯНЕ НА ХОМЕОПАТИЧНИТЕ ЛЕКАРСТВА

След като Ханеман почувствал, че е изпитал достатъчно лекарства, той започнал да ги предписва в приетите по онова време дозировки. Но въпреки че пациентът винаги бивал излекуван, лекарството често водело до толкова тежко първоначално влошаване на симптомите, че пациентите и докторите изпадали в паника. Това влошаване трябвало да се очаква, понеже самото лекарство предизвикало симптоми, подобни на тези на пациента. Нещо повече, Ханеман искал да изпита лекарства, които се употребявали широко по онова време, като живак и арсеник, но разбира се не можел да даде такива токсични вещества на здрави хора.

Тогава той намалил дозата на една десета от обикновеното количество. Пациентът пак бил излекуван, влошаване имало, макар и по-малко. Това решение не било достатъчно добро. Ханеман разредил лекарствата още повече и всеки път предписвал само една десета от предишната доза и достигнал до разреждане, което било напълно неефикасно, понеже по същество в него не било останало повече лекарство.

Предимствата на простото разреждане били съвсем определено много ограничени. Ако лекарството не било достатъчно силно, за да влоши симптомите, то било прекалено слабо, за да излекува. Бъдещето на хомеопатията изглеждало разклатено.

Точно в този най-критичен момент Ханеман направил забележително откритие. И до днес не е ясно как точно е достигнал до него. Най-вероятно процедурата била резултат от познанията му по химия и алхимия. Във всеки случай той просто подложил всяко разреждане на серия от енергични раздрусвания, или "сукусии", както той ги нарекъл и открил, че прогресивното разреждане по този начин прави лекарството не само по-малко токсично, но и с по-силно действие!

Ханеман открил решението на един проблем, който занимавал медиците открай време. Той разрешил проблема за страничните ефекти на лекарствата!

Сега ще предложим някои теории, за да обясним фактите, установени чрез наблюдение. Ханеман казва, че едно лекарство, изработено по този начин, е по-ефикасно, понеже "силите, скрити и като че ли дремещи в грубото лекарство, се събуждат към действие до невероятна степен".

Ханеман първи приел, че дестилираната вода, алкохолът и лактозата (млечната захар) са

медицински инертни, така че той разреждал лекарствата в тези субстанции. Ако лекарството било разтворимо във вода или алкохол, той смесвал една част от субстанцията с 99 части от съответната течност и подлагал тази смес на сто силни раздрусвания. Този динамизиран разтвор той наричал първа центесимална потенция. Смесвал една част от тази първа потенция с 99 части вода или алкохол и отново раздрусвал 100 пъти, за да направи втората центесимална потенция. Третата стъпка от процеса била да се разреди оригиналната субстанция до едно на един милион, след това до едно на сто милиона и т. н. Той повтарял това до 30 пъти и очевидно спрял до тук. Съвременните хомеопати използват потенции до стотици хиляди стотни и повече дори!

Изводите от това откритие са зашеметяващи. Една субстанция раздрусала и разредена едно на сто хиляди или на 10 с 60 нули все още действа и лекува болести бързо, трайно и без странични ефекти!

Очевидно този феномен не може да бъде обяснен с обикновените понятия в химията. Разрежданията са толкова астрономически, че дори една молекула от оригиналното лекарство не остава в течността. И все пак действителните клинични резултати сочат без съмнение, че някакво влияние остава. Влияние, което е достатъчно мощно, за да излекува дори дълбоките хронични болести. В афоризъм 209 Ханеман пише:

"Хомеопатичната система за медицина развива за своя специална употреба вътрешните лечебни сили на грубите субстанции посредством един особен процес, който досега никога не е бил изпробван; и единствено благодарение на него всички те стават неизмеримо дълбоко ефикасни и лекуващи."

Ханеман открил, че всяко вещество в природата има някакъв вътрешен живот. Ние можем да мобилизираме и да използваме тази сила, ако знаем как да преработим правилно въпросното вещество.

Науката е показала, че когато е възможно да се редуцират веществата до тяхното молекулярно състояние и да се изолира една молекула, тази отделна молекула извършва непрестанно автоматично движение, известно като "Брауново движение". Всеки атом и молекула е съставен от високоенергийни нива и частиците, които се съдържат в атомите, се движат със скорости, често доближаващи се до скоростта на светлината. Всеки днес знае, че от разцепването или синтеза на атомите се освобождава офомно количество енергия. Тези опити доказват, че в привидно твърдите материални субстанции в нашия свят дремят огромни количества енергия.

По някакъв начин повтарящите се разреждания и сукусии на хомеопатичното лекарство отключват огромна лечебна енергия, която е вътрешно присъща на тази субстанция. Във всеки случай ние откриваме, че енергията се освобождава чрез подходящ метод. Ние не знаем връзката, ако въобще има такава, между тези феномени, но има обективни доказателства, че те съществуват: Брауновото движение се наблюдава като се погледнат през микроскоп много малки частици, разтворени във вода. Модерната квантова физика измерва с голяма точност енергиите и скоростите на движение на субатомни частици, а атомните експлозии освобождават енергията, която се съдържа в материята. В хомеопатията ние сме свидетели на забележителни случаи на изцеление, които потенцираните лекарства могат да постигнат.

В тази връзка поразително е това, което известният лечител Пара-целз е писал преди векове:

"Квинтесенцията е това, което се извлича от субстанцията... След като тя е била пречистена от всички замърсявания и от всички частици, които я увреждат и след като е била рафинирана до най-висша степен, тя достига изключителни сили и съвършенства... В нея тогава има невероятна чистота и именно поради тази чистота тя има способността и достойнствата да пречисти тялото."

Както видяхме, в областта на холистичната медицина - без да споменаваме влиянието на Айнщайн и модерната квантова физика - ние сме надскочили концепциите на материализма на 19 век и сме приели доста лесно идеята, че цялата материя е в действителност енергия и че

тази енергия може да бъде освободена и дори овладяна. Истинско чудо е, че в хомеопатията тя е била насочена за лекуване на болести.

Глава 4

ЖИЗНЕНАТА СИЛА

"Можем да мислим за материята като съставена от отделни пространствени зони с краен интензитет на полето ... В тази нова физика няма място за поле и материя, защото полето е единствената реалност."
Алберт Айнщайн

Прозрял факта, че материята е проникната от енергия, която може да бъде освободена и насочена към лечението на заболяванията, Ханеман формулира правилна концепция за природата на болестите. Той е от учените, чиито изводи се основават единствено на експериментално изведени и прецизно анализирани факти. Той никога не би приел концепция, не-съвместима с опитните данни и наблюдения.

Хансман е поразен от два факта. Първо - медикаментите, които са многократно разреде-ни, могат да лекуват само ако са хомеопатично *потенцирани*, т.е. енергизирани чрез сукусио; и второ - веднъж, след като са потенциални по този начин, те вече не съдържат каквито и да е доловими материални следи от своя първоначален състав. Следователно характеристиките им на лечебни средства са обусловени не от материални компоненти, а от друг фактор - енергия. Оттук и извода, че сукусиото навярно предава някаква енергия от първоначалните съставки към неутралното вещество - разтворител. Всички ние сме свидетели на подобно предаване във всекидневната си практика - пластмасата предава статично електричество на хартията, върху която се трие; електричеството е невидима сила, съхранена в батериите, направени от вещество. Хансман навярно осъзнава, че е прехвърлил границите на материята и е навлязъл в сферата на енергията.

Следват ред логически изводи. Щом като лекарственият препарат е с *дипалично* (енергийно), а не материално естество, то природа та па болестното увреждане в организма, на която въпросният препарат въздейства, трябва да е от същото естество. Следователно: болестта е увреждане най-вече от динамичен порядък. Но какво точно означава това? Хансман достига до извода, че се касае за увреждане на жизнената сила на човека. Преходът от живот към смърт е неизмерим във времето, той не е става постепенно, и все пак, това е най-радикалната промяна, която съществува. Тя прекратява активността на организма и води до разграждане. Динамичната енергия, която липсва в трупа и която живият организъм притежава, Хансман нарича "жизнена сила". Той описва характеристиките ѝ в Афоризъм 9:

Когато човек е здрав, духовната жизнена сила /абсолютна сама по себе си/; динамизмът, вдъхващ живот на материалното тяло /организма/, властва неограничено и поддържа всички негови компоненти във великолепно, хармонично жизнено действие както по отношение на усещанията, така и по отношение на функциите. Тогава душата ни, надарена с разум, може свободно да разполага с този жив, здрав инструмент, за да постигне по-висшите цели на нашето съществуване.

Умът трябва да бъде напълно свободен, за да възприема и реагира в съответствие с нещо невидимо и нематериално. Не можем да отречем, че някаква сила владее Вселената, само защото тя е невидима и не можем да я измерим. Всички ние ежедневно усещаме тази жизнена сила, когато изпадне в стресови ситуации - климатични изменения, пътувания, промени в диетата, пренатоварване, тъга, разболяване. Тогава проявяваме нашата издръжливост, гъвкавост, способност да се адаптираме към обстоятелствата. Тъй като тази способност е тай-явно изразена само в живите организми, ние я наричаме жизнена сила.

Днес ние признаваме някаква сила единствено като измерим нейните характеристики. По такъв начин признаваме магнетизма, електричеството, гравитационното привличане. Обикновено определяме електричеството като поток от електрони, но не знаем нищо за силата, която прави тяхното движение възможно. Самата същност на силата или енергията винаги

ни се е изплъзвала. Никога не сме съумявали да я почувстваме или да възприемем същността ѝ с нашите сетива. По подобен начин жизнената сила, която одухотворява тялото, не е нещо, което бихме могли да изпитаме пряко; можем единствено да разпознаем присъствието ѝ чрез нейните характеристики.

Джеймс Гайлър Кент, едни от най-видните медици на Америка през 19-век, описва отделни особености на жизнената сила в своите "**Лекции по философия на хомеопатията**".

1. *Надарена е със съзидателна интелигентност, т.е. интелигентно моделира и ръководи процесите в човешкия организъм.*

2. Структурообразуваща е - поддържа в тялото непрекъснат процес на изграждане и разграждане. Но в противен случай, когато поради някаква причина жизнената сила се отдръпне от тялото, свидетели сме на процес, който отслабва енергиите в организма и ги прави разрушителни.

3. Търпи промени. С други думи, може да тече нормално или ненормално, да създава ред или болест.

4. Подчинява и контролира тялото, което обитава.

5. Адаптивна е. Фактът, че индивидът е приспособим към изменящите се условия на заобикалящата го среда, е неоспорим, но кое е онова, което само се адаптира към средата? Мъртвото тяло не умее да прави това. Ако размислим, ще се убедим, че жизнената сила се адаптира към околната среда и така поддържа човешкото тяло в нормално или ненормално състояние, когато е студено или горещо, влажно или сухо, при всякакви обстоятелства.

Друго доказателство за съществуването на жизнената сила е фактът, че когато организъм, в който са възникнали нарушения се постави под влияние на подходящо хомеопатично лекарство, пациентът не само изпитва облекчение на симптомите, но заживява с усещането, че в него животът отново тече хармонично. Най-после, след столетия на трудности и търсения, вече разполагаме с медицинска система, която не само признава лечебните сили на тялото и Природата, жизнената сила, но и на практика е изградена според принципите за стимулирането на тази сила. И накрая, открити са принципите, въз основа на които бихме могли да работим в съгласие, а не против жизнената сила - една истинска екология на медицината.

Глава 5.

ДИНАМИЧНОТО ИЛИ НЕЗАБЕЛЕЖИМО НИВО

След като била разбрана основата на здравето и лекуването, Ханеман насочил усилията си към същността на болестта. В Афоризъм 11 той пише: "Когато човек се разболее, онази духовна, самостоятелно действаща жизнена сила, присъстваща навсякъде в организма, е разстроена от *динамичното* въздействие на болестотворен, враждебен към живота агент."

Виждаме съвсем ясно, че Ханеман е отишъл далеч напред във времето, изпреварил е и нивото, на което сме ние самите днес, твърдейки, че не само болестта, но и причините за нея са динамични. С друга думи, не микробите, вирусите или бактериите, дори не и техните вирус-лентни отрови на химично ниво, а самата им същност, жизнената им ^сила, "душата" им причинява болестта. И това е нещо *динамично*.

Нещо повече, тези вибриращи, пулсиращи, живеещи в нас враждебни (в" смисъл "вредни", "разрушаващи") и болестотворни агенти могат да засегнат само неустойчиви към тях организми и ги увреждат единствено на динамично енергийно ниво. Ако болестта е въпрос на вид бактерии и на тяхното количество, онези, които са в най-близък контакт с тях, щяха първи да бъдат засегнати. Но нещата стоят по-различно. Навсякъде има хора, които са в контакт със заразни болести, но остават здрави. Има хора, които сняг на едно легло с болни от туберкулоза или от остра стафилококова инфекция и остават невредими. И в същото време, има хора, които живеят в здравословна обстановка, грижат се за диетата си, почиват, спортуват и т.н., и въпреки това, стават жертва на различни видове заразни инфекции.

Болест възникна само когато се съчетаят две условия: присъствие на външен бо-

лестотворен агент и вътрешна неустойчивост на пациента. Не става дума за контакт с определени болестотворни микроби. По тази причина епидемията никога не засяга всички в дадена област.

Всички алопатични лекари биват обучавани, че възприемчивостта на организма е основният фактор за възникване на болестта. Това им се преподава, по впоследствие, в процеса на обучение и в практиката се набляга изключително на теорията за вирусната и микробната трансмисия на болестта и този факт често се пренебрегва. С готовност се признава, че хората са защитени от микробната инвазия от антитела, но обикновено не се нравят назадълбочени изследвания върху онова) което конкретно отключва процеса на създаване на антитела. И още веднъж, защо едни хора-заболяват, а други - не?

Големият американски хомеопат от деветнадесети век Дж.Т.Кент пише:

Ще ви кажат, че бацилът е причинител на туберкулозата. Но ако един човек е устойчив към бацила, той не би могъл да бъде засегнат от него ... Бактериите са резултат от болестта ... малките микроскопични същества не са причинители на болестта, те се появяват по-късно ... Те са следствие от болестта, съществуват-винаги, когато се наблюдава дадено заболяване и под микроскопа се открива, че на всеки патологичен случай съответства определена бактерия. Старата школа я приема като причина... но причината е много по-незабележима всичко, което може да бъде видяно под микроскоп. 1

Виждаме, че възприемчивостта и разрушаващият агент са факторите, необходими, за да се прояви дадено заболяване. Във връзка с това е интересно да отбележим, че теорията за "алергените", към която се придържа ортодоксалната медицина, напълно подкрепя това твърдение. Според нея дори безкрайно малко количество от дадено вещество понякога може да предизвика остра реакция, която причинява непоносими страдания или дори смърт на организма, който е чувствителен към него. Това се случва, защото чувствителността на организма към дадено вещество го прави незащитен към въздействието му. И след като в ежедневната си практика лекарите-алопати наблюдават как безкрайно малки количества от някакво съединение причиняват заболявания, странно е наистина защо те не могат да приемат, че също толкова малки дози от лекарствени средства могат да ги лекуват. Още повече, всяко хомеопатично лекарство е прецизно избрано именно заради това, че показва тясна връзка с нарушението у пациента, което пък обуславя повишената чувствителност на пациента към него.

Ако потърсим научно обяснение за действието на безкрайно малките дози хомеопатични препарати, можем да го открием в закона на Мопер - френски математик от осемнадесети век:

За да бъде предизвикана някаква промяна в природата е необходимо възможно най-малкото количество действие. Според този принцип, решаващо е винаги малко/по, минималното количество.

Действието на този принцип може да бъде видяно навсякъде около нас. Колко топлина е нужна, за да отключи невероятния процес на растеж на семето? Колко слънчева енергия е нужна, за да бъде едно цвете нахранено? Помислете колко чувствителни би трябвало да бъдат апаратите, които измерват космичните лъчи на слънцето, а тези космични лъчи са двигател на невероятни сили, които предизвикват промени в климата в зависимост от слънчевия цикъл.

Днес повече от всякога сме склонни да признаем, че психичният стрес (умствения шок) е единственият фактор, който отключва голям брой заболявания. Ако в тези случаи приемаме, че една мисъл или чувство могат да причинят динамични увреждания, защо е толкова трудно да признаем, че първоначалните смущения са на енергийно ниво, и че това ниво може да бъде повлияно от присъщата за бактериите или микробите вибрираща енергия?

Убеждението, че болестта се причинява от бактерии, е може би една от нашите най-големите заблуди. Всички терапевтични изследвания днес се базират на тази догма. Нейно следствие е вълната от нови продукти, заляла пазара, нови лекарствени препарати, погълнали

невероятно много средства, усилия, здраве и пари. Но, тези изследвания са основани на погрешно убеждение и са насочени в погрешна посока. Много хора се мъчат да докажат, че ортодоксалната медицина и откритията, направени от нея, са снизили значително смъртността в целия свят, но ако се огледаме около нас, ще се убедим, че ръстът на умствените и психични отклонения е нараснал пропорционално. По-нататък ще говорим за връзката между двата феномена.

Ситуацията в хомеопатичната практика е съвсем различна. Тук изобщо не става дума даден вид бактерия да бъде убит, а човешкият организъм да бъде приведен в такова състояние, в което за бактериите ще бъде невъзможно да съществуват в него. С други думи, възприемчивостта на пациента да бъде сведена до минимум.

И така, да обобщим всичко казано дотук:

1. Пациентът е излекуван само ако му бъде дадено лекарство, което в здрав организъм предизвиква симптоми, сходни със симптомите, наблюдавани у него самия.

2. Заболяването не е просто смущение във функцията на даден орган, а по-скоро нарушение в жизнената сила, която е отговорна за функционирането на целия организъм.

3. Лекарствените средства не могат да проникнат във физическия организъм или да въздействат върху жизнената сила, ако не са приведени в динамично, енергизирано състояние.

4. Причините за заболяванията трябва да се търсят на динамично, а не на физико-химично ниво.

Глава 6

ПРЕДРАЗПОЛОЖЕНОСТ КЪМ БОЛЕСТИ

Нека се върнем към въпроса, задаван от всички страдащи от хронични заболявания: каква е *истинската* причина; как това е станало в моя случай и какво означава това за моето лечение?

Както казахме, Ханеман привлякъл много медици, които му помагали при доказването на различните лекарства *n* записвали резултатите. Случаите, които той излекувал, му спечелили безброй почитатели. Събирали се ученици от целия свят, за да се обучават при него. Но успехът му донесъл не само слава и последователи, а и безброй врагове, Един от тях бил издател от Лайпциг. Той потърсил човек, който да напише книга против хомеопатията. Спрял се на някакъв доктор - Дж.Х.Роби, който пък възложил тази работа на ученика си -Константин Херинг. Съответно Херинг се заел с изследване на хомеопатията и се опитал да събере материал, който да я дискредитира. Но вместо това самият той се убедил постепенно в присъщата ѝ вътрешна вярност и станал предан на Ханеман и хомеопатията. Той събрал, класифицирал и издал цялата съществуваща информация за действието на лекарствата върху човека. Неговата монументална "Материя медика" се простира в дванадесет големи тома и е станала основна референтна книга в хомеопатията.

Много рядко се случва човек да не може да открие в нея някой симптом - умствен или физически, който някога е бил предизвикван от доказването на лекарство - независимо колко странен е той: висока температура, която се появява само мезкду 6 и 8 часа вечерта; хронично главоболие, което идва ирез ден и трае от 10 сутринта до 3 след обяд; световъртеж, който се появява само когато пациентът лежа със затворени очи; ирационален страх, че ако човек легае в заспи, няма никога да се събуди отново; депресия и тъга, които се появяват само на здрачаване; ирационални страхове - от рак, сърдечна болест, смърт или лудост; импулс за самоубийство като скочиш от голяма височина; невралгична болка, която се появява само веднъж седмично; мъчителна ишиасна болка, която се появява всеки четвърти ден; ревматична болка, която се обажда само между два и четири сутринта; астматична атака, която идва в полунощ...

По това време ресурсите на разположение на хомеопатите, познанията им в областта на

науката и нейните закони, техниките за изготвяне на лекарствата били много по-развити и съответно много по-фини и точни. След 1816 г., като видял това, със своята привична подреденост и проникателност Ханеман се посветил на изследване на самата болест.

Той установил, че болестите са два основни типа. Първият тип обикновено са болести, които се самоограничават и са кратки. В афоризъм 72 Ханеман ги дефинира така: *"Такива болести обикновено преминават за кратък период с различна продължителност и се наричат остри болести. Вторият тип болести - хроничните са по-коварни, скрити и разрушават организма след по-продължителен период от време. Те представляват съвсем различен проблем, както за жизнената сила на пациента, така и за хомеопатията."* Ханеман продължава: *"Вторият тип включва болести, които често изглеждат незначителни и трудно се забелязват в началото. По особен за тях начин те действат увреждащо върху живия организъм, като го повреждат динамично и коварно подриват неговото здраве до такава степен, че автоматичната енергия на жизнената сила, чието предназначение е съхраняване на живота, момее да им се съпротивлява само несъвършено и неефективно в началото, както и след като те започнат да напредват. Жизнената сила не е способна да ги изкорени, да ги излекува. Тя е безпомощна да ограничи техния растеж или своя собствен постепенен упадък, което в крайна сметка води до разрушаване на организма."*

За Ханеман лекуването на острите болести не представлявало голям проблем. Просто трябвало да се открие онова вещество, което предизвиква подобни симптоми в един здрав организъм и излекуването било бързо и цялостно. Но хроничните болести били различно нещо. За да разберем как Ханеман се справил с това предизвикателство трябва да се върнем назад и да проследим откритията му стъпка по стъпка.

От 1810 до 1816 г., шестте години след публикуването на "Органона", той водел подробни записки за всеки отделен случай, като непрекъснато работел с ученици и пациенти от целия свят. Той забелязал, че повечето оплаквания изчезвали, но въпреки това много от пациентите се връщали след време с нови оплаквания или с възобновяване на старите такива. В природата на Ханеман било да задава въпроса "защо?" и да изследва докато открие отговора. В своята книга "Хроничните болести" той пише:

"Откъде се получават... неблагоприятните резултати при продължителното лечение на... хроничните болести дори чрез хомеопатия ?

Каква е била причината за хилядите неуспешни опити да се излекуват... болести с хроничен характер така, че да се стигне до трайно здраве? Момее би това се дължи на все още малкия брой хомеопатични лекарства, които досега са доказани по отношение на тяхното чисто действие?... Даже добавянето на нови доказани ценни лекарства, чийто брой нараства от година на година, есе още не е довело до напредък в лекуването на хроничните болести дори с една стъпка. Острите заболявания се отстраняват задоволително посредством правилното прилагане на хомеопатични лекарства, а с помощта на неуморната жизненост на нашия организъм те бързо и съвършено се лекуват."

Ханеман виждал отново и отново как хроничните болести били отстранявани хомеопатично само за да се появят отново, в повече или по-малко различна форма и с нови симптоми. Той виждал, че хомеопатичният лекар, изправен пред хроничен случай *"... не само трябва да воюва с болестта... но също така винаги се натъква на отделни фрагменти от по-дълбоко заседнали първични болести... Ето защо той трябва първо да установи, доколкото му е възможно, целия комплекс от всички симптоми и инциденти, принадлежащи към незначителната първоначална болест, преди да може да се надява да открие едно или повече лекарства, които да могат хомеопатично да покрият целостта на първичната болест."*⁹

За Ханеман постепенно станало ясно, че такива хронични състояния не могат да бъдат лекувани само от жизнената сила, нито пък от каквато и да било промяна в диета или начин на живот. Тогава той се хвърлил в изтощителни изследвания на всички такива хронични случаи за да разбере дали може да се открие някакъв общ знаменател, обясняващ дълбоката и невидима слабост, която предразполага към неговото хронично заболяване - слабост, която Ха-

неман нарекъл "миазъм". През 1827 година, след като бил изследвал този проблем около 12 години, Ханеман се убедил, че е открил този об(щ знаменател. Това убеждение се основавало на две свързани помежду си наблюдения. Ханеман описва първото наблюдение в следния пасаж:

"Аз наблюдавах и изследвах такива... пациенти и стигнах до това заключение, когато открих, че препятствието за излекуване в много случаи... изглежда е свързано с доста по ранно обриване, сърбеж, които нерядко самият пациент признаваше. Началото на всички следващи страдания обикновено датираше от това време."

При пациенти, които отначало не можели да си спомнят за подобни сърбящи обриви, Ханеман настоявал и разпитвал в още по-големи детайли за всеки стадий от живота на пациента:

"След внимателно изследване обикновено се оказваше, че малки следи (малки сърбящи пъпчици, херпес и т.м.) са се проявявали при тези пациенти от време-навреме, макар и рядко, като един недвусмислен знак за по-ранно заболяване от такъв характер."

Този първоначален ключ за основата на миазматичното предразположение към хронично заболяване бил по-нататък потвърден от втори вид наблюдение, което направили много лекари по това време. По-долу следват някои истории на случаи, които Ханеман цитира в своите "Хронични заболявания" и които той е събрал от много различни лекари.

Тринадесетгодишно момче, което е страдало още от детството си от косопад (Tinea capitis, днес се нарича трихофития) най-после било излекувано от майка си. Но след 8-10 дни то се разболяло сериозно -започнало да страда от астма, ужасни болки в крайниците, гърба и коленете, които не можели да бъдат облекчени, докато след един месец не избил обрив от краста по цялото му тяло.

(Pelargus, Obs. din. Jahrg. 1722, p.435)

Същото заболяване при едно малко момиче било потиснато чрез пургативи и други лекарства, но детето било нападнато от чувство за притискане в гърдите, кашлица и голяма слабост. Едва след като спряло да приема лекарствата и трихофитията отново се появила, момичето възстановило своята веселост и това станало наистина бързо.

(Pelargus, Breslauer Sammlung v. Jahre, 1727, p.293)

Тригодишно момиче имало сърбеж за няколко седмици. Когато той бил излекуван чрез едно мазило, на следващия ден то било нападнато от задушаващ катар с хъркане, изтръпване и студенина в цялото тяло, от което не се възстановило, докато сърбежът не се появил отново.

(SURbcating Catarrh, Ehrenfr. Hagedorn, Hist, med, phys. Cent. P. hist 8,9)

Петгодишно момче страдало дълго време от сърбеж: и когато той бил потиснат от едно мазило, след себе си оставил тежка меланхолия, придружена с кашлица.

(Riedlin, the father, Obs. Cent II, obs. 90, Augsburg 1691)

Дванадесетгодишно момиче със сърбеж:, от който често страдало и който бил отстранен от кожата с мазило. В резултат на това се появили висока температура със задушаващ катар, астма и подуване, а след това и плеврит. Шест дни след като била взела вътрешно лекарство, съдържащо сяра, сърбежът отново се появил и всичките заболявания освен подуването изчезнали. Но след 24 часа сърбежът отново престанал, което било последвано от ново възпаление в гърдите с плеврит и повръщане.

(Pelargus, Obs. din. Jahrg. 1723, p.15)

Деветгодишно момиче с тинеа капитис - след като болестта била потисната, то било нападнато от продължителна ниска температура, общо подуване и затруднено дишане. Когато тинеа отново се проявила, то се възстановило.

(Hagedorn, Recueil d'observ. de Med. Tom.III, p308)

След като някакъв сърбеж бил потиснат чрез външно прилагани лекарства, се появила слепота, която изчезнала, щом обривът се появил отново на кожата.

(Amaurosis, Northof, *Diss. de scabie*, Getting, 1792, p.10)

Мъж, който подтиснал често появяващ се сърбящ обрив с някакво мазило, получил епи.генитични гърчове, които изчезнали след повторното появяване на обрива по кожата.

(Epilepsy, J.C.Carl in *Aft. Nat. Cur. F.*, obs. 16)

Две деца били излекувани от епилепсия след избиването на влажна тинеа върху кожата. Епилепсията се върнала, когато тинеата била невнимателно подтисната.

(Tulpius, *obs. lib. I.*, Cap.8)

От тези случаи се стига до два факта. Първо - ако при човек с дълбоко хронично предразположение към болест обривите просто се подтискат, вместо да бъдат лекувани съответно,» това води до сериозни увреждания на вътрешните органи. Второ - всичките органи на тялото са свързани помежду си части на един единен организъм и следователно си влияят взаимно в значителна степен.

Няма такова нещо като локално заболяване (местна болест). Човек може да използва този израз само в смисъл, че определена част от тялото е повече засегната, а не че един орган страда независимо от останалите. Съвременната ортодоксална медицина все повече и повече застава на този възглед, че няма болести, а само индивиди, които са болни. Това за съжаление е все още само на думи. Например на пациент, страдащ от астма, запек и ревматични болки, днешните лекари ще предпишат три различни лекарства - по едно за всяка болест (и вероятно всяко от тях ще бъде комбинация от няколко лекарства), докато хомеопатът би предписал едно единствено лекарство за да излекува тази единствена болест, която се проявява в три аспекта.

Да се върнем към Ханеман и неговите изследвания върху източниците на хронични болести. Многобройните примери, които той споменава, ни сочат ясно връзката между кожните болести и вътрешните увреждания. При постигане на истинско излекуване наблюдавал и следното - кожното заболяване, от което пациентът страдал в миналото, се появявало отново по време на лекуването, а също и когато пациентът се освобождавал от вътрешно увреждане.

Този фундаментален миазъм, който лежи в основата на повечето хронични заболявания, Ханеман нарекъл Лсора. Той я разглеждал като една основна слабост, която по-нататък се влошавала от подтискащите лечения, защото те само отстранявали симптомите, без да излекуват предразположението.

Усилията на човечеството да се освободи от страданията просто довели до продължително подтискане на болестите през всички векове. Много малко хора някога са получавали правилно лекуване, освен по някаква щастлива случайност, и продължаващото потискане на симптомите е довело до застрашителна слабост на вътрешните органи. Според изследванията на Ханеман тази слабост се е предавала от едно поколение на друго. (Ханеман провеждал, когато било възможно, разговори с родители и прародители на пациентите с хронични заболявания.) Децата наследяват от всеки родител точно определени видове чувствителност в определени органи. Получените при децата увреждания са точно копие на уврежданията на единия родител или нещо комбинирано от болестите, наследени и от двамата родители.

Ханеман забелязал, че природата се опитва да задържи болестта колкото е възможно по-далече от жизнено важните органи на човека, като че ли колкото се може по-далече от неговия център. Когато защитните сили на организма критично намалееят, болестта напредва към по-вътрешни органи.

Това унаследяване включва не само физическите увреждания на родителите, но също така и други фактори: умствената нагласа на родителите по време на зачеването, проблемите, от които те страдат (физически или умствени), тяхната привична диета, степента на токсичност на техните тела (деца, заченати когато родителите са били под силното влияние на алкохол или наркотици, са особено увредени), дори магнитното състояние на атмосферата и степента на атмосферно замърсяване, радиоактивност и т.н. Всички тези фактори, както и всякакви увреждащи влияния по време на бременността, биха могли да засегнат чувствителността на нероденото дете.

Това, накратко, е началото на теорията на Ханеман за основните причини на болестите. *"Псоричният миазъм"*, пише той, *"е най-древният, най-универсалният, най-разрушителният и въпреки това най-лошо разоран миазъм, който за хиляди години е измъчвал и обезобразявал човечеството и който по време на последните векове е станал майка на хиляди невероятни различни остри и хронични (невенерически) заболявания..."*

Концепцията за "миазъм" може да изглежда прекалено опростена. Може би ва се струва твърде елементарно да се сведат причините за всички хронични болести до един толкова прост и единствен източник, особено до нещо на пръв поглед толкова незначително, каквото е един кожев обрив. Лекарите, които четат тази книга, могат да се препънат в идеята, че огромният напредък в терапията през вековете е довел най-вече до подтискане на жизнената сила и поради това е влошил хроничните болести, от които страда човечеството. Но преди да отхвърлите тази концепция, помнете, че Ханеман е бил признат медицински гений и новатор в медицината за своето време. Той се е занимавал много подробно с въпроса в продължение на 12 години. Също е вярно, че решенията на най-трудните проблеми общо взето са много прости и обикновено идват от неочаквана посока. Последното и най-важно доказателство, както винаги, е че прозрението на Ханеман е довело до най-трайните и драматични случаи на окончателно излекуване на хроничните болести, които някога са ставали.

Ханеман много внимателно разграничавал венерически от невенерически заболявания. Причина за това били неговите изследвания на древната история. Те го довели до заключение, че венерическите заболявания са много по-скорошен феномен отколкото псората. Както вече видяхме, Ханеман положил много усилия да докаже предавания се и миазматичен характер на кожните обриви. Сифилисът бил по-просто нещо, не било нужно да убеждава никого за способността му да бъде предаван от поколение на поколение. Още по това време било общопризнато, че сифилисът не може да бъде наистина изкоренен, че неговите ефекти просто се предават на следващите поколения.

Много често в практиката си хомеопатите установяват, че сифилитичният миазъм се проявява в организъм, който вече е отслабен от псоричния миазъм. В афоризъм 206 на Органона Ханеман пише:

"Когато лекарят бъде извикан да лекува нещо и предполага, че това е запуснат случай на сифилис, той обикновено ще открие, че случаят е усложнен с псора. Псоричният миазъм е без съмнение най-чест и е основна причина за хроничните болести..."

В тази ситуация хомеопатът се изправя пред труден и деликатен проблем. Две специфични миазматични предразположения са налице едновременно. Хомеопатът трябва да може да разграничи кои симптоми принадлежат към сифилитичния миазъм и да отстрани първо този слой. Едва тогава симптомите на псоричния миазъм ще се изявят ясно. Всеки миазъм представлява набор от симптоми. Поради това хомеопатът трябва да разпознае и избере измежду всичките симптоми онези комплекси, които принадлежат към всеки миазъм. Очевидно това е доста главоболен процес, който изисква изключително умение и познание от страна на предписващия и голямо търпение от страна на пациента.

Ханеман идентифицирал и трети миазъм, който нарекъл сикотичен миазъм (сикоза). Той е свързан с определен тип гонорея, която води до развитие на брадавици в своя вторичен стадий. *"Миазмът на другите видове обикновена гонорея изглежда не прониква в целия организъм, а има само локално влияние върху пикочните органи"* - пише Ханеман.

Изправен пред случай, в който и трите миазъма са налице, хомеопатът може да ги отстрани един по един, а не едновременно. Лекарствата, които се предписват, трябва да следват едно след друго, в определена последователност в зависимост от степента на проявление на всеки един миазъм в отделните моменти. Това изисква от хомеопата непрекъснато внимание, продължително изучаване и внимателна преоценка на симптомите, които се появяват през различните фази на лечение. Само правилната оценка ще позволи на предписващия да избере подходящото лекарство в подходяща доза и в подходящ момент.

За съжаление в наши дни нещата са по-сложни, отколкото по времето на Ханеман. В

действителност сега съществуват много повече от три миазма. Съвременната хомеопатична практика разпознава многообразие от влияния, които могат да се насложат върху конституцията и които се предават от поколение на поколение.

Често итгочник на миазми са тежки болести като рак или туберкулоза. Добре известно е, че такива болести се предават по наследство в някои семейства и хомеопатите са в състояние да разпознаят специфичните комплекси от симптоми, които могат да се открият в следващите поколения и които са свързани с тези болести, без непременно човек да е болен от тях.

Друг източник на миазми са ваксинациите и силните лекарства, които често се предписват от алопатичните доктори. Това може да доведе до такъв безпорядък в жизнената сила, че пациентът остава в хронично отслабено състояние. Специфичните и ятрогенни миазми, които често се срещат в хомеопатичната практика, произтичат от ваксинацията против едра шарка, употребата на кортизонови препарати, транквиланти, антибиотици, и др.

Поради всички тези влияния в наши дни често се случва да лекуваме пациенти с ает или шест миазматични слоя. В добавка към псоричния миазъм може да съществуват сикотичен миазъм, плюе миазъм от ваксина против едра шарка, плюс миазъм от пеницилин, плюс миазъм от кортизон и т. н. Случай от този тип представлява най-трагичното, обезсърчаващо и фрустриращо предизвикателство към уменията на хомеопата. Да се отстрани всеки миазматичен слой последователно, дори ако приемем, че всеки път се предписва правилното лекарство, може да отнеме много години търпеливи усилия.

За да не изпаднат в паника повечето читатели, ще поясним с няколко думи. Това, че някой е приемал дадено лекарство, не означава че вече страда от съответния миазъм. Само сравнително малък брой хора, които приемат лекарства продължително време, или които са прекарвали гонорея или сифилис, действително придобиват техния миазъм. Независимо от това, дори този малък процент пациенти представляват сериозен проблем в обществото, в което хроничните болести са главния за изследване обект в областта на здравето.

Глава 7 ХОМЕОПАТИЧНОТО ИНТЕРВЮ

Досега вероятно сте добили известна представа с каква огромна задача се залавя хомеопатът, когато се съгласи да поеме един случай. Освен това той трябва да отговаря на въпроси като: "Можете ли да ме излекувате?", "Колко време ще отнеме?", "Какво трябва да правя, за да Ви сътрудня?"

В днешно време всеки пациент знае името, което ортодоксалната медицина е дала на главните симптоми на проблема му. В същото време от самото начало той трябва да знае, че никой истински хомеопат не предписва според наименованието на болестта: всеки случай е нов, всеки има своите собствени специфични умствени и физически симптоми. Всеки индивид е уникален. Хомеопат, който предписва по наименованието на болестта, вместо според пациента, не е истински хомеопат и не заслужава доверие.

Как изглежда един хомеопат за пациента? Какво е изживяването при едно хомеопатично интервю? Да започнем с това, че литературата в чакалнята ще набляга върху природосъобразния подход към медицината и вероятно броят на чакащите ще бъде далеч по-малък, отколкото в кабинета на алопата. Това е така просто защото продължителността на всяко посещение е значително по-голяма. Действително, ако не сте първият пациент за деня, може да отделите доста време от своята дневна програма за чакане, защото интервюто, както ще разберете, е старателно индивидуализирано и затова е почти невъзможно да бъде определено времетраенето му.

По време на интервюто може да се чувствате малко неловко. Може да ви изглежда, че хомеопатът внимателно изследва всички ваши маниери. Но бързо ще разберете, че това не е съдено, а по-скоро обикновено наблюдение от страна на един заинтересуван. Скоро ще Ви стане ясно, че хомеопатът е заинтересуван от самите вас толкова или дори повече, отколкото

от болестта ви.

За разлика от алопатичния лекар, който рядко или почти никога не разгръща книги по време на консултация, хомеопатът е заобиколен от гигантски, доста поизносени книги, с които постоянно се консултира, докато вие описвате отделните симптоми, и през цялото време нещо

записва. Дори може да ви помоли да говорите по-бавно, за да успее да запише точно фразата, която сте употребили!

Ако не сте запознати с тези стилистични разлики, всичко може да ви учуди. Това усещане вероятно ще се засили от факта, че след като изслуша спокойно всичко, което може да си помислите да кажете, хомеопатът ще се впусне в дълга серия най-необикновени въпроси, обхващащи подробно всички аспекти на вашия живот. Топлокръвен ли сте или обикновено сте зиморничав? Имате ли непоносимост към сухо или влажно време? Имате ли някакви страхове - от кучета, от тъмнина, от смъртта, от затворени пространства, от високи места? Тревожите ли се и ако да, то за какви неща: за вашето здраве, или за другите? По принцип спретнат ли сте или сте небрежен? Как ви въздейства музиката? Оплакванията ви предимно от едната страна на тялото ли са - коя? Имате ли някакви особено силни желания или отвращения към специфични храни? Как спите? Каква е позата ви по време на сън? Отвивате ли си краката? Всички тези въпроси, а и други подобни, могат да бъдат зададени. За момент може да заприлича на психоанализа, с изключение на това, че хомеопатът не изследва надълбоко вашите отговори, а просто си ги отбелязва по начина, по който сте ги изразили и продължава нататък.

При завършване на интервюто хомеопатът може да отдели време да изследва насаме вашия случай, за да проучи всички подробности с помощта на книгите си, преди да предпише лекарство. Вероятно ще напуснете кабинета с ум, гъмжащ от подробности, чудейки се дали сте отговорили пълно и правилно на въпросите му, тъй като много от въпросите са за такива тънкости, за каквито не сте си и помисляли - а и може би никога не бихте се замислили. Неизменно по-късно пациенти се връщат и съобщават за промяна в част от отговорите си, след като са се наблюдавали по-отблизо за известно време. Но често хомеопатът ги е -изпреварил чрез познанията си за целостта на симптомите на лекарството, което е предписал за вас. Това може да ви доведе до заклю-¹чението, че хомеопатът ви познава по-добре от вас самия.

Ханеман познавал сложността на човешката природа и трудностите, които се изпречват пред хомеопата при опитите му да разпита пациента за неговите симптоми. В Афоризъм 96 той пише:

"Струва си да отбележим, че темпераментът на пациентите често е неестествено повлиян; така че някои хора, особено хипохондрици-те и други чувствителни и нетолерантни личности, са склонни да представят оплакванията си в твърде силна светлина и да ги описват с прекалено силни изрази, като се надяват по този начин да накарат лекаря да удвои усилията си."

А в Афоризъм 97:

"Но има хора с друг вид темперамент, които скриват много оплаквания от лекаря, отчасти от фалшива скромност, плахост или срам; които представят своя случай по неясен начин и считат много от своите симптоми за твърде незначителни, за да бъдат споменати."

Ханеман изготвил списък с повече от сто въпроса, които лекарят трябва да зададе на пациента при снемане на случая. Това дава някаква представа на читателя за прецизността и старанието, които се изискват при снемането на даден случай и за необходимото време.

Вземете, например, следния случай от тетрадката на д-р Дж. Т. Кент. При него става дума за промяна на кожата около носа при болен от лупус. Тази диагноза би била достатъчна за който и да е алопатичен лекар, за да започне лечението (без особени изгледи за успех, защото не съществува никакво „алопатично“ лечение за тази болест) А сега да видим колко

много информация е била нужна на д-р Кент, един хомеопат, за да завърши лечението:

Мистър Х.С.М. бил женен мъж на 28 години, когато се явил за лечение.

1 октомври 1903г. Напреко на носа има лупусно образувание, напомнящо на голяма червено седло. Малария, продължила девет месеца, преди пет години. Един лекар му давал хинин. Раздразнителен. Добра памет. Спи по гръб, склонност да поставя ръцете си над главата. Подтискащи сънища през втората част на нощта. Бавно дишане. Сърдечен пулс 60. Слаб апетит и жажда. Ревматични болки в десния глезен, понякога и в раменете. Упорити болки в кръста. Няма силни болки. Влошава се през зимата, подобрява се през лятото: сърбеж и ревматизъм. Суха кожа; сърбеж по бузите и носа, а през зимата и по ушите. Местата стават твърди, на бучки, след това зачервени и много сърбящи; подобен сърбеж по главата и в ректума. Никога не е имал пъпки или циреи. Имал брадавици - били изгорени. Краката са винаги студени. Косата опада. Периодично възпаление на сливиците. Обилно потене при налягане. Светла и жълта урина, често и обилно уриниране. Изхождане - запечен. Чувствителен към студ, не към горещина. В детството бил чувствителен към горещина, но винаги имал студени крака. Преди десет години често и трудно уриниране. По това време урината станала почти бяла, след като изпил две чаши бира, защото му било много горещо. Счита тази случка за началото на проблемите с бъбреците и кожата. Гадене в коли или асансьори.

Предписание Psor.cm.

7 ноември. Стомах - усещане за празнота. Сърбеж по цялото тяло. Ревматизъм в ставите; раменете, китките, лактите. Анус - влажен и сърбящ. Болка в областта на бъбреците. Студени крака. Чувствителен към студ.

16 декември. Студени крака и чувствителност към студ. Никакви нови симптоми.

4 март, 1904г. Лупусът не се е проявявал много тази зима. Анус - влажен. Уморен и отпуснат; има нужда да си полегне. Запек. Въздиша-не.

Предписание: Psor.cm.

23 април и 6 юли. Psor.mm.

Главните симптоми през този период били ревматичната болка в глезените, чувствителност към студ, повдигане, когато се вози в коли, опадане на косата и влажност на ануса.

1 октомври. Главоболие в предната част на главата. Стомах - киселини. Нос - лупусни изменения по кожата на носа и встрани от него. Гаденето при пътуване е излекувано с Psor.

9 ноември, и 23 декември. Предписание - Sulphur. 10m.

15 февруари. Болки в кръста. Болка в областта на далака. Главоболие в предната част на главата. Катар на носа. Бави се с отговорите. Спи с глава под завивките. 1

Тук записките свършват. Според съобщението на д-р Кент пациентът не е имал оплаквания много години след това

Не би било никак преувеличено да кажем, че за хомеопатията е необходима любов. И все пак снемането на случая е само първата част от процеса. След това предписващият трябва да се заеме с откриването на лекарството. За да направи това, той трябва да прегледа своите книги и да проучи доказванията на различните лекарства, докато намери онова от тях, чиито симптоми са най-подобни на онези на пациента. Често са необходими часове, преди предписващият да може да каже, че е открил правилното лекарство за хроничното състояние. В хомеопатията няма готови формули. Всеки случай изисква свое специфично лекарство и никое друго потенцирано лекарство изобщо няма да има значителен ефект.

Имайки предвид всички трудности при снемането на хроничен случай и при предписването, както и познанието за самите миазми и лекарства, за един съвестен хомеопат е много трудно както да обещае излекуване, така и да определи времето, необходимо за това. Във всеки случай този, който обещава излекуване на каквато и да е болест, е безсъвестен практикуващ. Обикновено онзи, който обещава най-малко, извършва най-много.

Като много общо правило може да се каже, че за всяка година, през която е страдал пациентът, е необходимо един месец лечение. Например, ако пациентът боледува 8 години, ще

са необходими приблизително осем месеца за излекуването му. Това правило не важи за абсолютно всички случаи. Често продължителността на периода може да бъде много по-малка или пък по-голяма.

Ако случаят на пациента е много прост, може да бъде приключен в рамките само на една консултация, но при сложните случаи, особено когато са приемани алопатични лекарства няколко месеца или години, процесът на истинското излекуване е дълъг и труден както за пациента, така и за хомеопата. В заключение много зависи от уменията и познанията на предписващия в областта на хомеопатията.

Глава 8 ПРИМЕРЕН СЛУЧАЙ: ГРИП

Изборът на правилното хомеопатично лекарство не е лесен. Той не става автоматично: лекарство А за простуда, лекарство В за артрит, лекарство Х за рак и т.н. Напротив, всяко предписание трябва да бъде силно индивидуализирано според специфичните симптоми, проявявани от всеки пациент, независимо от формалната диагноза.

В една група от десет пациента с една и съща болест хомеопатът може да предпише десет различни лекарства. И обратното, едно и също лекарство обикновено се предписва на най-различни пациенти, всеки от които страда от различни болести.

Често решението за това какво лекарство да бъде дадено се основава на съвсем тънки разлики. Хомеопатът трябва добре да познава човешката природа, да бъде много проникателен наблюдател, систематичен и старателен.

За да дадем пример за тънкостите на хомеопатичното предписване, нека си представим епидемия от грип. В един типичен ден хомеопатът може да има няколко случая на грип и да предпише различни лекарства при всеки случай. Грипът, който е тежко остро заболяване, в действителност е много лесен за хомеопатично предписване. В сравнение с обичайните дилеми, с които се сблъсква хомеопатът, разграничаването между възможните лекарства за грип е доста ясно.

Всъщност всеки е запознат с обичайните симптоми на грипа. Обикновено той започва почти внезапно. Пациентът развива висока температура, чувства се отпаднал, има главоболие и болки в мускулите. Повечето пациенти се оплакват от възпалено гърло, подути лимфни възли, вероятно течащ нос, а по-късно и кашлица. Понякога има гадене, повръщане и диария. Това са най-разпространените симптоми, въз основа на които се поставя алопатичната диагноза. Но както показват следващите по-долу извадки от монографията на Дъглас М. Борланд "Грипове", има много типове грип, всеки от които изисква различни лекарства. Тук ще разгледаме само малък брой от многото, които биха могли да бъдат описани - просто за да се даде представа за индивидуалните подробности, които водят до правилното предписание.

***Gelsemium sempervirens* (Gels.) Жълт жасмин**

Гелземиумът (Gels) е някак бавен в началото и на първо място предизвиква чувството за силна отпадналост. Пациентите са много потиснати и уморени, изглеждат тромави, очите им натежават и им се спи; не искат да ги безпокоят, искат да ги оставят на спокойствие, но - първият очебиен симптом - ако са били и в най-малка степен възбудени, прекарват една съвсем безсънна нощ, въпреки явното си подтиснато, токсично състояние.

Пациентът определено е "конгестивен" - лицето е леко зачервено, очите са налети с кръв, устните - малко тъмни; кожата общо е леко потъмняла, а повърхността ѝ е явно влажна, гореща и лепкава.

Друг симптом на Gels, е че заедно с чувството за горещина и лепкавост пациентите имат много нестабилна реакция към горещината. Чувстват се горещи и лепкави, и въпреки това усещат малки студени тръпки нагоре-надолу по гърба - не действителни пристъпи на треперене, а малки студени тръпки, точно сякаш някой прокарва студена ръка или излива малко студена вода надолу по гърба. Наред с общата скованост при пациентите с грип от

типа Gels, винаги има известно треперене, ръцете им стават неспокойни, много по-бързи, отколкото бихте очаквали при остротата на тяхната болест. Те определено треперят, когато вдигат чаша и се опитват да пият. Често заедно с треперенето имат усещане за нестабилност и усещане за пропадане. Чувстват се та-' ка, сякаш падат от леглото, особено когато са полу-заспали. Събуждат се с внезапно трепване и се чувстват така, сякаш са паднали от леглото.

Както може да се очаква при всеки в такова токсично състояние, пациентите тип Gels, не искат да правят каквото и да било по-голямо усилие. Всичките им оплаквания се влошават от движение. Като се има предвид лошото им кръвообращение, те са определено чувствителни към студени течения, които ги карат да треперят.

Като правило устите им са много пресъхнали, а устните им - извънредно сухи, много често сухи и напукани или с известно количество засъхнали корички по тях. Пациентите се оплакват от неприятен вкус и често имат усещане за парене по езика. Самият език обикновено има жълтеникаво покритие - въпреки че понякога е доста зачервен и сух.

Гриповете тип Gels, винаги включват много неприятно, силно главоболие. Типично е усещането за силна болка в областта на тила, която се разпростира надолу към врата, с чувство за скованост на шийните мускули и понеже това е конгестивно главоболие (застойно), обикновено болката е с пулсиращ характер.

Пациентът се чувства най-добре, когато стои съвсем неподвижно, подпрян на възглавници, така че главата да е повдигната, без той да прави някакво усилие. Наред с тези главоболия, пациентите често се оплакват от замаяност, особено при каквото и да е движение.

Има друг вид главоболие, което се среща понякога при Gels. То също е от застоен характер, но усещането е по-скоро за стягане - сякаш около главата точно над ушите от тила надясно и напред към челната област е пристегнат обръч. Освен това то много се влошава от лежане с поставена на ниско глава.

Характерно при тези пациенти често се получава облекчение от застойното главоболие, след като отделят доста голямо количество урина. Почти при всички грипове тип Gels, има усещане за обща болезнена чувствителност и болезненост на мускулите. Това си струва да се запомни. Има други лекарства, които имат подобни болки, но те са много по-дълбоки, отколкото при Gels.

А сега някои подробности за действителните увреждания на различни места в организма.

Повечето пациенти тип Gels чувстват клепачите си много тежки, което е свързано с това потиснато, токсично състояние. Но освен това има и голяма чувствителност на самите очи, с голямо кръвонапълване, изразена чувствителност към светлина, вероятно много сълзене и общо хиперемиране.

Тук е налице противоречие: въпреки тази чувствителност на очите, понякога пациентът тип Gels, се плаши от тъмнината и настоява за светлина.

Тези пациенти получават много силна хрема с течни, воднисти секрети, придружена с много силно кихане и усещане за пълнота и натиск точно над основата на носа. При грипни състояния тип Gels., когато има усещане за блокаж в основата на носа, нерядко се открива история на кръвотечение от носа след силно изсекване. Това отново е добре да се запомни, защото случаите Меркурий (Merc.) са склонни да протичат по същия начин.

Заедно със силната хрема пациентите тип Gels., въпреки че общо са горещи и потни, доста често се оплакват от много студени крайници. (Това се явява като противоречие и може да ви подведе, когато вземате предвид общата горещина на типичния пациент тип Gels.)

Като правило при грип тип Gels, няма ясно изразен и локализиран тонзилит, а по-скоро общо подуто, зачервено, "конгестивно" гърло. Може да има известно подуване на сливиците, но това не е гърлото с наледи, каквото имат някои от другите лекарства. Въпреки липсата на рязко локализирани симптоми, често има остра болка при гълтане. Преглъщането често може да бъде силно затруднено - с усещане за стягане или буца в гърлото - и е много по-трудно, когато пациентите приемат студени течности, отколкото топли; това е неочаквано, като се взе-

ме предвид пресъхването на устата им.

Във връзка с тези състояния на носа и гърлото, при грипите тип Gels, доста често са засегнати и ушите. Но въпреки че е записано в Материя Медика, аз не съм наблюдавал остри-те, пронизващи болки, описани при Gels., а когато съм опитвал да изчистя такива болки с Gels., не съм имал никакъв успех.

Gels, е даден като едно от лекарствата, които имат пронизващи болки в ушите при преглъщане. Според моя опит той не е ефективен при тях.

Gels, получава голямо бучене в ушите, усещането за блокаж и задръстване; често се получава рритъпяване на слуха и виене на свят, но не съм срещал остри болки в ушите, които до отговарят на Gels.

Доста често симптомите се придвижват надолу, при което се обхваща ларинксът и гласът изчезва. Във връзка с ларингита има предразположение към силна кашлица с круп, която е почти конвулсивна по характер, протича на спазми и се придружава от много силен задух.

Типичните пациенти Gels, въпреки изпотяването и сухотата на устата си обикновено не са много жадни. Понякога се среща някой много жаден пациент, но типичният не е.

Много рядко имат апетит - не искат изобщо нищо. Доста често се оплакват от ужасно усещане за празнота в областта на гърдите, най-вече близо до сърцето. Това усещане понякога се разпространява надолу към епигастралната област и те може да го опишат като усещане за празнота; но то всъщност не е усещане за глад и не е свързано с желание за храна.

Във връзка с храносмилателната система пациентите Gels, често имат ясно изразен жълтеникав тен и могат да развият истинска жълтеница. Освен това пациентът доста често развива много ясно изразено, остро коремно раздразнение, придружено с диария. Обикновено изпражненията са много редки и жълтеникави, но без силна лоша миризма.

Доста често има история на силно усещане за слабост в ректума -неспособност за задържане или усещане за пролапс - след изпражнение на червата; а понякога заедно с диарията има действителен пролапс.

Baptisia (Bapt.) Диво индиго

Баптизията (Bapt.) е много близка по симптоми с Gels. Лично аз гледам на Bapt. като на преувеличен, по-силен Gels.

За разлика от пациентите Gels., Bapt. пациентите са определено потъмни. Добива се впечатление, че лицата им са подпухнали и подути; очите им са натежали, но с конгестивен, отнесен поглед, а не с увиснали клепачи, както е при Gels. Застоя на кръв в устните е по силен от този при Gels, при Bapt. устните са по-скоро сини.

На умствено ниво пациентите тип Bapt. са по-токсични от Gels.; те не са на себе си, пообъркани са, трудно им е да се концентрират върху това, което правят. Усещането за собственото тяло също е нарушено; може да чувстват, че краката им не са точно там, където са мислели, че са. В ръцете си може да имат определени смущаващи усещания; някои пациенти се чувстват така, сякаш ръцете им са отделени и те се опитват да ги прикрепят отново към себе си, други казват, че ръцете им са вцепенени.

Във връзка с това при Bapt. се наблюдава обща обърканост. Самите пациенти не са много наясно защо са там, където са, за какво говорят или се опитват да обсъждат; и не са много наясно дали няма някой друг, който им говори, или който е в леглото им. Те са просто по-зашеметени от пациентите Gels.

Както може да се очаква при малко по-интензивната токсемия, всичките местни прояви са определено по-лоши. Езикът е по-сух - типичният език при Bapt. е в доста лошо състояние. В ранните стадии обикновено е обложен по средата в жълто, кафяво или черно с тъмно червени краища.

Дъхът на пациента е винаги отвратителен. В тази доста отвратително миришеща уста има тенденция за образуване на голямо количество лигава, жилава слюнка, която изтича от ъгъла на устата, когато пациентът е полузаспал. Впоследствие устните проявяват тенденция към напукване и състоянието им става много лошо, и в действителност могат да прокървят.

Пациентът Vart. се поти мно'го, но потта мирише определено лошо, за разлика от възкиселата миризма на Gels. Това важи по принцип за Vart. - всичко мирише лошо.

При Vart. много по-често е засегнато дясното ухо и областта около дясното слепоочие. Ако действително се появи мастоидит, прогнозата наистина е много сериозна. Много рано се появява тромбоза - имам предвид удивително бързо - и с това прогнозата става съответно по-лоша.

Невероятно е да се наблюдава колко бързо случаят се променя напълно два-зри часа след даването на Vart. при грип с явно развитие на мастоидит -болезненост и леко посиняване на мастоидната област. Пациентът, който в началото е очевидно токсичен и развива всички признаци на започващо менингитно възпаление, видимо се лодобрява още след първата доза Vart.

За разлика от Gels., пациентите Vart.са винаги жадни. Те постоянно искат вода, но ако изпият много наведнъж, често получават гадене. Ако пият по малко, се чувстват добре, но жаждата им винаги е една от мъчителните им черти.

Пациентите тип Vart. винаги имат силни дълбоки болки по цялото тяло. Която и част да натиснат, е болезнена и чувствителна; освен това имат остри болки в ставите, усещане, сякаш са натъртени или с навяхване; движението е много болезнено.

Vryonia Alba (Vry.) Див хмел

Типичният грип Vry. се развива, както при Gels., за период от шест до дванадесет часа. Видът на пациентите тип Vry. не се отличава от този на типа Gels. Те правят впечатление на доста потиснати, мудни, леко конгестивни, с доста подпухнало лице.

Въпреки че изглеждат определено мудни, те нямат поспаливия вид, който намираме при Gels., нито пък замаяността на Vart. - те са нещо средно между двете.

Както бе казано, пациентите Gels, са потиснати, поспаливи, мудни и не искат да бъдат обезпокоявани. Пациентите Vry. също са определено потиснати и не искат да бъдат обезпокоявани - но ако бъдат обезпокоени, те стават раздразнителни. При Vry. раздразнителността винаги излиза на повърхността. Те не искат да говорят и да им се говори. Не искат да отговарят, защото говоренето ги дразни, а не защото са твърде уморени да го направят.

Като правило пациентите тип Vry. са много потиснати; те са унили и доста обезпокоени от това, което се случва с тях; те чувстват, че са болни и се тревожат за състоянието си.

Към тревогите си относно надвисналата болест те прибавят едно много ясно изразено притеснение за работата си. Те говорят за нея; ако станат по-токсични, са склонни да я сънуват и мисълта за нея занимава основно ума им през цялото боледуване.

Типично за грипите тип Vry също така е, че пациентите трудно могат да бъдат удовлетворени. Те са много склонни да искат нещо и когато то им бъде дадено, да го откажат. Искат напитка и когато тя пристигне, не я желаят повече. Или може да поискат плодов сок и когато им го донесат, да кажат, че по-скоро биха искали студена вода -много трудно биха могли да бъдат удовлетворени.

По принцип те имат много дълбоки болки по цялото тяло. Ще ви кажат, че ги боли, когато се движат, и въпреки това много често пациентите тип Vry. са постоянно в движение. Те са неспокойни, не се чувстват удобно и все мърдат, въпреки че движението увеличава болките им.

Запомнете добре този факт. В учебниците е дебело подчертано, че пациентите тип Vry. се влошават от движение. Очевидно то им причинява болка, но те на практика изпадат в толкова неспокойно състояние, че не могат да стоят неподвижни.

Когато пациентите са неспокойни, открийте дали движението ги успокоява или не. Ако не ги успокоява, те вероятно са тип Vry. Ако ги успокоява, помислете за някое от другите лекарства - вероятно за Vart. или някое от неспокойните лекарства като Rhus-t. Тази особеност трябва да бъде навреме изяснена.

На пациентите тип Vry. им е горещо и се чувстват зле в гореща и задушна атмосфера; те обичат хладен въздух. Това може да се свърже с жаждата им. Винаги са жадни и имат жела-

ние за студени напитки - големи количества студена вода - въпреки че както споменах преди, може да искат студени, кисели неща, а след това, когато им бъдат поднесени, да се откажат.

Всички грипове тип Вгу. имат много силно главоболие. Обикновено то е силно, застойно и пулсиращо; най-честа и характерна е болката в челото.

Пациентите често казват, че се чувстват така, сякаш имат буца на челото, която се е настанила точно над очите им. Модалността на болката при главоболието е, че много се облекчава при натиск - силният натиск върху болезненото чело донася голямо облекчение за главоболието на Вгу.

Както може да се очаква, главоболието много се влошава от всякакво налягане - говорене, изпразване на червата или каквото и да е движение. Ако пациентът лежи с глава, поставена на ниско, главоболието се засилва. Най-удобната позиция е полуседнал в леглото, само наполовина облегнат.

Като правило пациентите тип Вгу. нямат много обилни секрети от носа. По-често те се оплакват от усещане за силно парене и горещина в носа или за напълненост и застой.

Eupatorium Perfoliatum (Eup-p.) Дъбравник

Най-очевидната характеристика, която води до избиране на Eup-p., е степента на болката. Пациентите имат много силни дълбоки болки навсякъде по тялото, които изглежда включват всички кости на скелета - ръцете, краката, раменете, гърба, хълбоците и особено пищялите.

Като правило грипите тип Eup-p. се развиват доста по-бързо, отколкото останалите, а и болките започват много бързо. Пациентите казват, че се чувстват така, сякаш някои стави са разместени - това е много интензивна и дълбока болка. Заедно с болката налице е непрестанно неспокойствие; пациентите винаги се движат, опитвайки се да облекчат болките в една или друга кост.

Полезна отличителна черта при грипите тип Eup-p. е много оскъдното потене. Всички други лекарства, които имат подобни по сила болки в костите, проявяват тенденция към потене.

Пациентите са винаги потиснати, но по различен начин от типа Вгу. Те са много угнетени и определено се оплакват. Горчиво се оплакват от силата на тяхната болка, а ако не се оплакват, се движат насам-на-там в леглото, стенийки и пъшкайки. Изпитват голямо самосъжаление.

На вид те обикновено са силно поруменили, със суховата кожа, с доста бледи устни, за разлика от конгестивния вид при останалите лекарства. Може да имат белезникав, дебел налеп на езика и за разлика от горчивия вкус на Вгу., те просто имат безвкусен, блудкав вкус.

Пациентите тип Eup-p. са винаги зиморничави; студено им е и треперят, чувствителни са към всякакви течения и много често усещат студени тръпки по гърба си.

Обикновено те страдат от доста силно главоболие. За тях е типично да се оплакват от изключителна чувствителност на главата, много често повече откъм страната, опираща се на възглавницата.

Rhus Toxicodendron (Rhus-t.) Отровен дъб

Началото на грипа тип Rhus-t. обикновено е постепенно и без много висока температура; това е един бавно напредваща треска, придружена от много силна обща болезненост.

Болезнеността при Rhus-t. е наистина много типична. Пациентите са изключително неспокойни; единственото им облекчение е в постоянното движение, постоянната смяна на положението. Ако лежат неподвижно известно време, мускулите им се схващат и стават болезнени. Те се въртят и извиват насам-натам в търсене на облекчение. Това постоянно неспокойствие е най-характерното нещо на пръв поглед при пациентите тип Rhus-t.

Те са много зиморничави и чувствителни към студ. Всякакво течение или студен въздух повлиява състоянието им като цяло и е достатъчно, за да влоши тяхната хрема и да започнат да кихат; само да си покажат ръката извън завивките, тя започва да ги боли и т.н.

Понятно е, че пациентите тип Rhus-t. са изключително притеснени; изобщо не могат да

си намерят място. Те са тревожни, загрижени, опасяват се и са много депресирани. Потиснатостта не се различава от тази при Пулсатила (Puls.); пациентите получават нервно разстройство и плачат.

Безпокойството и тревожността много ги изтощават. Тяхната температура е умерено висока, но те са прекомерно отпаднали. Чувстват се почти смазани.

Нощите на пациентите тип Rhus-t. неизбежно са извънредно тежки. Поради постоянния дискомфорт за тях е много трудно да заспят. Когато наистина успеят да заспят, сънят им е много неспокоен, изпълнен с всякакви тежки сънища - или че са се върнали на работа, или че полагат изключително физическо усилие да постигнат нещо.

Те се потят обилно. Потта им има характерна кисела миризма, която може да се сравни с тази при типичен случай на остра ревматична треска.

Тези пациенти винаги имат изключително суха уста и устни. Много бързо се развива херпес на долната устна - голямо количество много чувствителни мехурчета, които се разпространяват към ъглите на устата. Обикновено се образуват през първите дванадесет часа на тяхното боледуване.

Пациентите тип Rhus-t. имат много силни пристъпи на кихане. Те ги описват обикновено като по-неприятни през нощта и толкова силни че им причиняват болка от главата до петите. Като правило секретите от носа са зеленикави на цвят.

Те страдат от доста силно главоболие в тила и усещане за схващане надолу по задната част на врата. Много често има ясно изразено замайване при ставане или движение. Често се оплакват от усещане за тежест в главата, сякаш с усилие я задържат права.

Пациентите Rhus-t. често се оплакват от усещане за силна вътрешна горещина и въпреки това повърхността на кожата им е студена. Те се потят обилно и всякакво течение ги простудява - те усещат студа на повърхността - но вътрешно горят.

Това са само най-характерните неща за четирите лекарства, използвани най-често при грип, но и те са достатъчни, за да покажат голямото разнообразие от симптомни комплекси, които могат да се появят дори при такова просто заболяване като грипа. Хомеопатичното предписване е изчерпателна и сложна работа, която изисква проникателно себе-наблюдение и изчерпателно съобщаване на симптомите от страна на пациента, и съвършено умение и познание от страна на предписващия.

Глава 9 ОТГОВОРНОСТТА НА ПАЦИЕНТА

Практикуващият хомеопат стои пред предизвикателството да избира много прецизно правилното лекарство на всеки етап от лечението на пациента, но пациентът също носи значителна отговорност. Хомеопатията е мощна и ефективна терапия, но изисква също така много от пациента. Никой не получава нещо срещу нищо. Пациентът трябва да се научи да наблюдава области от живота, които обикновено се пренебрегват от повечето хора, и това наблюдение трябва да се извършва обективно и безпристрастно.

Не е достатъчно за пациента просто да си води бележки за всяка подробност и след това да остави на предписващия да реши кои подробности са от значение и кои не са. Симптомите са проявления на жизнената сила и като такива те са основата за предписване на хомеопатично лекарство. За хомеопата са важни онези симптоми, които имат значение за пациента, а не просто някакви факти, съобщени от желанието данните да бъдат "пълни". Нещата, които правят впечатление, ние на пациента в неговото ежедневие - онези, които имат някакво значение, колкото и малки да са те - са именно симптомите, които са създадени от жизнената сила на организма и затова те са тези, които водят до предписанието.

От голямо значение е пациентът да не изпада в крайности. Някои хора много се притесняват да не подведат предписващия и затова пренебрегват промени, докато не са абсолютно сигурни. Например, ако пациент от този тип забележи определена тенденция към зи-

морничавост някой следобед, неговият ум ще започне да търси възможните обяснения - вероятно някой е изключил отоплението или е пил твърде много ледена вода на обяд, или метаболизъм му е по-слаб от нормалното, защото сънят му предишната нощ е бил неспокоен. Ако се търси достатъчно упорито, е възможно да се "обясни" фактически всичко. Този подход може да представлява голям проблем за хомеопата, защото или ще има твърде много симптоми, имащи малко истинско значение, или "обясняване" на много симптоми, които са всъщност важни. Най-добрата линия на поведение се намира някъде между двете. Пациентът трябва да приеме факта, че всеки човек е отделен уникален индивид и че развиването на всякакъв вид ексцентричност е просто проявление на неговата индивидуалност. В същото време пациентът трябва да не отдава особено значение на тези промени; той трябва да се въздържа от тълкуване на това, което наблюдава. В противен случай може да започне да си представя, че има някоя сериозна болест, или че е по-болен, отколкото всъщност е. Ето защо препоръчвам обективно и безпристрастно отношение. Наблюдението на симптомите е точно това и нищо повече - това са наблюдения. Не се правят никакви преценки за тях. Те са просто прояви на уникалния начин, по който защитният механизъм се опитва да поддържа баланс.

Основната задача на пациента е да съобщи на предписващия всяко отклонение от нормалното функциониране, не само на физическо ниво, но също и на умствено, и на емоционално ниво. Хомеопатите не се ограничават единствено до физическите симптоми, които водят до алопатични диагнози. Много по-важно е огромното разнообразие от симптоми, проявяващи се във всеки аспект от живота на пациента - взаимоотношения, стресове в работата, реакции към промените в заобикалящата среда, желаниа или отвращения към храни, сексуално желание, качество на съня и т.н.

Дори неща, които са незначителни от гледна точка на алопата, могат да бъдат изключително важни от хомеопатична гледна точка - особено ако е нещо, което има значение за пациента. Например, да предположим следното - алопатичните лекари са открили, че някой пациент страда от улцерозен колит. Той е свикнал да прекарва цялата консултация в дискутиране на проблемите около червата му. Един хомеопат, разбира се, също донякъде се интересува от тази информация но много повече време ще бъде отделено за други аспекти от живот на пациента. За хомеопата най-полезната информация може да бъде че пациентът е често притеснен - особено за бъдещето; че лесно се стряска от внезапни шумове; че може да заспи само ако лежи надясно и че има силно желание за сол. Такава информация е без никаква връзка в алопатичен смисъл, но в хомеопатията тя отвежда до лечебното средство.

Друга отговорност на пациента е да се постарее да не бъде нетърпелив. Това важи особено за хронично страдащите. Не може да се очаква незабавно облекчение на симптоми, причинени вероятно от болкоуспокояващи, успокоителни или кортизон. Хомеопатията няма специфични лекарства за освобождаване от болката, успокояване на напрежението, противодействие на безсънието и т.н. Хомеопатичните предписания са винаги предназначени да доведат до излекуване на целия организъм. Целта е хармонично функциониране на всички нива на съществуване, а не само моментно облекчение на специфични симптоми. Понякога този процес отнема седмици или месеци, а при по-тежки случаи може да отнеме една или две години.

Човек не трябва да бъде твърде нетърпелив. Пациентите понякога се консултират с хомеопатите, като си мислят, че ще стане чудо и когато напредването е по-бавно, отколкото са очаквали, те отричат хомеопатията и търсят друга терапия. Законите на Природата вървят със свой собствен ритъм и въобще не напредват по-бързо от настояванията на нетърпеливите.

Фактическото време, необходимо за излекуването, зависи от няколко фактора. Първият е степента на жизнената сила при започване на лечението. Пациент със силна конституция ще реагира по-силно, докато някой със слаба жизненост ще се нуждае от повече време за излекуването. По-силните пациенти може да се нуждаят само от едно предписание, а по-слабите - от редица внимателно предписвани лекарства.

''' Силата на защитния механизъм се определя до голяма степен от наследствените

фактори. Пациенти, произхождащи от семейства, в които има много хронични болести, вероятно ще изискват по-дълго време за излекуване. Освен това пациенти с история на тежка болест, особено ако е лекувана с много алопатични лекарства, поставя повече проблеми пред хомеопатичното лечение. И накрая пациенти с продължителна анамнеза на лоша диета, липса на упражнения и злоупотреба с алкохол или наркотици може да очакват излекуване само след дълги периоди от време.

Друг фактор в хомеопатичното лечение е продължителността на времето, нужно на хомеопата да намери необходимото лекарство. Това не е лесна задача и изпълнението ѝ може да отнеме известно време. Пациенти, свикнали с алопатичния метод на предписване, който изисква относително просто преценяване, за да се назначат палиативни медикаменти, в началото може да бъде разочарован от систематичния, старателен процес на хомеопатичното предписване. Макар и рядко, хомеопатите срещат пациенти, които стават подозрителни относно компетентността на предписващия, когато го видят да прекарва толкова много време, за да се консултира с книгите си и внимателно да разнищва на вид нямащи никаква връзка подробности. Пациентът, обаче, трябва да помни, че процесът на откриване на правилното лекарство е достатъчно труден, и не е необходимо хомеопатът допълнително да се бори с подозрителен или нетърпелив пациент. Следователно, би трябвало пациентът да е щастлив, като вижда колко внимание и време отделя хомеопатът. Пациентът трябва да се опита да помогне на хомеопата да се чувства колкото се може по-спокоен психологически, за да подпомогне целия процес.

Друг фактор, определящ продължителността на времето за лечение, е нивото, на което се намират преобладаващите симптоми. Пациенти, страдащи преди всичко от физически симптоми са общо взето по-лесни за лекуване от пациенти, страдащи предимно от умствени или емоционални оплаквания. Това е така, защото жизнената сила, доколкото е възможно, пипат се опитва да ограничи разстройствата до най-периферните нива на организма. Хората могат да страдат от физически проблеми и въпреки това да поддържат в значителна степен добро състояние на умствено и емоционално ниво. Обратното, обаче, не може да бъде вярно. Хората, с нарушения на тези дълбоки нива, се чувстват в много по-малка степен добре и общо взето са много по-ограничени при своята жизнена изява. По тази причина пациенти с предимно умствени или емоционални проблеми имат сравнително слаба жизнена сила и може да се очаква лечението да бъде съответно по-бавно.

След като предписанието бъде направено и настъпи подобрене, пациентът все още има отговорности. Има известен брой фактори, които могат да повлияят действието на хомеопатичните лекарства. При отсъствието на тези фактори лекарствата могат да продължат да действат буквално месеци или дори години; но ако действието им бъде разстроено, това ще направи по-нататъшното предписване дори по-трудно.

Алопатичните лекарства са един от най-силно намесващите се фактори. Един случаен аспириин за временни болки общо взето не е проблем, но постоянната употреба на аналгетици, успокоителни, антибиотици, противозачатъчни хапчета и особено кортизон могат напълно да противодействат на действието на хомеопатичните лекарства. В някои случаи дори зъболекарската намеса може да произведе същия ефект. Ето защо пациенти, които приемат хомеопатични лекарства, трябва да се въздържат от всякакви други начини на лечение, освен в наистина спешни случаи и, ако е възможно, само след консултация с хомеопата.

Кафето е друг често срещан хомеопатичен "антидот". То е стимулант, който може да въздейства толкова силно, колкото лекарствата. Индивидуалната чувствителност може да варира нашироко, така че за някои пациенти от време на време някое слабо кафе може да няма ефект, докато при друш дори това е достатъчно, за да попречи. По тази причина всички пациенти трябва напълно да избягват кафето. По-приемливи са кафето без кофеин, черният чай и заместителите на кафе, / приготвени от зърнени култури.

Отношението към самите лекарства може също да бъде важен фактор за пациенти, които ги приемат ежедневно. Лекарствата могат да се повредят при излагане на директна слънче-

ва светлина, силни миризми (особено миризмата на камфор и други ароматични субстанции) и голяма горещина или студ, дори когато са в техните стъклени опаковки или хартиени пликчета. Лекарствата трябва да се съхраняват на тъмно, при нормална температура, без силни миризми.

На последно място най-необходимата понякога отговорност на пациента е да изчаква, независимо от това каква лечебна криза ще се появи. В процеса на лечението засилването на жизнената сила може да предизвика временно засилване на симптомите. Обикновено това продължава само няколко часа или няколко дни, но има случаи, при които може да продължи по-дълго. В началото може да изглежда така, сякаш хомеопатичното лекарство има обратен ефект. Ако пациентът не разбира тази възможност, може да прибегне към търсене на алопатично облекчение на изострените симптоми. Същото объркване може да се появи, ако пациентът очаква повече никога да няма връщане на кризата, когато всъщност при неговият или нейният частен случай са необходими няколко лекарства за пълно завършване на лечението. Пациентът трябва да разбира какво точно се случва и да се довери на преценката на хомеопата. Той не бива да се паникьосва, а да изчака понататъшното развитие.

Хомеопатията е терапия, която поставя изисквания не само пред лекуващия, но и пред пациента. Това не е лечение, при което пациентът без да мисли съобщава диагнозите, поставени от алопатичните лекари, получава си хапчето и след това е излекуван. Необходими са доста обективно себенаблюдение; отношение на съчувствие и подпомагане при изпълнение на задачата, стояща пред предписващия; желание да се избягват вредните фактори и мъдрост да бъдеш търпелив по време на каквито и да е лечебни кризи. Повечето хора посрещат тези отговорности сравнително леко и резултатите съответно са възнаграждаващи.

Глава 10 ДЕЙСТВА ЛИ ХОМЕОПАТИЯТА?

Когато един хомеопат обича работата си и задълбочено е учил в продължение на много години, понякога се случва така, че той може веднага да разбере от какво лекарство има нужда пациента. Това често погрешно е наричано интуиция. Разбира се тук има и интуиция, но в действителност това се дължи на дълго и сериозно изучаване на хомеопатията. Д-р Карл Кьониг, един изключителен хомеопат, казва:

Всички ние познаваме усещането, когато понякога видим пациент, в ума ни внезапно да изплува картината на Дрозера или Антимониум. Ние сме убедени, че това е правилното лекарство и то ще съответства на пациента така както ключа на ключалката. Как става това? Това не е въпрос на комбиниране на мисъл и впечатление от наблюдавани (видими) симптоми, а внезапно ѝ непосредствено знание.

В хомеопатията диагнозата не е нищо повече от разпознаване на лекарството, което може да причини и следователно да излекува определена съвкупност от симптоми. Ето защо хомеопатите по цял свят говорят за своите пациенти като за "случай Сяра" или "случай Пулсатила", а не за случай на диабет или артрит. Те наричат пациента и съвкупността на неговите симптоми с името на лекарството, което е показано в дадения случай.

Картините на лекарствата са извлечени от огромния опит, натрупан до сега. В Приложение 1 са представени картините на някои лекарства, за да добиете представа за някои подробности. В действителност тези описания са само едно обобщение, защото за пълното описание и на най-обикновеното лекарство са необходими 50 страници и даже повече. Аз ще дам тук само няколко портрета в шрихи.

Несъмнено вие познавате някои напорист индивид, който здраво работи за да форсира света да върви по пътя си, който често е нервен и раздразнителен, заяжда се за всеки детайл, изтръгва дръжката на вратата на килера защото малко заяжда и стоварва служебните ядове върху жена си и децата си. Той лежи буден и мисли за проблемите в работата си, за да се отпусне и да заспи малко преди часа, в който трябва да става за работа. Когато е болен този

човек ще покаже характерни физически симптоми на лекарство, приготвено от *Nux vomica* (бразилски орех) и назначаването му ще окаже много силен ефект върху физическото, умственото и емоционалното му състояние. Може да минат месеци или години без да има нужда от повторното му приемане.

А може би познавате някоя женствена, закръглена жена с доста променливо настроение - смее се или плаче при най-малка промяна на обстановката или компанията. Тя обича хората и общуването с тях (особено много обича да говори за своите оплаквания), социално е по-скоро пасивна и едва ли би станала водач, която внезапно може да стане злобна и хаплива, не понася жегата, а в студено време се разхожда леко облечена, която се чувства най-добре при разходка на открито и се влошава в задушна стая. Тази жена би се подобрила невероятно от лекарството Пулсатила (обикновена съсънка), независимо от това какви са нейните оплаквания - кожни обриви, нарушения в менструалния цикъл, стерилитет, диабет, астма или нещо друго.

В своята Материя Медика хомеопатията изброява хиляди вещества. Те покриват повечето от симптомите, с които хомеопатът се среща, в професионалния си живот. Разбира се трябва и ще се добави нова информация към тези ресурси. Необходими са нови изследвания и нови доказвания на вещества, които не са добре изучени.

Най-голямото предимство на хомеопатичната диагноза е, че тя се изгражда единствено и изцяло въз основа на симптомите на пациента, като последните насочват към лечението. За алопата едно болестно състояние изисква лечение само при наличието на видими патологични промени в тъканите - например язва на дванадесетопръстника или туморно образувание някъде в тялото. Според хомеопата болестта започва със симптомите, за които съобщава пациента и те насочват към лекарството, което ще го излекува. За хомеопата пациентът е болен когато и защото се чувства болен. АксГонлакването вече се разпознава ка-fo болест, която изисква алопатично лечение, това означава, че процесът е доста напреднал. За алоната пациентът е болен, само ако това може да се установи с лабораторни тестове. Но всъщност пациентът има право да се безпокои. Всички негови първоначални оплаквания могат и в края на краищата довеждат до патологични промени в тъканите, които алопатите откриват. Хомеопатията, приложена в началния стадий на функционални нарушения може да ги излекува и по този начин предотвратява възможността за развитието на болестни изменения в тъканите. От всичко това следва, че ако пациентът трябва да чака алопатична диагноза, преди да бъде подложен на лечение, ще заплати доста скъпо за здравето си. Ето защо непрекъснато се подчертава, че хомеопатията е най-добрият профилактичен метод, който човек може да използва.

В афоризъм 7 от Органона Ханеман съвсем уместно заявява:

"Единствено и само симптомите трябва да са посредника, чрез който болестта се извява и насочва към лекарството, което ще я излекува. От това следва, че тоталността на всички тези симптоми, които са външна изява на вътрешната природа на болестта, трябва да бъдат главното и единствено средство за определяне на подходящо лекарство.

Сто и петдесет години по-късно покойният Сър Джон Уеър, бележит хомеопат и личен лекар на Кралицата, изнесъл лекция по хомеопатия пред Кралското общество по медицина, в която той заявява:

"В заключение искам да кажа, че всичко което чухте до тук, може да ви звучи правдоподобно или не, но като практически ориентирани лекари вие трябва да си мислите "Дали това наистина действа?"

За да ви покажа, че наистина работи, аз ще взема няколко най-прости случая, за да илюстрирам хомеопатията в някои от нейните фази. Няма да ви отегчавам с детайли, а ще обърна внимание само на най-характерните и изпъкващи неща.

Бе ми изпратен един офицер с окопна треска, освободен от военна служба по инвалидност. Той боледувал вече цяла година. Беше страшно раздражителен. Треската му винаги започваше в 9 ч. сутринта. Изпитваше съответната болка, не можеше да си намери място,

имаше конвулсии на крайниците. Всички тези симптоми се влошаваха през нощта. Само едно лекарство *СНатотШа притежава този комплекс от симптоми и само една доза от Chamotnilla* във висока потенция, бързо го излекува и той замина отново на фронта.

Майка на невръстни деца с остро хранително отравяне, с повръщане, продължило цяла нощ, беше докарана при нас в поликлиниката от нейния съпруг в два и половина часа през нощта. Тя беше студена, силно отпаднала и тревожна, почти "свършила". Симптомите ѝ бяха типични за лекарството *Arsenicum* и същото, дадено във висока потенция, ѝ позволи няколко часа по-късно да си отиде в къщи топла и усмихваща се, отново във форма.

Тук може да видите бързото действие на хомеопатичните лекарства в остри случаи. Колкото по-остро е заболяването, толкова по-бързо и пълно е действието на лекарствата.

Веднъж бях извикан през нощта при един мъж, който беше пил шампанско и ял стриди за вечеря, и който се превиваше на две от силни болки в корема. По челото му бяха избили капчици пот. Болката се облекчаваше само когато той притискаше силно и дълбоко с две ръце корема си. Едва успяваше да отговаря шепнешком. Чувстваше се много болен и мислеше, че на следващия ден няма да може да отиде на работа. Три минути след като му бях дал *Colocynth* (вид краставица) в потенция, той въздъхна с облекчение, протегна си краката и каза - "Чувствам се по-добре". На следващия ден той беше на работа. Тук лекарството, което трябваше да се даде е *Colocynth*, а не *Arsenicum*, защото *Colocynth* е единственото лекарство, при което болките в корема се облекчават от превиване на две и натиск.

Една нощ в десет и половина часа бях извикан от един мъж, страдащ от уртикария - анафилактична - в резултата на приложен антитетаничен серум. Той не беше на себе си от страх и тревога, не можеше да стои на едно място и беше сигурен, че ще умре. Беше жаден, беше му горещо и изпитваше силен страх да остане сам и беше изпълнен с опасения. Много неспокоен. Всичко трябваше да се направи на секундата. В този случай лекарството *Aconitum* в потенция 30 го облекчи почти моментално и след 15 минути пациентът беше отново на себе си. Това е едно от най-драматичните неща, които някога съм виждал.

Веднъж бях спешно извикан да видя пациент с ревматична треска, крито докарваше до отчаяние всеки, който се опитваше да влезе в контакт с него. Медицинските сестри просто не знаеха какво да правят -ревматичните болки били непоносими, той казваше - "Най-малките болки ме подлудяват." Една доза от *Chamomila* предизвика почти моментално облекчение; температурата бързо спадна и пациентът се почувства добре.

Човек би могъл да дава такива примери до безкрай и запомнете - те са нещо обикновено не за този, който предписва, а за хомеопатията.

В тези дни на бързо развиваща се наука, когато "глупостта" на хомеопатията доказва мъдростта ... и поразяващата далновидност на Ханеман, която всеки ден получава все по-нови и нови потвърждения, какво би попречило и на най-големия скептик да експериментира с тази сила, с която разполагаме.

Тези, които са опитали силата на Хомеопатията не я изоставят. Много пъти различни лекари започват да изучават хомеопатия или им е било възложено да я изследват, за да я разобличат, но всъщност това ги е правило нейни ентузиазирани привърженици и тълкуватели.

Предполагам, че никой от нас не е навлязъл в хомеопатията без съмнение и недоверие, но фактите са твърде силни и за скептика."

А ето още няколко случая, произволно взети от хомеопатичната литература, даващи на читателя някаква представа за оздравителните процеси, до които води хомеопатията. Тук не се прави опит да се дават изчерпателни подробности, необходими за достигането до всяко едно предписание - за това би било нужно много време. Никой от тях не включва всички необходими подробности. Някои съдържат задоволително количество информация, но повечето са просто кратки резюмета. Независимо от това те би трябвало да дават пример за видовете лечения, постигнати чрез добра хомеопатия.

Случаите, описани тук, са от най-абсурдните, но това са сериозни случаи, с които в действителност опитни хомеопати ежедневно се срещат и с които алопатичната медицина не

е успяла да се справи.

Епилепсия

Който и невролог да попитате какви са шансовете за излекуване на епилепсията без лекарства, особено ако е причинена от травма на главата, ще ви отговори, че такива няма. Но прочетете това:

"На 20 май 1909г. дойде младо осемнадесетгодишно момиче с деликатна физика, страдащо от много чести, понякога ежедневни, епилептични припадъци с прехаване на езика и пяна на устата, започнали от декември 1908 г.

Нямаше никаква друга очевидна причина, освен че беше паднала на главата си от една люлка преди две и половина години и всички лечения се бяха оказали безрезултатни. Медицинският екип дал мнение, че трепанацията на черепа, изглежда, е единственият начин, с който би могло до се направи опит за излекуване. Естествено, след като чули за някои от добрите постижения на хомеопатията, родителите решили да опитат, преди да прибягнат към операция.

След пълен преглед на пациентката, набързо описване на симптомите и модалностите и обработването им с Реперториума на Кент, се стигна до *Calcarea Ostearum*. Бе дадена *Calc-os.* 200 по една доза в продължение на три дни. Няколко дни след това припадъците бяха много по-тежки и по-чести, но пациентката не приемаше други лекарства. За по-малко от месец припадъците спряха и здравето ѝ бе възстановено. До ден днешен тя не е получавала гърчове (оттогава са изминали 6 години, 1909-1915г.)./4/

Пептична язва

В наши дни пептичната язва е много често срещан проблем. Алопатичното лечение обикновено се концентрира върху неутрализиращи киселинността терапия, която изисква постоянна лека диета и хапчета. Често се препоръчва намаляване на напрежението в работата, което обаче рядко се спазва. Ако случаят е упорит, се опитва с операция и това обикновено завършва с временно облекчение на симптомите.

"К.М., мъж на 30 г., интервюиран на 19.12. 1974 г. Оплаквания от повтарящи се стомашни кръвоизливи.

История на заболяването:

От ранно детство болки в стомаха и киселини.

На 10 годишна възраст: язва на дванадесетопръстника, доказана чрез рентгенова снимка.

От време на време получава болки, не си спомня подробности.

За първи път кървене от стомаха на 17 годишна възраст.

От тогава насам има 9 стомашни кръвоизлива.

1970 г. са направени ваготомиа и ентоероанастомоза (операция на язвата).

57Г. ВитүАкас

8 месеца по-късно се получава отново обилно кървене, което се повтаря веднъж в годината; последното кървене е било преди един месец.

От тогава почти всеки ден повръща кафеникаво-землисти материи.

Семейна анамнеза:

Бащата умира от кървене на хранопровода. Имал е варикозно разширени вени, на които не е обръщал внимание.

Майката е имала язва на дванадесетопръстника от години и сериозно затлъстяване.

Симптоми:

Тежест в стомаха 4-5 часа след ядене, последвани от регургитации на стомашно съдържимо с кафяво-землист цвят и остатъци от храна.

Чувство на разтягане с къркорене и болка в хипогастриума, която се разпростира към лумбалната област. Подобрява се от свиване и натиск, изпускане на газове. Тази болка в лумбалната област, понякога много силна, се подобрява от натиск и извиване назад, което

предизвиква обилно слюноотделяне.

Болка в стомаха преди часа за ядене, възпрепятстваща храненето.

Стягане в корема и болка в лумбалната област с усещането за студ в корема.

Общи характеристики. Предпочитания и отвращения към храни:

Влошава се от студено. Влошава се от влажно време.

Предпочита овнешко месо, сирене, сладки и солени неща.

Има отвращение към прясно мляко, стриди, зеленчуци.

Консумира сол в нормално количество. Не е жаден.

Той е един нещастник, който е бил болен цял живот и никога не е бил в състояние да учи или да прави каквото му се иска.

Раздразнителен.

Спи много и добре, предпочита да лежи на лявата страна.

Два месеца по-късно той се чувства много по-добре.

Чувства се по-спокоен.

Болката в корема е изчезнала. Болката в лумбалната област също.

Няма газове.

Изчезнала е чувствителността към студ.

Надал е три килограма.

Пет месеца по-късно: лек стомашен дискомфорт след пребиваване на много влажно място.

Започнал да пие прясно мляко.

След единадесет месеца: от няколко месеца е без лекарства.

Имал е 2-3 пъти киселини, но без наличие на кафеникаво-землисто оцветени остатъци от храна.

Напълнял е с още два килограма

Не спазва диета.

Повече не е чувствителен към студ.

Неотдавна го видях да съпровожда майка си. Беше добре.

Честотата на кръвоизливите и липсата на болка по време на кръвоизлив, тимпаничното раздуване на корема, характеристиката на патологичните течности и раздразнителността (според Кларк) са ключови симптоми, които насочват към лекарството *Millefolium*.

Алергии

Алергиите за кратко време станаха проблем с нарастващо значение в нашето съвременно общество. Една от причините е, че хората са изложени на непрекъснато увеличаващ се брой неестествени химикали, които могат да катализират реакции спрямо други вещества. Друга немаловажна причина, обаче, е общото влошаване на конституцията на всички членове на нашето общество. Решението, което предлага ало-патичната медицина отново е подтискане на симптомите по най-различни начини.

К. К, жена на 68 години.

Първи преглед на 06.10.75г..

Оплаква се от алергична хрема и болки в гръбнака.

История на заболяването:

1920г. - малария, много инжекции хинин.

1926г. - туберкулоза.

1940 - 44г. - екзема по ръцете и стъпалата след автохемотерапия.

1948 г. - започва алергична хрема с много силно кихане.

1968 г. - операция на абсцеси, образувани на местата, където са правени хининовите инжекции.

След тази операция хремата и кихането затихнали.

Започнали отново миналата година.

Симптоми:

Много силно кихане, последвано от воднист секрет. Продължителност от два часа до два дни.

Влошава се от най-малкото течение, макар че понася добре свежия студен въздух.

Подобрява се от затопляне в леглото със завит нос.

За да предотврати удължаването на кризата трябва да лежи или седи полуизлегната, без да се движи за известно време. Ако кризата стане много тежка, носът се подува и тя не може да диша през него или да го докосва.

От 25 години страда от болки в лумбалната област, които се излъчват към левия крак, а от скоро и към десния. Напоследък болката е стягаща, по силна в прасците и глезените.

Крампи в левия прасец сутрин при протягане.

Общи характеристики:

Понася еднакво горещина и студ.

Влошава се от слънце.

Нощем често се буди, понякога не спи цяла нощ.

Умствени симптоми:

Тревожност, тежест и чувство на стягане в гърдите, лошо настроение, депресия. Появява се като криза и изчезва от само себе си.

Раздразнителна, ако е раздразнена не го показва.

Забързана.

Нервно треперене в стомаха, което се подобрява от много работа.

Предпочитания и отвращения към храни:

Обича: месо, риба, тлъсто, лимони.

Има отвращение към солени неща, бадемов сок, слизести храни.

Не е жадна.

Предписано е лекарството Asparagus 200, една доза. След три месеца е дадена още една доза поради връщане на болестта. Последва подобрение не само на симптомите, свързани с алергията, но и на общата тревожност и на оплакванията, свързани с гръбнака./6/

Гастрит

Това е състояние, подобно на пептична язва, но като цяло не е толкова тежко. Психосоматичното съответствие е добре познато на съвременната алопатична медицина, но това знание не води до ефикасно лечение.

С. М., жена на 22 години.

Първи преглед 6/6/75

Оплаквания от гастрит от три години насам.

Симптоматика:

Болки в стомаха сутрин до 9ч.

Влошаване след скръб.

Главоболие след неприятности.

Неволно движение на клепачите.

Брои нещата около себе си когато ѝ се налага да чака.

Понякога има илюзии за светлина, за цветове или за гласове. Тя чувства, че те са не-реални.

Избягва да остава сама на тъмно.

Раздразнителна. Влошава се от сън, от говорене, преди мензис. Предпочита да бъде сама, но да има някого наоколо.

Чувства се потисната от майка си, постоянен конфликт, който води до разбунтуване и напускане на дома.

Припада от вида на кръв.

Страх от височината.

Чувствителна към музика и се подобрява от нея.

Забързана, нетърпелива.

Влошава се след дълъг сън, въпреки че търси убежище в съня, за да избегне конфликти със семейството.

Пророчески сънища

Пристрастена към миризмата на нафталин, получава сладострастно усещане от мирисането му.

Влошава се от студ, има студени крайници.

Закъсняващ мензис, подобрява се от спокойствие.

Раздразнителност преди мензис.

Обича: тестени храни, супи, зеленчуци.

Не обича: слизести храни, мляко.

Симптомите не се покриват нито от *Calcarea carbonica*, нито от *Arsenicum album*, но желанието за течна храна е поразително, а то е характерно за *Calcarea arsenicosa*.

Дадено е това лекарство. След тежко влошаване на главоболието, което е главното й оплакване по време на консултацията, тя се подобрява по отношение на стомашните симптоми и главоболието. Значително се подобрява психологическото й състояние. Неволното движение на клепачите престава, а най-после - и най-интересно - пристрастеността към миризмата на нафталин изчезва.

Захарен диабет

Диабетът е още една болест, която не се нуждае от представяне пред хора, които не са медици. Макар и не непосредствено фатална като някои други, диабетът е дълбока и намаляваща силите болест, засягаща почти всички органи на тялото. Съвременната медицина е способна да я "контролира", но със сигурност далеч не е способна да я излекува, както всеки лекар с готовност би признал.

2 юли 1890. Мъж, едър, добре сложен, на 47 г. Това заболяване се развива от около 3 години насам; отслабнал е с десетина килограма и продължава да слабее. Физическата работоспособност постоянно намалява. Безсъние нощем. Преди две години от време на време имал пристъпи на разстройство, придружено с коремни оплаквания; след тях безсънието се увеличило. Понякога болките в корема го държат буден през нощта. Тъпи постоянни болки по целия корем, влошаващи се нощем, влошаващи се при лягане през деня. Обилно изпотяване при най-малко физическо усилие. Много нервен, непрестанно трябва да се движи. Светли изпращания. Жестоко пулсиране, усещано в тялото. Усилена сърдечна дейности пълен бърз пулс, 95-100/мин. Прекарал "грип" тази зима и оттогава губи тегло много по-бързо. Мазен епидермис около ноктите на ръцете.

Керемиденочервен седимент в урината, не винаги. При възбуда и раздразнение често получава усещането, че главата или черепът над ушите и се вдигат и спускат нагоре-надолу. Спи в различни пози. Горещината бързо го изтощава, но не е чувствителен към студ. Чувства слабост при физическо и умствено усилие. Задължително става нощем да уринира. Увеличено количество урина с относително тегло 1030-1035. Захар в урината 120-160 mg%. Къркорене в корема. Пациентът е преглеждан от няколко лекари-алопати, които са му предписвали много силни лекарства, вкл. *Podo[^] Strych*. Досега не е бил при хамеопат. Има жажда за студена вода. Болезнено смъдене на ануса. Казано му е, че има фисура на ануса.

Няколко дни по-късно след внимателно изучаване на всички лекарства, свързани със случая, той получи *Phosphorus CM*. Последва остро влошаване на всички симптоми.

След това той се подобряваше стабилно без никакви лекарства до 31 октомври, когато симптомите му започнаха да се завръщат. За по-малко от месец захарта изчезна от урината и оттогава не се е появявала.

31 октомври същата година - *Phos. MM*. Здравето му е съвършено, занимава се активно с умствена работа и издръжливостта му е висока както обикновено. /8/

Обрив по окосмената част на главата по рождение

Всеки лекар на обща практика трябва да бъде и добър дерматолог. При много кожни обриви не е лесно да се постави диагноза и общо взето много хора не им придават значение. За пациента обаче те могат да бъдат във висша степен влудяващи; а за лекаря, който трябва да лекува такива болести без да се ръководи от истински принципи, това може да бъде фрустриращ процес.

Мъж на 35 г, живее сам, дойде да се консултира при мен в края на август 1887 във връзка с медночервен обрив по окосмената част на главата си, който носи откакто се помни. Освен от обрива той се оплакваше много от хронично безсъние и изневеряваща памет. Най-напред му предписах силна тинктура от *Fagus syp.*, по пет капки в чаша вода вечер и сутрин, но след месец - на 30 септември - той се оплака, че няма подобрене в нито едно отношение - все още е с безсъние, забравя, неспокоен; обривът бе зле; дъхът му много неприятен; черният дроб леко уголемен; далакът уголемен и много твърд.

Предписание: *Syph CC.*

11 ноември - "Спя прекрасно"; и двамата сме на мнение, че косата му е потъмняла. Обривът определено е по-добре. *Spiritus glandium guercus 0*, по пет капки във вода сутрин и вечер.

12 декември - обривът почти е преминал. Болките в далака са съвсем малко. Безсънието принадлежи към миналото. *Te carduus marie.*

На 13 януари той съобщи, че е съвсем добре и няма обрив, а и след две години все още продължаваше да е добре, след което нямам повече връзка с него.

Парализа

Когато нещо се повреди в нервната система, съвременните лекари все още са склонни да вдигат безпомощно ръце. Неврната система е толкова мистериозна, че дори и да може да се постави диагноза (което не става толкова често), много малко вероятно е да се открие лечение. Процесите в нервната система често са неумолими и обикновено се считат за необратими, така че истинската трагедия на такава ситуация е живия труп. Тази трагедия се умножава многократно, когато е поразено малко дете.

Момче на 6 г. Парализа на лявата ръка, хранопровода и фаринкса. Трудности с гълтането. Течностите излизат през носа. Твърдите храни предизвикват силно задавяне. Носов глас. Ограничено движение на лявата ръка. Не може да хваща с ръката. Бледо болнаво лице, с восъчен цвят, лъщящо. Когато говори, отмята глава назад. Задавя се при хранене. Червата са лениви, има запек. Неуспешни чести напъни. Състоянието му бързо се влошава. Пристъпът започнал само преди няколко седмици. В историята на семейството не се открива нищо особено. Приема се, че това е семейство с псоричен миазъм. Момчето било отровено с *Rhus* преди три години, оправил се от само себе си. Говори и стене насън. Не може да движи ръката настрани, но леко може да я сгъва. Парализата отляво е почти пълна, а дясната страна проявява признаци на отслабена абдукция. На топло тялото се обрива. *Plumbit 42 M.* Излекуван за бмесеца./10/

Броеница от лимфни възли с екзофталм.

Следващият по-долу случай е от типичните за хомеопатичната практика. Дори при днешната напреднала технология все още има много хора, на чиито болести не могат да бъдат определени диагнози. Когато алопатът се срещне с недиагностицирано заболяване, той предприема "мерки на отчаяние", защото не разполага с терапия без диагноза. Обикновено се прибягва до налучкване на сляпо и се назначава лечение, което е просто палиативно. Такива случаи не тревожат хомео-пата, тъй като лечението му се основава единствено на симптомите, т. е. на реакцията на човека към болестта, а не на диагнозата.

Оставил съм Уилям Д., на 14 години, за *bonne bouche*. Но даже и при данните от предишните случаи бихте могли да си помислите, че си измислям, защото това е един от най-драматичните случаи, които някога съм виждал. За първи път той дойде в Лондонската

хомеопатична болница през ноември 1918, препратен ми от мистър Хей, от неговата хирургична клиника като неоперабилен. Пациентът беше с подчертан екзофталм и с пулс 150. Той имаше броеница от уголемели лимфни възли върху, зад и пред десния стерномастоиден мускул, най-големият от които бе колкото орех. Също броеница от лимфни възли зад левия стерномастоиден мускул, най-големият колкото едър боб. Той имаше синкави твърди петна на двата прасеца, покрити с язвички. Типично туберкулозно уголемяване на лимфни възли. Той се родил "седмаче" и бил с деликатно здраве. Чичо му починал от скоротечна туберкулоза. Предписан *Tub.bov. 30* (хомеопатичен препарат, изготвен от бича туберкулоза), една доза.

Шест седмици по-късно. Състоянието на лимфните възли (жлезите) се подобрява. *Tub.bov. 30*, една доза.

След още един месец (19 януари 1919). Жлезите се подобряват. Все още броеница от дясно на шията. Всички петна по краката са се излю-щили; вече няма отворени язви и ли-видността е значително по-малка. Пулс 108. Очите все още изпъкват. *Tub.bov. 30*, една доза.

Той получи Гий-Аов, същата потенция, и през февруари и март, когато "по краката се забелязваше твърде малко" и жлезите се бяха подобрили.

Април. Шията е по-добре, очите са почти нормални, дясното е изпъкнало. *Drosera 200*, една доза.

Ефектът бе драматичен. След месец (през май) той бе започнал работа като инженер. Установих, че жлезите са добре, прасците също, екзофталм нямаше, пулсът бе 80. Никакво лекарство.

Уремични гърчове.

Когато бъбреците не функционират, в кръвта се натрупват токсини и това води до състояние, наречено уремия. След като тя напредне до определена степен, се стига до увреждане на мозъка и до фатален край. Това е терминално състояние. В днешно време с помощта на машини за хемодиализа е възможно да се поддържа живота на такива хора, но в действителност проблемът с бъбреците не се коригира.

Висок, мургав, мършав мъж на 72 години започнал да получава уре-мични гърчове. Първо един страшен гърч без предупреждение, после три или четири други, с увеличаваща се честота и по-малка интензивност, след което всичко започнало, отначало. Единствено-то нещо, което сам той може да ми каже, беше че имал страхотни остри стрелкащи болки отдолу-нагоре по тялото и през главата от двете страни, след което загубил съзнание. Гърчовете започвали със скачане на крака и мъчителни безцелни движения, шумно хрипящо дишане и клокочене, ужасни лицеви спазми и пяна на устата. Следвало падане на пода с тоничен гърч и опистотонус; след това кома със смъртна бледност, хлътнали почти Хи-пократови черти, обилно топло изпотяване и слаб пулс.

Постепенно последвало подобрене и след един до три часа той изглеждал почти нормално до следващия гърч. Гърчовете се появявали само през деня, но той държал се-мейството си в тревога цяла нощ с неспокойните си настойчиви молби и непрестанните си-хъркания.

След една доза *Arsenicum album 4M*, застрашаващите симптоми се появили един един-ствен път; албуминурията изчезнала и оттогава не е имал неприятности - вече шест месе-ца.

Ревматизъм - сърдечна форма

Ревматичната треска е особено възпаление, което атакува сърдечните клани, бъбреците и ставите. През ерата, в която още нямаше антибиотици, тя нанасяше големи поражения, кои-то все още се усещат и сега сред по-възрастното население. Тази болест е особено страшна поради бързото си разрушително въздействие върху тъканите на жизненоважни органи.

21 март 1908. С. Е., на 13 години. Сърце: ревматичен миокардит. Сърдечни тонове: на върха- твърде глухи; на аортата - усилены. Шум от митрална регургитация. Сърце уголемено вляво. От време на време болки. Пулс 120. Силни шийни пулсации. Ревматизъм в глезените и

коленете. Всичко започнало на 4-годишна възраст. Преди 6 години ревматична треска. Острици. Катар. Жажда за студена вода. Уста - лош вкус при събуждане сутрин. Зъби покрити с кръв сутрин. Урина в голямо количество. Често изпотяване нощем. Непременно трябва да има чист въздух нощем. Стаята трябва да е хладна. Спи наляво с глава на високо. Главоболне в слепоочията, над очите и на темето. Бузи червени. *Ledum 10 M.*

18 април. Видът и е много по-добър. Общо подобрение - по отношение на катара и другите симптоми. Ревматизмът в краката и ръцете се появява и изчезва. Пулс 88. *Ledum 10 M.*

11 май. Вече спи със затворена уста. Обриви по челото и около устата.

9 юни. Понякога слаби прояви на ревматизма. Очите са по-добре. Странни усещания в стомаха - болка - след няколко хапки. Изхождалия по голяма нужда три пъти дневно, първото след закуска. Често уриниране; трябва да седи дълго, преди да започне. *Aurum 10M (злато).*

29 юни. Сърбеж в гърлото. Пулс 80, неправилен. Силни пулсации на сърцето.

13 юли. Силна неприятна миризма на урината, като на нещо развалено. Уриниране не така забавено. На моменти болки отляво (стомах?). Болки в сърцето. *Aurum 10M.* 24 август и 10 октомври - *Aurum 50M.* 11 януари - *Aurum CM.*

29 март. Митрална регургитация. Усещане като че ли сърцето удря 4-5 пъти, след което спира. Ревматизъм. Световъртеж. Кръв в устата и на зъбите сутрин при събуждане. В гърлото усеща буца при преглъщане. Чревна функция нормална. Крампи в десния крак. *Aur. 10M,* повторено на 8 май след настинка.

30 юни и 28 юли - *Aur. 50M.*

25 август и 6 октомври - *Aur. CM.*

Когато лекарството беше дадено повторно през май 1909, имаше кашлица с изхрчване почти само на кръв, вследствие на "настинка". През юни пациентката се бе къпала три пъти дневно в езерото и имаше болки около сърцето. В някои друга моменти сърдечните или ревматичните болки се връщаха, но общото подобрение продължаваше и тя стана едно силно, здраво и жизнено момиче.

Ревматоиден артрит

Друга сериозна последица от ревматичната треска или от стрепто-кокови ангини е ревматоидният артрит. От различните артрити той е най-тежък и деструктивен. Съвременната медицина разполага с много лекарства, които намаляват възпалението или болката, но не и с методи, които наистина да спрат окончателно процеса без нужда от по-нататъшно лечение.

Възрастна жена на 68 години, прикована към инвалидния стол от две години насам поради ревматична скованост на гърба, хълбоците и глезените с болезненост на костите. Болка от областта на яйчниците надолу към предната част на бедрата. Вцепененост на двата хълбока, която отива и надолу по външната страна на бедрата към пръстите на краката. Влошава се през нощта и най-силна в петите. Световъртеж сутрин, който изглежда, че се изкачва към главата, с краткотрайна загуба на зрението. Лесно изпотяване. Нощно изпотяване по гърба, горната част на ръцете и бедрата, което се влошава след 11 ч. вечерта. В миналото имала мшрена, която започвала над едно от очите и преминавала от другата страна; влошава се на слънце. Усещане като че ли студена вода тече по хълбоците и бедрата. Сърбяща екзема на глезените. Тежък запек. Отвива си краката нощем. Влошава се от вятър, течение, влага, студ и физическо усилие. Подобрява се от продължително движение. Предписана бе една единствена доза *Sulphur 12* на 1 ноември 1919 и тя все още продължава да се подобрява. Сега ходи добре, изкачва се и слиза по стълби и излиза на улицата. /14/

Карбункул на тила

Това е друг сравнително малък, но изключително обезпокояващ и болезнен проблем, срещан ежедневно в частната обща практика. Днес, разбира се, имаме антибиотици, които лесно разрешават такива проблеми от обикновена гледна точка, но податливостта не се лекува с антибиотици. Ето един пример за това как хомеопатията лекува човека като цяло, за да се справи с локален проблем.

Жена на около 30 години, много страдала от карбункул на тила Прилагала е много до-

машни средства и не е получила облекчение. ' Имаше явни признаци за започващо нагнояване. Мястото беше *посиняло на петна, болката беше силна, режеща като с нож и пареща. Беше и зле на стомаха, повръщаше и се. Нощем се чувстваше замаяна, като че ли не на себе си. Очите ѝ блестяха ярко и имаше лека температура. Езикът ѝ беше с мръсен вид, а дъхът ѝ миришеше неприятно. Чувстваше силно напрежение в скална и мускулите на лицето. Молеше за морфин, за да спре това чувство за парене и режещата болка. Tarentula sibensis 12x (паяк тарантула) една доза доведе до незабавно успокояване и подлютеното подуване спря да се влошава и не супурира. След два дни мястото възвърна нормалния си цвят, а и втвърдяването изчезна скоро. Тя бързо възстанови нормалното си състояние и неотдавна сподели с мен, че след преминаването на това подуване никога повече старото ѝ главоболие не се е обиждало. Това показва колко дълбоко е повлияло лекарството на целия ѝ организъм.*

Травма на коляното

Друг пример за често оплакване, засягащо целия организъм, за което се предписва лечение въз основа на общи, а не на частни показания.

Госпожица Г., на 48 години, учителка. Повтарящи се пристъпи на тревожност и депресия от много години, които видимо се повлияват добре от Seria или Nux vomica досега. Пред ноември 1962 си ударила лявото коляно като танцувала. Негативна рентгенова находка. От физиотерапията няма подобрение. Два месеца след травмата все още е с подчертан оток и деформация при сгъване. По същото време получила отново тежка депресия и се опитала да се самоубие, като диша изгорели газове от колата си. Но един съсед я открил и предотвратил смъртта ѝ. Изпратих я на специалист-ортопед частно и той прегледа коляното ѝ под упойка, но не може да открие патология. Когато /ня дойде на другия ден да се консултира с мен, каза, че има чувството, че около коляното ѝ е стегната стоманена лента. При по-нататъшно-то разпитване призна, че има почти непреодолимото желание да говори мърсотии. След това ѝ бе даден Anacardium с почти чудодееен резултат - коляното ѝ се оправи, умствената ѝ нагласа се промени, тя започна да се отнася по новому към външността си и да се харесва, кандидатства и бе приета на нова длъжност и изобщо сега има вид на съвсем различна жена.

Пневмония

67Г. ВитуАкас

Хомеопатия - неЖната медицина

Отново един чест проблем в общата практика. Този случай показва ценността на хомеопатията като алтернатива на химическите лекарства.

7-годишно момиче бе прието в Кралската Лондонска хомеопатична болница на обяд на 30 март 1918 г. с болка в лявата част на гръдния кош. Определено в основата на левия бял дроб се установи пневмонично огнище. Температурата при постъпването бе 39 градуса Целзий, пулсът бе между-128 и 148 в минута, а дишането от 58 до 76 в минута. Vtupia 200 на всеки два часа, и за по-малко от два дни след постъпването температурата се нормализира и болката изчезна.

Забележка: Всички цитирани случаи са от публикации на класици на хомеопатията.

Глава 11

КАК СЕ ОСЪЩЕСТВЯВА ИЗЛЕКУВАНЕТО

Дотук разгледахме завръщането на обществото към природосъобразните процеси, произтичащо от неспособността на съвременната медицина да се справи ефективно с хроничните болести. Стъпка по стъпка проследихме Ханеман в неговия живот на откривател: закона на подобията, процеса на извличане на лечебна сила от субстанциите, като се елиминира токсичността, идеята за жизнената сила като основа на здравето и болестта и миазмите като основна причина за хроничните болести. Получихме представа за това какво представлява

снемането на хомеопатичен случай и за чудотворните резултати, които се получават след предписване на подходящо лекарство.

Хомеопатията действа, но все още недостатъчно разбираме същността на нещата, за да кажем *как* действа тя. Истината е, че отговорът на този въпрос е академичен, тъй като главно-то задължение на практикуващия е да лекува, а нашето познание в областта на хомеопатията е напълно достатъчно за тази цел. Независимо от това човешкият ум не се задоволява без отговори. Ето накратко най-добрият отговор, който мога да дам в рамките на съществуващото познание.

Не е необходимо много да се мисли, за да се разбере какво означават симптомите на болестта, какво показват и какво казват: те са средството, чрез което природата се бори, за да избави организма от болестта. Това много точно е формулирано от Хшюкрат: "Гаденето се лекува чрез повръщане". Изглежда, че всеки организъм притежава защитен механизъм (изява на жизнената сила, действаща в състояние на болест), който се задейства веднага щом този организъм бъде нападнат от вътрешен или външен болестотворен агент. Знаем, че всички инфекциозни болести имат инкубационен период, по време на който пациентът не осъзнава, че е болен; действителните симптоми се появяват едва след този инкубационен период, който може да продължи часове или дни. Това е първата нишка, водеща към теорията за болестта като динамичен феномен.

При явлението болест виждаме появата на някои симптоми. Но какъв е процесът на тяхното създаване - всъщност на всяко създаване?

Когато човек създава нещо, той го прави първо в ума си. Тази концепция означава зараждане на творението на динамично (енергийно) ниво. Когато се прави нова машина, нейният създател първо си я представя и я разработва в ума си.

Това правило за динамичния произход на творението важи за цялото мироздание, било то първоначалното създаване на Вселената, или на човека, или на човешките творения. "Както горе, така и долу". Природата работи по този начин и по същия начин се създава болестта. Когато един болестотворен агент влезе в контакт с предразположен организъм, болестта се възприема на динамично ниво. (Тук става въпрос очевидно за положителното и отрицателното, за светлото и тъмното, мъжкото и женското, ин и янг.) Едва по-късно можем да почувстваме и видим резултатите в организма.

Това динамично нарушение, което разтърсва целия организъм, започва от центъра и засяга първо електромагнитното поле на човешкото тяло. До скоро самата идея да се свързва човешкият организъм с електромагнитно поле едва привличаше вниманието. Съвременните научни изследвания с уреди за измерване на полето и кирлиановата фотография показват, че съществува силно активно електродинамично поле, което прониква във всеки жив организъм. Тези полета могат да бъдат измервани по интензитет и е доказано, че те са много динамични. Всеки момент полето се променя по интензитет в зависимост от промените в съзнанието и емоциите, приемането на алкохол или наркотици и дори от развитието на някаква болест.

Откритието на биоелектромашитните полета е началото на революция в постановките на Нютоновата физика. Във физиката Нютон обяснява закони, които управляват видимия физически свят и тези закони остават толкова валидни в днешно време, колкото и по времето на Нютон. Но наблюдаването на природата на атомно и субатомно ниво изисква нови постановки и такива предлага съвременната физика. По същество те приемат, че материята и енергията не могат да се считат за отделни категории. Те са взаимозаменяеми и постоянно си взаимодействат в контекста на така нареченото "поле". Важността на тази нова перспектива е посочена най-добре от Алберт Айнщайн:

"Следователно можем да разглеждаме материята като съставена от зони на пространството, в които полето е изключително интензивно. В този нов вид физика няма място и за полето, и за материята, защото полето е единствената реалност."

Електромагнитните полета се характеризират с явлението вибрация. При "наблюдение"

отвън електроните кръжат около атомните ядра, като се движат първо в една посока, а след това в друга. Това колебание напред и назад става със специфична честота, която се определя от типа субатомна частица и нейното ниво на енергия. За нашите цели, обаче, е от значение, че всичко съществува в състояние на вибрация и всяко електромагнитно поле се характеризира със степени на вибрация (честоти), които могат да бъдат измерени.

Човешкият организъм не прави изключение. За да опростим тази сложна ситуация, можем да си представим, че отделният човешки индивид съществува при определена вибрационна честота, която може да се променя динамично всяка секунда в зависимост от умственото състояние на личността, вътрешните или външни стресове, болести и т.н. Електромагнитното поле е много подобно на "жизнената сила", за която говори Ханеман.

След като веднъж електромагнитното поле на човек бъде засегнато от болестотворен фактор, нещата могат да се развият в две посоки. Ако конституционалното състояние на човек е доста силно, а вредното влияние е слабо, електромагнитното поле променя степента на вибрация съвсем леко и само за кратко време. Индивидът може да не осъзнае, че изобщо се случва нещо.

Ако обаче влиянието е толкова мощно, че да надвие жизнената сила, електромагнитното поле претърпява по-голяма промяна в степента на вибрация и ефектите от това евентуално се усещат от индивида.

Защитният механизъм на организма се включва само когато влиянието наистина представлява заплаха за съществуването или за доброто състояние на организма. Единствено тогава организмът предизвиква процеси, които пациентът усеща като симптоми. Симптомите на болестта не са нищо друго, освен реакции, които се опитват да освободят организма от вредните влияния. Те просто са материалните прояви на по-ранни разстройства на динамично електромагнитно ниво.

Функцията на хомеопатията е да подсилва естествения защитен механизъм на организма, като прибавя към неговите възможности допълнителна енергия. Тя работи в същата посока, в която и жизнената сила, а не срещу нея. Таздпосока, тази естествена интелигентност на жизнената защита е точно същият комплекс от симптоми, които алопатът така старателно би подтиснал.

Тъй като всички вещества притежават характерни електромагнитни полета, задачата на хомеоната е да намери онова вещество, чиято "характерна вибрация" съответствува най-добре на тази на пациента по време на болестта. Както бе обсъдено по-рано, характерната вибрация се проявява чрез съвкупността от симптоми - било то в пациент при поява на болест, или при доказване след приемане на лекарство. Когато степените на вибрация на пациента и лекарството съвпадат, протича явление, добре познато на физиците и инженерите като "резонанс". Точно както един камертон може да стимулира вибрацията на друг с идентична честота, така и лекарството увеличава степента на вибрация на електромагнитното поле на пациента. В резултат на това електромагнитното поле на пациента се усилва до точно необходимата за осъществяване на излекуването степен.

Разбира се, за да има такава полза, избраното лекарство трябва да бъде много близо до точната степен на вибрация на пациента. Ето защо за пациента е от значение да се консултира само при напълно квалифицирани хомеопати - онези, които са се обучавали поне четири години в добри училища и които стриктно следват основните закони и принципи на хомеопатията. Има много хомеопати, които притежават само частично познание и често драстично се отклоняват от основните принципи. Те предписват хомеопатично приготвени лекарства, но не могат да се напекат хомеопати. Въпреки че лошата хомеопатия не може да нанесе действителна, пряка вреда в същия смисъл както токсичните алопатични лекарства, тя може да доведе до голямо нарушение на жизнената сила на пациента. Ако се предписва неправилно в продължение на дълъг период, случаят може толкова да се обърка, че дори високо квалифициран хомеопат да не бъде в състояние да възстанови здравето на пациента.

Според резонансния принцип (закона на подобията) едно лекарство, което не покрива

всички симптоми на пациента, не може да има никакъв ефект; нито трябва да се предполага, че две или три лекарства, взети заедно, колективно ще свършат работата, която трябва да се извърши от едно. Логиката може да намери за съвсем разумно, че ако едно лекарство може да произведе 80 процента от симптомите на пациента, а друго - останалите 20 процента, то двете могат безопасно да се предпишат заедно и съвместно да премахнат болестта. Но това не става по този начин. Въпросът не е в количеството - в събирането на нужния брой симптоми при различните лекарства - а по-скоро в качес-; твото. В природата всички тези лекарства са различни по качество - по вибрационна честота - и по този начин създават дисонанс помежду си. По груба аналогия може да харесваме две сонати на Бетховен, всяка от които ни въздейства по свой собствен фин начин; но ако ги слушаме едновременно, ще чуем само един безсмислен и неприятен дисонанс. Всяко лекарство си има своя собствена характерна вибрация и за да подейства, трябва да бъде подобно според същността на заболяването и да се предписва самостоятелно.

Глава 12

ДРУГИ ЗАКОНИ НА ЛЕКУВАНЕ

Практикуващ, който стига до такива подробности и дълбочина при всеки случай - хомеопат или не - със сигурност ще трябва да направи много големи наблюдения върху здравето и болестта. Точно по този начин хомеопатията е открила още някои закони за начина, по който се осъществява излекуването. Както и споменатите по-горе, това са универсални закони, които се прилагат във всяка област - акупунктура, билкова медицина, полярен масаж, лечение с биополе и дори алопатична медицина.

Би трябвало да запомните, че след взимането на правилното лекарство и преди завършването на лечението се очаква временно влошаване на симптомите. Това влошаване е едва забележимо при остри разстройства, но е доста ясно изразено при хронични проблеми. Понякога се проявява с интензивност, която човек с право може да нарече лечебна криза. По време на такава криза може да се очакват неща като диария, засилена менструация, силно потене, обилни секрети, увеличено желание за сън и повторно появяване на някой подтиснат кожен обрив. Продължителността и интензивността на кризата са право пропорционални на сериозността на случая. За такава реакция са необходими две условия: правилно лекарство и жизнена сила, достатъчна за предизвикването на реакция. Това обяснява защо истинските хомеопати се радват на такива влошавания.

Често се случва при пациенти със слаба жизненост тази лечебна криза да се появи едва когато организмът се е засилил достатъчно чрез непрекъснато и внимателно предписване и правилен начин на живот.

В хомеопатията са открити до двадесет и две различни реакции след първото предписване на лекарство. Задачата на тази книга не е да навлиза в най-дребните детайли. Тук е достатъчно може би просто да се спомене, че след първото предписване симптомите могат да изчезнат в една от следните четири посоки:

1. Да вървят от центъра към периферията на тялото.
2. Да се придвижват отгоре-надолу.
3. Да се преместват от по-жизненоважни към по-малко важни органи.
4. Да изчезват в ред, обратен на тяхното появяване - онези, които са се появили първи, изчезват последни.

С това, че симптомите се движат "от центъра към периферията" искаме да кажем, че мозъкът, който е центърът на мисленето и всички но-висши функции, е в центъра на човека. В организма, взет като цяло, мозъкът се приема автоматично за негова най-важна част, негов център. Следващи по важност са сърцето, черният дроб, белите дробове, бъбреците, а след това мускулите и кожата, които представляват периферията на организма. Последните две са органите с най-малко значение - една драскотина с разкъсване на кръвоносен съд в кожата

може без опасност да бъде нренебрепшта, докато в мозъка същото това поражение би било фатално. Знаем също така, че ако е увреден центърът, целият организъм дълбоко страда.

Например, когато един умствен случай се лекува хомеопатично, но време на лечението умствените симптоми изчезват, а се появяват силни симптоми в стомаха. От това хомсопатът разбира, че пълното излекуване е към своя край, защото посоката, следвана от симптомите, е правилна: от центъра към периферията. По подобен начин в случай на астма, ако се появи кожен обрив по време на лечението, това показва, че болестта се придвижва към периферията, като но този начин се гарантира окончателното излекуване на пациента. За да бъдат разбрани симптомите на пациента, да бъдат оценени правилно и лекувани по съответен начин, е необходим майстор-хомео-пат. За нещастие след една благоприятна реакция невежият пациент, нетърпелив да оправи състоянието на кожата си веднага, често намира някой услужлив алопат, който да възстанови предишното му състояние.

Един от онези, които най-ясно описват насоката, която трябва да се следва, ако трябва да се осъществи излекуване, е самият Хипократ. В 49-ия си афоризъм той пише: *"При човек, страдащ от ангина пекторис, появяването на подуване и еритема (зачервяване) на гърдите е добър признак, защото показва, че болестта се придвижва към периферията."*

А в раздел 7, афоризъм 5: *"При умствено разстройство от маниакален характер една дизентерия или аназарка е добър признак."*

Отново в раздел 6, афоризъм И: *"При страдащите от депресивно психическо разстройство и бъбречни болести появяването на хемороиди е добър признак."*

В раздел 6, афоризъм 21: *"Появяването на варикозни вени или хемороиди при страдащи от мания показва, че манията е излекувана."*

И в афоризъм 26 от същия раздел: *"Ако червеният вятър се придвижва отвън навътре, това е лош признак, но обратното е добър признак."*

При всички тези примери можем да видим колко правилно този велик лекар е разбрал и описал закона за посоката.

Посоката "отгоре-надолу" се проявява главно при кожни обриви, където проблемът се придвижва от главата и горните части на крайниците към пръстите и ноктите. По подобен начин, ако симптомите се придвижват от мозъка към белите дробове, това е движение отгоре-надолу и в същото време от пожизнено важен към по-малко жизненоважен орган.

Накрая това, че симптомите изчезват "в обратен ред" на реда, по който са се появили, означава че, ако например пациентът е страдал от хронично главоболие преди десет години и след това от световъртеж, и след това от депресия или епилепсия, то депресията или епилепсията ще изчезне първа; след това световъртежът. След като това стане, ще се върне главоболието, което накрая също ще изчезне. Това дава представа за подробната и внимателна работа, която хомсопатът трябва да извършва при всеки индивидуален случай, ако трябва да възвърне здравето на своя пациент. То също така дава представа за познанието, което той трябва да притежава и трудностите, с които се сблъсква, когато по време на лечението се появят отново старите симптоми, а пациентът е притеснен и няма търпение да се отърве от тях.

Следователно за пациента е от изключително значение да познава много добре теорията на хомеопатията. В противен случай има вероятност той да прекрати лечението точно когато се подобрява. Голямо разочарование за мен е било да видя добра работа, останала nedovършена поради невежество и нетърпение.

Глава 13

СЪСТОЯНИЕТО НА ХОМЕОПАТИЯТА В СВЕТА

Науката и нейните институции не приемат автоматично истината, щом веднъж тя бъде разкрита. Представата, че учените и лекарите в клиниките са рационално мотивирани хора, готови моментално да отхвърлят предразсъдъка пред лицето на истината, е наивна и романтична. Историите на Декарт, Галилей и много други пионери, охулени по тяхно време, са

достатъчно доказателство за това.

В случая с хомеопатията е ясно, че за да бъдат възприети нейните радикални принципи, би трябвало да се осъществят огромни промени в менталитета и начините на действие, дори във финансовите структури. Такава една промяна би обхванала всички институции, свързани с медицината - медицински училища, изследователски лаборатории, фармацевтични компании, здравни застрахователни компании, управление по храните и лекарствата и т.н. Такива широки политически и институционални промени, ако изобщо са възможни, могат да се осъществят само много бавно.

Голям брой химици, физици, обществени здравни работници, фармацевти и други със гарантирани интереси веднага ще се обединят в защита на алопатията. Ще ви кажат, че съвременната медицина изключително много е повишила вероятната продължителност на живота навсякъде по света. Те няма да признаят, че тя е спомогнала за създаването на такъв тип човек, който в действителност е мъртъв на тридесет години, въпреки че може да живее до седемдесет. Ясно е, че физическото и умствено нещастие на човека се увеличава мъчително с годините, дори и тялото му да продължава да бъде живо много по-дълго, отколкото преди. Ракът, епилепсията, сърдечните болести, невменяемостта и новите варианти на физически и умствен дисбаланс нарастват неумолимо.

Един от най-разстройващите и тежки проблеми в хомеопатията, който вероятно е най-отговорен за относителния и упадък през изминалите седемдесет години, е икономическият. Хомеопатията изисква много време, както за пациента, така и за изследването на случая след интервюто. В миналото, когато обществото е било предимно от селски тип, лекарят е ходел с кон и двуколка и е прекарвал един ден или един следобед с цялото семейство. Той е имал необходимото време да снее добре хомеопатичния случай, като между другото е имал възможност да наблюдава непосредствено обстановката, в която живеят пациентите. Той с удоволствие е отделял от времето си, защото му се е заплащало с пилета, поправяне на покрива за зимата или със сако, ушито специално за него.

Сега, когато обществото и медицината са се насочили към урбанизираните места, всичко е станало много по-сложно. На лекаря е необходим кабинет, редовни посещения, сестра, секретарка и т.н. Парите са станали средство за размяна и режийните разноски станали проблем. В съвременния свят цената за поддържането на медицинска практика е огромна за всеки лекар. И за хомеопата тя не е по-малка... Икономическите реалности оказват оформен натиск върху практикуващия хомеопатия да приема колкото може повече пациенти на ден.

За нещастие работата според законите на природата не позволява планиране на посещенията; онези, които се придържат към съгъстен план, получават лоши резултати. Онези, които наистина не бързат със случаите, трябва да поставят високи такси за интервюта си и въпреки това накрая пак прекарват много часове в работа върху случаите извън времето, включено в таксата.

За пациента таксите на хомеопата в началото може да изглеждат "солени", но всъщност той ще спести значителна сума. Заболявания, които хомеопатията бързо лекува, може да са стрували много хиляди лири на пациента, за да бъдат само временно облекчени за няколко години чрез алопатично лечение.

По тази причина истинският хомеопат получава едва частица от дохода на своя алопатичен колега. За един млад лекар, завършващ училище, несъмнено обременен с много дългове и вероятно с нарастващо семейство, това става силен възпиращ фактор. Няма вероятност в близко бъдеще към хомеопатията да се стекат рояци лекари.

Но дори ако някак попаднем в идеалната ситуация - общество, в което хомеопатията би могла да бъде практикувана свободно, без политическа опозиция; лекар, който има интерес в хомеопатията и в същото време е материално обезпечен - най-голямата спънка все още не би била премахната, а именно необходимостта от твърде много време и усилия за надлежното изучаване на хомеопатията. Очевидно хомеопатията не е професия, която може да бъде

усвоена за няколко седмици или чрез участието в семинар. Само четиригодишен курс чиста хомсонатия в специализирано хомеопатично училище би могъл да подготви добре един студент за практиката. Ще обсъдим подробностите по едно такова обучение в следващата глава.

Има твърде малко лекари с посвещението и прозрението да направят исканата саможертва. Всеки студент по медицина! възнамеряващ да практикува хомеопатията, трябва да завърши шест или седем години алонатично обучение, преди да може да мисли за изучаването на хомеопатията, и във всеки случай това алонатично обучение е от твърде малка полза за него в хомеопатичната му практика. Ако след завършването на седемте години медицинско обучение у него все още са налице енергията, смелостта, доброжелателното семейство и парите да упорства в усилията си, той трябва да изучава хомеопатията самостоятелно или в някоя клиника, която може да е доста далеч от неговия дом. Дори тогава обучението е недостатъчно добро и само може да накара един такъв лекар погрешно да повярва, че неговото частично познание е всичко, което трябва да се знае. Това води до незадоволително качество, което в крайна сметка сериозно пречи на каузата на истинската хомеопатия. Такова е състоянието на хомеопатията днес с малки изключения.

Но практическите проблеми са само отражение на един по-дълбок конфликт на времето, в което живеем. Технологиата е довела до дълбоко вкоренени модели на мислене във всички нас, които поставят материализма над невидимите или динамични реалности. Истината в едно общество е в пряка зависимост от неговата зрелост, цивилизованост, разбиране и степента на еволюция на хората. Такова общество, в което всички неща се намират на правилното си място и в което човек живее в правилни взаимоотношения със света около него и със себе си, ще възприеме хомеопатията като нещо естествено... Но можем ли наистина да очакваме някое общество да узрее до такава степен на добросъвестност за една нощ? Няма фокус, няма вълшебно хапче, с което да може да бъдат избегнати или неутрализирани огромните сили, довели до настоящото опасно положение на човека.

Хомеопатията, която може да прекрати толкова много страдание, трябва да бъде заслужена. Само един човек с интелигентно разбиране и прозрение ще избере хомеопатията. На онези, които имат, ще им бъде дадено. Факт е например, че семейните лекари на безброй много хора са осмелили хомеопатията пред тях и са им попречили да направят свои собствени проучвания; нещо повече, попречили са им да бъдат наистина излекувани! Хомеопатията ли е виновна за това или обществото, в което живеем? С риска да бъде разбран погрешно, би трябвало отново да кажа, че единствено онези, които заслужават, ще открият и ще се възползват от Хомеопатията!

Хомеопатията съществува в света повече от век и половина: тя е издържала неумолимата проверка на времето и изненадите от многото внезапни нападки, защото е истинска. Някъде през 1845г., когато френският министър Ф. Гизо бил помолен от френския комитет по алонатична медицина да забрани Хомеопатията, той отговорил:

"Ако Хомеопатията е химера или метод без никаква стойност тя ще отмре. Но ако, напротив, тя е нещо прогресивно, ще се разпростира независимо какво правим, за да я спрем; и Академията би трябвало да желае преди всичко това, тъй като нейната мисия е да стимулира научния напредък и да подкрепя откритията."

Глава14

ПЛАНОВЕ ЗА БЪДЕЩЕТО

Въпреки трудностите по създаването на нова и революционна система, в света действително има някои много вълнуващи и значими стъпки, предприети за установяване и институционализиране на най-висок стандарт в хомеопатията. Тези усилия изискват съдействието на много индивиди по най-различни начини. Как може един индивид да допринесе за установяването на хомеопатията?

От първостепенна и най-голяма важност е човек да бъде лекуван от добър хомеопат.

Личният опит е единственият начин, по който може напълно да се оцени ползата от хомеопатията. Не е необходимо да имате сериозна болест, за да бъдете лекувани хомеопатично; почти всеки има някакво разстройство или дисбаланс, който трябва да бъде коригиран.

Как може да се намери добре квалифициран хомеопат? Като начало могат да бъдат от помощ източниците, изброени в Приложение III. Освен това можете да търсите хомеопати, които са се обучавали продължително време при известни наши съвременници - хомеопати.

Крайната цел за бъдещето е да създадем редовно професионално учебно заведение за обучение на хомеопати. В настоящето няма налични средства за незабавното създаване на такава институция. Но вече са започнати постъпки в тази насока и може да бъде направено много за по-нататъшното развитие на нещата.

Създадена е благотворителна организация за подпомагането на различните проекти за разпространяване на хомеопатията в света: Международна фондация за подпомагане на хомеопатията. Нейният адрес е : 76 Lee Street, Mill Valley, CA 94941, USA. В началото трябва да намери, но също така са необходими уменията и таланта на всички, които искат да съдействат за това хомеопатията да заеме в света мястото, което по право ѝ се полага. Умение, талант и преди всичко въображение са силите, които ще превърнат истината за хомеопатията в конкретна реалност.

Сега е много важно разработването на проект за създаването на лечебен център, в който могат да идват на лечение хора от цял свят с различна степен на здраве. Това не само ще осигури най-добро хомеопатично лечение (наред с други холистични методи на лечение, в случай, че са показани), но ще бъде и прекрасна възможност за практическо обучение на хомеопати, които са преминали основния курс. Такъв център ще стане евентуално ядро на школа за професионално обучение по хомеопатия.

Така изглеждат плановете, които вече са формулирани. Не е възможно да се предскажат посоките на растеж на такава цялостна и ус пешна система за лечение. Границите се определят единствено от енергията, вижданията и таланта на онези, които са се захванали с тази задача от любов към ближните.

Нека накрая да опишем на кратко нашето виждане за курса на обучение в една бъдеща хомеопатична школа. Курсът на обучение трябва да бъде корено различен от всичко, което се преподава в едно медицинско учебно заведение днес. Ще опиша в най-общи линии какво би било необходимо.

За да направим това трябва първо да разгледаме най-основния субект на медицината - човекът сам по себе си.

Прилаганата досега медицина разглежда човешкото същество единствено като физио-електрохимичен организъм. На теория тя може да приема, че има нещо отвъд материалното тяло на човека, нещо, наричано душа или ум. Но какво наистина знаят лекарите за тези неща? В ежедневието си практика към тях се обръщат за лечение на кожни обриви, възникнали след голям стрес; парализа на Бел след притеснения; диабет след разочарование; язва на дванадесетопръстника след раздразнителност и напрежение; безсъние причинено от амбиции или страх; хорея след унижение или огорчение и така нататък. Списъкът няма край. И така лекарите познават от практиката ефектите, които наранените мисли и чувства предизвикват в тялото на човека. Въпреки това те нямат нито знанието, нито намерението да достигнат до корена на тези нарушения. Те дори не допускат мисълта, че може би е необходима някаква друга форма на лечение.

Задължително е на практикуващите хомеопатия да се преподават принципите, на които се подчиняват емоционалната и умствена сфера на човека. Хомеопатичната *Материя Медика* третира всичко това много изчерпателно. Следователно хомеопатът има задачата да открие всички нарушения, да проследи техния произход и да ги лекува радикално. Ето защо хомеопатичната *Материя Медика* ще бъде основният предмет, преподаван по време на целия учебен период.

Следващият основен момент е хомеопатичната философия. Тя разглежда законите и

принципите, на които се подчинява лечението. Тук се включват не само изложените в тази книга съображения, но и много Други, които дават възможност на хомеопата бързо да се ориентира кога едно лечение протича правилно, кога заболяването е подтиснато, кога може да очаква проясняване и по-нататъшно подобрене, как да открие "есенцията" на даден случай, кой случай е лечим и кой - не и т.н.

След това студентите ще бъдат обучавани по всички предмети, които ще им дадат точни знания за това как е устроено човешкото тяло и как то функционира при здраве или болест: анатомия, физиология, патология, фармакология и много специални предмети. Всички те ще се преподават, обаче, в нова светлина, като се изхожда от знанието за жизнената сила. По този начин много от нещата, които изглеждат мистериозни според съвременната медицина, ще бъдат обяснени. На студентите ще бъде преподавано и всичко, свързано със съвременните технологии, което има отношение към лечебното изкуство - например лабораторни изследвания, разчитане на рентгенови снимки, електро-кардиограми и др. Няма да бъдат пропуснати и някои древни или съвременни холистични методи на лечение, които са доказали своята ефективност.

След това студентът ще трябва да научи от живия пример на своите учители, че любовта и състраданието са основата, на която той би трябвало да гради своето научно знание, ако наистина желае да помага на своите пациенти.

Обучението в такава школа трябва да води студентите до това, дълбоко в сърцето си да осъзнаят факта, че човешкото същество не е случайно явление, а резултат на божествения ред и воля, и че негова съдба е да се освободи от ограниченията на болката, страстите и себелюбие-то.

Глава 15

ОБЕЩАНИЕ ЗА НОВАТА ЕПОХА

Силно вярвам, че човечеството навлиза в нова епоха на развитие в съзнанието, ново разбиране на нещата, че извършва дълбоки промени и преоценява възприетите норми. Накратко - започнала е революция в дълбините, която води към духовно развитие, непознато по сила и размах.

Един от каталитичните фактори, тласкащ човечеството към преоценка на разбиранията си, е страданието, а голяма част от страданието се дължи на лошото здраве на човечеството. Сега, когато хората се събуждат за ново измерение в разбирането си за битието и отношението към света като цяло, те разбират, че са осакатени, понеже инструментът, с който биха могли да достигнат по-висше състояние, а именно тя-лото, се е изродило и не им служи.

Разумният човек неизбежно се пита: "Ако официалната медицина беше наистина добра и ефективна, защо не подобрява положението? Как така днес се срещат милиони епилептици, психичноболни, парано-ици, диабетици, астматици, сърдечно болни и болни от рак?" Затова естествено е хората да се обърнат към други методи на лечение. В този малък трактат се опитам да покажа дълбочината и съвършенството на хомеопатията и нейната невероятна ефикасност. Излишно е да казвам, че за да стане чудото, са нужни майстори в хомеопатията - главното е, че то, чудото може да бъде направено. Не съм единственият, който твърди това, всеки майстор от миналото и настоящото би го потвърдил.

Следващата извадка е от речта на доктор В. Х. Шварц, произнесена на международен конгрес по хомеопатия в Америка. *Позволете ми да ви представя изказването на моя учител д-р Джеймс Тейлър Кент, взето от неговото обръщение като президент на Обществото на хомео-патите в Чикаго през 1912 г.*

"Нека оповестим на света какво можем да правим, щом като наистина го правим, така че то да стане пример за другите. Всички остри болести, независимо колко болезнени и злокачествени са те, могат да бъдат облекчени или излекувани от хомеопатията: тифус и коклюш - за Ю дни, грип, остър бронхит, пневмония и възвратна треска - за няколко часа, скарлатина,

дифтерит, рубеола и вариола - за няколко дни, септични трески - за няколко часа."

Веднъж попитах д-р Кент: "Какво можеш да направиш за психично болните?", тъй като знам няколко забележителни случаи на излекувани от него хора. Ето какво ми отвърна: "Бих могъл да мина през нашите приюти за душевноболни, да взема около половината от тях и да ги излекувам. А ако можех да се свържа с тях по времето, когато са били настанени там, бих могъл практически да излекувам всички, Освен онези случаи, които се дължат на имбецилност, тумори и епилепсия".

Всички добри хомеопати биха потвърдили верността на твърденията на д-р Кент, основавайки се на своя индивидуален опит. Вашият личен опит ще докаже, че хомеопатията е един талисман, от който всички болести се разтопяват. Тя е нещо специфично.

И все пак, въпреки твърденията на Ханеман отпреди повече от 100 години, подкрепени с доказателства, въпреки опитите на д-р Кент, ние все още се бавим да съобщим на света, на професионалистите и на лаиците, какво може да направи хомеопатията. Как биха могли да узнаят, ако ние не им кажем. Ние обменяме информация в нашите кръгове и в нашите списания, но сме занемарили задължението си "да излезем навън в света и да проповядваме евангелието".

Мързеливи сме и търсим алиби в "професионалната етика". Следваме пътя на най-малкото съпротивление, предпочитаме друг да свърши работата. Държим се като глупави девизи, които закопават талантите си и така оставяме цялото човечество в мрак. Етично ли е това? Наше задължение е да проповядваме хомеопатията. Лекарската професия като цяло изнемогва и има нужда от хомеопатията, но не знае за нея.

Ако някой съумее да събуди света и да го накара да осъзнае какво може да направи хомеопатията, това би означавало нова епоха за човечеството, епоха на възраждане в медицината. Наистина, хомеопатията е всеобхватна, нейната универсална употреба в медицината би означавала голяма крачка напред към едно ново хилядолетие. Тъй като хомеопатията е свързана не само с физическото, но и с духовното развитие) на човека, хомеопатичното лекарство в действителност спасява душите. То помага да се разруши злото, като създава хармония на физическите органи и така се развива един чист инструмент за проявление на интелекта и духа. Хомеопатията помага да се отворят висшите центрове за духовно и небесно влияние. Тя е единствената научна система за медицина, но е прекалено трудна и не може да се овладее без сериозно обучение...

Хомеопатията не се ограничава само с няколко болести, тя има универсално приложение, но не може да излекува всички болести, тъй като при някои случаи няма достатъчно жизненост, която да бъде събудена за изцеление.

Има още една област, в която хомеопатията отбелязва значителни постижения. Мога да твърдя, без страх от опровержение, че практически всеки човек може да добави много години към живота си благодарение на хомеопатията, ако навреме се витализира чрез хомеопатично конституционално лекарство. Дори онези по-стари хора, които обикновено умират към 70 годишна възраст, в много случаи могат да бъдат подмладени и да им се добавят години, изпълнени с активност и комфорт. Този факт ми позволи да пророкувам в една от моите статии през 1916 г., че мистър Джон Рокфелер без съмнение ще доживее до над 90 годишна възраст, тъй като знаех, че неговият лекар д-р Алонсо Агустин е витализирал този забележителен човек с хомеопатично лекарство.

Хомеопатията е много ефикасна тогава, когато няма патологични, тъканни промени, т. е. когато разстройството е все още само функционално. В такива случаи, въпреки че страданието на пациента може да бъде много силно, не може да се открие никаква следа от болест дори и след най-подробно клинично изследване. Хомеопатията дава най-добри резултати в лечението на детските болести, остри или хронични. При децата болестта все още не е имала време да прогресира до степен да бъде nelечима. Жизнеността на децата все още е на висота и поради това е в състояние да произведе необходимата реакция. Едно дете, лекувано с хомеопатия, ще боледува по-малко, отколкото другите, понеже хомеопатията премахва

предразположението му към болестта. Разбира се, за да се премахне напълно възприемчивостта към някоя болест, лечението трябва да бъде продължително и постоянно, и трябва да започне в самото начало на живота - при зачеването.

Така хомеопатията може да регенерира населението на всяка страна, която я възприема и практикува заедно с някои други санитарни норми, които не са предмет на тази книга.

Често добрите хомеопати успяват да възстановят здравето на хора, смятани за неизлечимо болни, като постоянно и подходящо стимулират жизнената им сила. Ето какво пише на един свой приятел д-р Кент, човекът, постигнал най-забележителни успехи в света на хомеопатията: *"Не смея да публикувам записките си за епилепсията, слепотата, рака, тъй като life ме обявяват за фалишификатор. Самият аз не бих повярвал, ако не бях видял пациентите, които идваха при мен и си отиваха излекувани"*.

Хомеопатичните списания по целия свят са пълни с примери на излекувани астматици и всякакви видове алергии, болести на белите дробове и на горните дихателни пътища, анемии, кожни болести от всякакъв вид като псориазис, дерматит, ревматоиден артрит, сърдечни болести, бъбречни и чернодробни оплаквания, хронично главоболие, световъртеж, умствени разстройства и т.н. Повечето от тях са били обявени за нелечими от алопатичната медицина и всички те са били излекувани чрез хомеопатия.

Това е главната причина, поради която хомеопатията е оцеляла и намира широко приложение. Тя се практикува понастоящем почти във всяка страна на света. Като знаем, че тя е излекувала милиони хора, ще можем да разберем значението на епитафията, която Ханеман е избрал за себе си: *Non Inutilis Vixi* - "Не живях напразно".

Би било подходящо да се завърши тази книга с думите, които Ханеман завеща на идващите поколения: *"Опровергайте тези истини ако можете, покажете още по-ефикасен, сигурен и приятен метод от моя. Отхвърлете ги, но не само на думи- вече сме чули прекалено много думи. Но ако практиката докаже и на вас, както доказа на мен, че моят метод е най-добрият, употребете го, за да спасите своите близки, и отдайте слава на Бога"*.

Приложение MATERIA MEDICA

По-долу са описани някои типични картини на хомеопатични лекарства. Тези описания са направени с цел да се улови "есенцията", същността или "душата" на лекарствата, както и да се добие впечатление за стадиите на развитие на тяхната патология. Това са само няколко от стотиците лекарства, добре познати на всички компетентни хомеопати. Тези описания представляват само малка частица от огромното разнообразие от симптоми, срещани при всички лекарства. (Запомнете, че в хомеопатията лекарството и съответното състояние носят едно и също име).

Като четете тези описания, не забравяйте, че в действителност предписването на хомеопатично лекарство не се основава на личността на пациента, а на патологични състояния. Целта на лечението не е да се промени личността на пациента, нито да се освободи той от нормалните и здрави прояви на уникалността си като индивид, а да се отстранят спънките и ограниченията, за да се постигне по-голяма свобода на индивидуалната изява.

NUX VOMICA (Nux-v.) - Бразилски отровен орех

Nux vomica е едно от най-често предписваните лекарства в хомеопатичната Материя Медика и е лекарство, което всеки един хомеопат е длъжен да познава в цялата му дълбочина. Като начало ще опишем типа личност, който най-често се повлиява от *Nux-v.*, а след това ще опишем по-подробно специфичната за *Nux-v.* патология. Обикновено личностите *Nux-v.* са със здраво, твърдо, компактно, мускулесто тяло, със силна конституция. Те са амбициозни, интелигентни, бързи, способни и компетентни. Често имат силно чувство за дълг и етика в работата. Личностите *Nux-v.* разчитат предимно на себе си и рядко изпадат в зависимост от

други. Тяхната интелигентност е по-скоро прагматична и ефикасна, отколкото философска и интелектуална. Личностите **Nux-v.**, когато не са болни, са превъзходни работливи и ефикасни служители. Техните способности ги извеждат към длъжности като контрольори, ръководители, бизнесмени, счетоводители и отговорници по продажбите.

В хомеопатията, обаче, трябва много да внимаваме да не предписваме **Nux-v.** единствено на базата на такива положителни и конструктивни отличителни черти. За разлика от техниките на астрологията, хиромантията, графологията, физиогномиката и др., описващи качествата на личността, хомеопатията, за добро или за лошо, прави своите предписания въз основа на патологичното състояние на личността. Ние не бихме желали да даваме лекарство, което да направи човек по-малко прагматичен и ефикасен! Ето защо, нека разгледаме развитието на болестните състояния, изискващи лекуване с **Nux-v.**

В първия стадий, личността **Nux-v.** проявява доведени до крайност обикновено полезните качества като амбиция и съзнателност. Те са прекалено силно изразени. В службата, вместо да използват своите способности по един подходящ, спокоен и балансиран начин, личностите **Nux-v.** започват да бъдат управлявани от тях. Амбицията ги гони двадесет и четири часа в денонощието и се превръща във водещо чувство, в едно свръхусилие за постигане на успех, в една свръхсъстезателност. **Nux-v.** е най-състезателното лекарство в цялата Материя Медика, състезателно до степен на разрушаване на собственото си здраве и дори на здравето на своите колеги. Личностите **Nux-v.** могат да станат работохолици, доминирани от работата. Тъй като те са способни и ефективни, твърде вероятно е да бъдат бързо повишавани, да заемат все по-отговорни постове. Личностите **Nux-v.** ще приветствуват такива повишения. Две други лекарства със сходна физиологична симптоматика - **Arsenicum** (Ars.) и **Phosphorus** (Phos.) - биха имали друго отношение. Ars. е склонен да отклонява повишения, свързани с твърде голяма отговорност, донякъде защото Ars. е егоцентричен и се интересува повече от своя личен комфорт, отколкото от постигане на успех. Пациентът тип **Phos.** е също интелигентен и бърз, но ще се отдръпне от интензивната състезателност, която може да е необходима за израстване в службата.

При **Nux-v.** нормалната съзнателност може да бъде преувеличена извън всякаква мярка и да води до натраплива ефективност. **Nux-v.** е едно от малкото лекарства, изброени в рубриката Придирчив (Fastidious), но придирчивостта на **Nux-v.** е свързана с наблягане на ефективността. От тази гледна точка, придирчивостта на **Nux-v.** е по-свързана с действителността и не е толкова остро патологична, както би могло да се предположи от изписването ѝ с курсив в Реперториума. Придирчивостта на Ars., например, е типична илюстрация на тежка невротична, сифилитична придирчивост, така класически описана от психиатрите. Това е натраплива невротична грижа за чистота и ред, възникваща дълбоко отвътре, и тревожно чувство за несигурност. Пациентът тип Ars. постоянно подрежда и чисти, значително повече, отколкото е необходимо. **Natrum mur.** е друго добре известно "придирчиво" лекарство. Неговата придирчивост, обаче, се отнася повече до пунктуалността и разпределението на времето.

Възможно е един човек тип **Nux-v.** да достигне до длъжност, която е свръх неговите възможности. В типичен за него стил той ще работи все по-усилено и все по-дълго, очаквайки повече както от себе си, така и от другите. Характерно за **Nux-v.** е дълбокото убеждение, че всяко предизвикателство, всеки проблем могат да бъдат преодоляни само чрез усилие и компетентност. Едно от най-трудните неща за пациента **Nux-v.** е да приеме ограниченията, да се отстъпи пред неизбежното. За да се справи с напрежението, той започва да използва различни изкуствени средства за стимулация: кафе, цигари, лекарства (по предписание или т.н. "социални" лекарства като марихуаната), алкохол и дори секс. Въпреки тази злоупотреба със стимуланти, истината е, че пациентите **Nux-v.** са необичайно чувствителни към много от тези вещества и по-късно страдат от последиците от приемането им.

Личностите **Nux-v.** са известни и като, свръхсексуални. Те имат много силно сексуално желание и могат да се отдадат на своите сексуални импулси, преминавайки границите на

общоприетия морал. Въпреки че са много етични в служебните взаимоотношения, хората тип **Nux-v.** не са типичните почтени, морални хора. При използването на стимуланти и наркотици, а най-вече в сексуалната сфера, те са водени от импулси и поради това тяхното поведение се описва най-точно като "аморално". И като завършек на картината на **Nux-v.**, тяхното свръхотдаване на секса най-накрая довежда до състояние на изтощение; в по-късни стадии пациентът **Nux-v.** страда от импотентност (типична е загубата на ерекция при въвеждане).

Свръхупотребата на стимуланти може да удовлетворява неговите нужди за известно време, но най-накрая свръхстимулирането и отровите взимат своя данък. Стомахът се разстройва. Цялата нервна система е претоварена и става свръхчувствителна. Дори и най-лекия стрес като светлина, леки шумове, нечий глас или пеене стават непоносими. Ефектът от свръхнапрегнатата нервна система е описан чудесно от Кент:

"Например, даден бизнесмен е стоял на бюрото си до капване. Той е получил много писма, имал е "много ютии на огъня", притеснявал се е за хиляди дребни неща, умът му непрестанно е скачал от един проблем на друг, докато не се е изтормозил до крайност. Не е имало кой знае колко тежки задачи, само множество дребни неща. Той се е принуждавал да стимулира паметта си да внимава за всички детайли. След това си отива в къщи и си мисли за тях. Лежи буден през нощта, умът му е смутен от вихрушката на бизнеса, заниманията от изминалия ден се тълпят в него, докато накрая стига до мозъчно изтощение.

Когато детайлите отново го завладеят, той се гневи и иска да избяга, къса неща, кара се, отива си в къщи и си го изкарва на семейството и децата. Спи на пресекулки със стряскания, събужда се в около 5 ч. през нощта и служебните работи нахлуват в съзнанието му. Той не може да заспи до сутринта, когато изпада в изтощителен сън, от който се събужда уморен и съсипан. Исква му се да спи до късно сутринта."

Нервната система започва да се затруднява, работи против себе си. Това отново е описано най-добре от Кент:

"Друго състояние, характерно за Nux-v е че действията са насочени в обратна посока. Когато стомахът е болен, в нормалния случай той ще изпразни съдържанието си без усилие. При Nux-v. обаче ще има повдигане (гадене) и напъни, сякаш действието е насочено в погрешна посока, сякаш нещо напъва да отвори корема; обърнато действие; повдигане, запушване и напъни. След продължителни усилия стомахът най-после се изпразва. Същото се случва и с тикочния мехур. Той трябва да се напъне, за да уринира. Трябва да има усилие, напъване. Мехурът е пълен и урината капе. При напън обаче, тя спира да капе. По отношение на червата, въпреки че пациентът се напъва много, той се изхожда недостатъчно. При диария, докато пациентът седи напълно пасивен на тоалетната чиния, ще има леко цръкване, след което започват болезнени напъни. Пациентът не може да ги спре. Когато той се напъва, получава усещането за обратно движение; изпразненията сякаш се връщат обратно; един вид антиперисталтика. При запек, колкото повече се напъва, толкова изхождането е по трудно."

Това са пациентите, които се оплакват от гастрит, язва или "спастично дебело черво". Накрая те отиват на лекар, който нарича тяхното състояние психосоматично и предписва, лекарства против киселини, против спазми, успокоителни, дори психотерапия. Те само Маскират симптомите, често неефективно, и впоследствие влошават чувствителността на нервната система като цяло.

Тогава пациентът тип **Nux-v.** става много раздразнителен, но тази раздразнителност може да бъде трудно забележима от външен наблюдател. Той е склонен да я крие (поне в началния стадий). Вие го питате: "Раздразнителен ли сте?" Пациентът отговаря: "Съвсем не. Аз дори не повишавам тон." След което вие питате: "А как се чувствувате отвътре? Чувствувате ли се раздразнен вътрешно?" Пациентът: "О да! Много!" Това са хората, които са най-предразположени към гастрити и пептични язви. Ако те бяха научени да се изразяват открито, биха могли да си спестят язвата, но тогава злоупотребата с кафе, цигари и алкохол вероятно биха довели до същото състояние.

Най-накрая, напрежението става твърде голямо и пациентът Nux-v. става явно нетърпелив и раздражителен. Той става нетърпелив към

себе си, но най-вече към другите, карайки се и упреквайки ги по най-дребен повод. Реагира импулсивно на малки смущения. Някой тихичко си подсвирква мелодия, а той крещи: "Не може ли по-тихо!" Не може да си намери молива и затръшва със сила чекмеджето на бюрото. За момент се затруднява да си закопчае копчето на ризата и откъсва копчето. Някой му възразява и той гордо напуска стаята, като тръшва вратата. Не понася да му възразяват, но не толкова от арогантност или високомерие (като *Lycorodium* или *Platina*), а по-скоро защото е сигурен, че е прав. Той проявява нетърпение към другите, които не са обмислили проблема толкова бързо или толкова дълбоко като него и твърде често е прав. Неговата импулсивност може да доведе до много лични затруднения - пациентите тип Nux-v. са откровени, недипломатични и затова по природа не са подходящи за политици.

В следващия стадий на развитие Nux-v. стават зловни, жестоки и насилствени. Жестокостта може да започне с говорене зад гърба на другите и често е безпричинна. Те могат просто поради импулс на жестокост да ритат животни (като *Medorrhinum*). Когато това прогресира, Nux-v. могат да станат изключително насилствени. Най-вероятно много мъже, които бият жените си, или родители, които злоупотребяват с децата си, биха се подобрили от Nux-v. (ако останалата картина съвпада, разбира се). Пациентите тип Nux-v. имат също предразположение към самоубийство, по-специално чрез застрелване или скачане от високо.

Крайният стадий на Nux-v. е състояние на безумие, мания за преследване. Пациентът е измъчван непрестанно от желанието да убива другите, но може да не извършва реално насилие. Жена може да бъде обхваната от желанието да хвърли бебето си в камината или да убие мъжа си. В Реперториума Nux-v. попада в списъците от лекарства за най-различни делюзии (самозаблуди), свързани с убийство - с това да бъдеш убит, нападнат, ранен или осакатен; а също и с провал. За външния наблюдател обаче вътрешните мъчения на човека тип Nux-v. могат да останат незабележими. Човек в такова състояние не понася компания и отказва да отговаря на въпроси. Това е състояние на умствено разстройство, което прилича много на описаното в последния етап на *Arsenicum*, при все че внимателното проучване на историята на развитие на патологията ще разграничи ясно случая. Nux-v. разчита на себе си, независим е, натрапчиво работлив, свръх ефикасен, раздражителен и импулсивен. Докато *Arsenicum* е несигурен, зависим, интересува се от своето здраве и комфорт, има натрапчивости относно чистотата и реда и е много тревожен.

Когато се разглежда картината на лекарството Nux-v. на физическото ниво, основното впечатление е, че Nux-v. има отношение предимно към функционални нарушения. За него не е характерна дълбоката дегенерация. Например при *Arsenicum* има дълбоки разязвявания и гангренозни загивания.

Nux-v. засяга много сериозно нервната система. Първоначално има много тикове и трепкания, подобни на тези на *Hyoscyamus* и *Agaricus*. Има тежки невралгични болки, по-специално в главата. Често Nux-v. е необходимото лекарство при апоплектични състояния, особено в случаите, когато парализата е свързана с пробощащи болки в засегнатите крайници. При по-крайни разстройства има конвулсии, опистотонус (извиване на тялото в дъга поради гърч на разгъващите мускули), епилепсия. Имайки предвид злоупотребата със стимуланти като алкохол, не е учудващо, че Nux-v. е лекарство, което може да се предприше при делириум тременс.

Всички, които започват да учат хомеопатия, изучават общите симптоми на Nux-v.: зиморничави, влошаване от течение, влошаване сутрин. Nux-v. е едно от най-зиморничавите лекарства, обаче той е склонен да се влошава повече от сухо, студено време и да се подобрява от влажно време (заедно с *Asarum*, *Causticum* и *Hepar sulphur*). Nux-v. е много чувствителен към течения, които лесно предизвикват хрема, ако пациентът е изпотен (което лесно става при Nux-v. от най-малкото усилие). Особена характеристика на хремата при Nux-v. е, че носът е запушен на открито и потича при влизане в помещение. Също така носът тече през деня

и се запушва през нощта.

Храносмилателният тракт е особено чувствителен при Nux-v. Както бе споменато, гастритите и пептичните язви се наблюдават често. Те предизвикват спазми, оригване, засядалия и гадене, които измъчват пациента. Има голяма чувствителност към почти всички видове храни. При напреднала патология пациентът Nux-v. има слаб апетит и често яде много малко. Той има отвращение към месо, въпреки че може да има желание за мазно, а също така и за стимуланти, люти храни и подправки, които са търсени заради стимулиращия им ефект, но които разстройват стомаха. Пациентът Nux-v. ще ви каже, че се разболява, когато стомахът му е разстроен - настива, получава главоболие или астма. Болките в корема обикновено са придружени от желание за изхождане, което толкова притеснява Nux-v.

Както често се среща при алкохолиците, и при Nux-v. може да има прилив на кръв към порталната система - разширени вени на хранопровода и хемороиди. Има също тенденция към жълтеница, съответстваща до голяма степен на цирозата на черния дроб. Понякога Nux-v. може да облекчи спазмите при колики от камък в жлъчката, като му позволи да премине в храносмилателния тракт. По същия начин може да облекчи криза, предизвикана от камъни в бъбреците.

В заключение е важно да се напомни, че описаните в тази глава симптоми не са изчерпателни. Те само представят една картина на същността, на "есенцията" на Nux-v. При всеки отделен пациент може да се прояви произволна комбинация от симптоми, която изключва понякога някои от класическите симптоми на Nux-v. Въпреки това той може да има нужда от това лекарство. При много случаи на Nux-v. манията за работа, раздразнителността, свръхнапрегнатата нервна система и зиморничавостта вървят заедно. Но даден пациент например може да избягва алкохола, да не обича цигарите и въпреки това да има нужда от Nux vomica. При хомеопатичното лечение ние не търсим еднаквост на симптомите сами по себе си, а по скоро търсим съвпадение на същността на пациента и същността на лекарството.

LYCOPodium (Lyc.) - Бухалковиден плавун

Ликоподиумът (Lyc.) е едно от най-дълбоко действащите лекарства в цялата Материя Медика. Потенциално то повлиява всички аспекти на човешката природа. Въпреки широкото си приложение обаче Lyc. има своя централна същност, която характеризира лекарството и дава яснота на неговата изключително интересна картина.

Основната тема в Lyc. е свързана с малодушие, плахост. Пациентите тип Lyc. постоянно се борят с малодушието - морално, социално и физическо. Вътрешно те се чувстват слаби и неадекватни, неспособни да изпълнят своите отговорности в живота и затова ги избягват. Външно могат да изглеждат като хора с възможности, екстроверти, приветливи и смели. Всичко това може да направи истинската картина на лекарството трудна за възприемане, ако хомеопатът не е достатъчно опитен.

Главната област, в която същността на Lyc. се проявява най-напред, е отношението му към секса. Пациентите тип Lyc. търсят ситуации, в които желанието за сексуално задоволяване може да бъде удовлетворено, без да се изправят лице в лице с личните отговорности, които се подразбират при такава интимност. Често явление при тях е една дълга поредица от авантюри за по една нощ, в които търсят задоволяване и след това си отиват без по-нататъшни отговорности. Ако сексуалният партньор покаже интерес към брак, Lyc. започва да се страхува от отговорностите и от това дали ще може да ги поеме. Обикновено той ще напусне преди да бъде "окован" от отговорностите на брак, деца и всяка друга форма на житейски задължения.

Това отношение към секса е повърхностно. Първичната мотивация е удоволствието - той го иска бързо, лесно, без усилия и без последствия. Ако на такъв пациент се случи да срещне секретарка, която е сама в кабинета, първата мисъл, която ще му хрумне, ще бъде, че това е една възможност за секс. Много вероятно е да направи анонси. Такива пациенти често посещават проститутки, тъй като този контакт не изисква никакви отговорности. Желанието при Lyc. не е толкова интензивно колкото при Platina. Конституцията на Lyc. е твърде слаба

за такава интензивност, но начинът, по който Луе. реагира при появата на желание, е да се фокусира върху повърхностното удоволствие от момента и да избегне отговорността.

След като встъпят в брак, мъжът или жената Луе. може да получат смущения от сексуално естество, които се дължат на страха, че няма да са в състояние да изпълнят отговорностите на интимността. Възможно е жената да не може да изпита оргазъм, а мъжът да страда от импотентност под формата на преждевременна еякулация или липса на ерекция. Вътрешно пациентът Луе. чувства дълбока неадекватност и слабост, които се проявяват най-забележимо при интимните отношения в брака. Чувствайки тази неадекватност, Луе. се стремят да изградят образа на смели, силни, компетентни личности. Тази заблуда много бързо бива открита, когато от тях се изискват поемане на задължения и тяхното изпълнение, както е в брака. Ето защо предписването на Луе. може да даде твърде задоволителни резултати при проблеми в брака.

Такива пациенти са в постоянен страх, че другите ще открият истината за тяхната вътрешна слабост. Те непрекъснато се притесняват какво мислят другите за тях. Сред хората тип Луе. има много интелигентни и умни хора. Той се среща често при професии, изискващи обществена изява - свещеници, адвокати, учители, дори политици. Свещеникът може да се чувства съвършено добре преди изнасянето на проповед, но щом стигне до амвона и открие колко много очи са насочени към него, той може да получи внезапно болки в стомаха или много да се притесни. Такъв човек понякога успява да се справи със задачата си добре, но много често физическите и емоционални страдания ще повлияят на неговата работоспособност. Тази ситуация отново е проява на тревожност пред лицето на отговорността; Луе. може дори да се опита да напусне професията си и понякога използва физическото си заболяване като извинение за това.

Луге. могат да отидат твърде далече в опитите си да заблудят другите, за да компенсират вътрешното си чувство на малоценност. Те преувеличават своите постижения; възможности; хората, които познават. В състояние са да разказват страхотни лъжи, които не могат да бъдат отстоявани, когато трябва да се действа. Раздуването на представата за тяхното его е компенсация за състоянието на вътрешна слабост. То се основава и на голямата нужда да получат похвала и уважение от другите, за да докажат себе си.

Възможно е Луе. да стане самотник - стара мома или обрекъл се на безбрачие духовен търсач. Като се опитва да избегне отговорността и да постигне контрол върху желанието за незабавно удоволствие, Луе. може да реши да се въздържа от секс и брак. Това състояние на целомъдрие обаче е много крехко - сега Луе. е постоянно обсебен - и то още по-силно - от мисли за секс. След години на въздържане и най-благочестивите може да се провалят изненадващо лесно при предоставена им възможност, за да се върнат веднага след това към предишното си състояние на целомъдрие.

Желанието за удоволствие от секса може да бъде заменено с времето от желание за власт, могъщество. Луе. е единственото лекарство в рубриката "властолюбие, любов към могъщество". Това очевидно е по-нататъшен опит да се компенсира вътрешното чувство на слабост. То може да се прояви като желание за власт в политиката или бизнеса, но също и като желание за духовна власт при хора с духовни търсения. Това е опит да се придобие власт, за да се измести липсата на вътрешна сила.

На втория етап от развитие на патологията при Луе. външната заблуда става дори още по-проявена. Той става тиранин или диктатор спрямо тези, които може да контролира около себе си. Луге. могат да бъдат плахи и пасивни в службата с колеги, които не са под техен контрол, но да станат деспоти в къщи. Майката може да бъде мила със съседите, но тиранин с децата си. Като упражняват власт над другите, тези хора се опитват да си изградят чувство за лично Могущество. Точно по същата причина - (в първия етап от развитието на патологията) те са се опитвали да подплатят чувството си на власт, търсейки похвала от другите, чрез лъжи и преувеличение.

Малодушието също става по-интензивно във второто ниво на патология. Проявяват се

много страхове. Lye. започва да се плаши почти от всичко - от това да е сам, от тъмно, духове, даже от непознати кучета. В основата си Lye. са самотници, защото се страхуват да поемат отговорност. Тези страхове обаче са причината да казват, че желаят присъствието на хора, но те да бъдат в съседната стая. На лице е и голям страх от всякакъв вид страдания; следователно пациентът може да стане много тревожен за здравето си до степен на хипохондрия. Страховете и притесненията повлияват най-много стомашно-чревния тракт.

В третия етап на патология крайният резултат е смущения на умствено ниво. Това се дължи на продължителното разпиляване на енергия в търсене на сексуално задоволяване или в опити да се контролират сексуалните желания чрез въздържане. Проблемите с ума започват първоначално като объркване или лоша памет сутрин и прогресират постепенно до по-забележима загуба на памет и слабост на интелекта. В крайна сметка пациентът деградира до състояние на слабоумие и старческо оглупяване. Много вероятно е такива пациенти да попаднат в старчески домове на сравнително млада възраст.

На физическо ниво патологията е ясно очертана. Има измършавяване на лицето, врата и горната част на тялото. Тъканите в тези области изглеждат повехнали. В същото време около корема, ханша и долните крайници се натрупва излишна тлъстина. Лицето е много набръчкано по начин, който отразява продължителната тревожност и загриженост на Lye. по въпроса какво мислят другите за тях. Косата може да побелее в ранна възраст и човек да изглежда значително по-стар от действителната възраст. Разширяването и треперенето на ноздрите, което се описва често в книгите (ноздрено дишане), на практика се вижда рядко, защото то е характерно за остри⁴ заболявания с диспнея (затруднено дишане).

Приоритетните области на действие на Lye. са полови органи, пикочни пътища, стомашно-чревен тракт и черен дроб. Включват се оплаквания като импотентност, фригидност, вефрити (възпаления на бъбреците), пептична язва, колит, хемороиди и чернодробни увреждания. Стомашно-чревният тракт в частност представя качествата, характерни за Lye.

Така както има раздуване на егото за компенсиране на вътрешното чувство на слабост, така също има раздуване на червата в резултата на лошо смилане. Пациентът е "пълен с газове" и страда жестоко след хранене. Освен това както има търсене на повърхностно задоволяване в секса, така Lye. търси задоволяване на вкусовите си желания - много обича сладки неща и стриди. Това сравнение може да бъде продължено. Пациентът Lye. се чувства празен и незадоволен след коитус и страда извънредно много след като е задоволил вкусовите си желания. Lye. постоянно се опитват да контролират желанието си за "такива удоволствия".

Лошото храносмилане често е последица от заболявания на черния дроб. Lye. е показан при чернодробни увреждания. Интересно е да се отбележи, че съществува зависимост между черния дроб и типа умствени увреждания, които се наблюдават при тези пациенти.

Разбира се Lys. може да се сравни с много лекарства. Тревожността, която предизвиква страдания по време на обществени изяви, може да бъде сравнена с тази при Gels. Оплакванията при Lye. възникват по време на самата изява, а при Gels, има тревожност и симптоми, които възникват часове или дни преди това. Sil. е лекарство, при което има липса на увереност в себе си, но този тип хора страдат от невъзможността да се справят с всякакъв вид обстоятелства, а не само с обществени и морални отговорности както е при Lye. Calc. има много общи неща с Lye., но там липсва характерното малодушие и плахост. Вътрешното състояние при Nat-m. се дължи по-скоро на⁵ емоционална ранимост и сантименталност, отколкото на чувство за неадекватност, което Lye. усеща в себе си.

Natrum muriaticum (Nat-m.) - Натриев хлорид (готварска сол)

Основната отличителна черта на патологията на Nat-m. е интровертност, произтичаща от чувството за голяма емоционална ранимост. Пациентите Nat-m. са много чувствителни; те преживяват емоционалната болка на другите и чувстват, че не биха могли да понесат лично каквато и да е форма на отхвърляне, присмех, унижение или скръб. Затова те създават около себе си стена от неуязвимост, затварят се в своя собствен свят и така поддържат контрол над

обстоятелствата. Те се стремят с цената на всичко да избегнат емоционално нараняване.

Хората, склонни да развиват патология от типа **Nat-m.**, са емоционално чувствителни и раними, но притежават ясен и силен ум и са физически силни. Умствено те имат висока степен на обективност и осъзнаване, както и силно развито чувство за отговорност. По тази причина те вероятно са състрадателните слушатели, към които другите се обръщат, когато са разстроени.

Емоционалната чувствителност и чувството за отговорност лесно ги отвеждат към дейности като съветване, психотерапия, религия и др.

Докато слушат съчувствено изповедта на някого за страданията му, такива хора запазват своята обективност и сила. Но те попиват болката на другите и по-късно постоянно мислят за нея като прехвърлят в ума си: "Как ли бих реагирал в подобна ситуация? Бих ли могъл да се справя с нея?"

Индивидите тип **Nat-m.** преживяват дълбоко всички впечатления от живота, като натрупват разбиране и осъзнаване, изпреварващо възрастта им. Те са силни и даже се радват на предизвикателствата в живота - дори на тези, които включват емоционален риск. Отначало те се наслаждават на обичта, която получават от другите; дори вътрешно я очакват и изискват, макар че те самите не показват обичта си лесно и явно. Те са толкова чувствителни, че се засягат дори от най-незначителния коментар или жест, който би могъл да намеква присмех или отхвърляне. Юношите **Nat-m.**, например, не смеят да си определят срещи с другия пол, защото се страхуват да не бъдат отхвърлени. Дори въображаеми обиди могат да им причинят страдание. След като са били наранени няколко пъти, те се научават да бъдат предпазливи и ще размислят многократно, преди да се впуснат в нови емоционални преживявания. Те се обръщат към интровертни Дейности, които са емоционално "безопасни" - например четене на книги (романтични или такива, които носят практическа полза за подобряване на междуличностните отношения), слушане на музика, размишления върху различни идеи или фантазиране.

Те могат да станат напълно доволни от своята изолация. Склонни са към самостоятелност и желаят да разрешават проблемите си сами, без да разчитат на помощта на други хора. Постепенно стигат до състояние, в което нямат нужда от контакти с външния свят. И ако някой нахълта в техния свят, те се чувстват огорчени и обидени. Основна грижа в живота им става "да не нараняват и да не бъдат наранявани".

Последствията, свързани с емоционална болка у тях или у другите, са важни за тези хора. Също както личното унижение би означавало край на света за тях, те са напълно неспособни умишлено да нанасят болка на другите. Поради тази причина те стават много сериозни. Не могат да си правят шеги, които по невнимание биха изложили на присмех някого. Може да изглеждат студени и прекалено обективни към другите, тъй като са толкова погълнати от стремеж да не разкриват своята емоционална ранимост и да не нараняват другите. Това, съчетано с чувството им за отговорност, прави вината силен мотивиращ фактор в живота на тези хора.

Децата **Nat-m.** обикновено са физически слаби, фини. Често може да се забележи тънка хоризонтална линия, разделяща долния клепач на две. Тя се вижда по-често при млади момичета с хистерични наклонности; други лекарства, при които може да се срещне тази линия са *Asafoetida*, *Lilium tigrinum* и *Moschus*. Освен това може да има характерна цепка в средата на долната устна.

Детето **Nat-m.** е много чувствително към дисхармонията. Ако родителите се карат или бият, то няма да реагира непосредствено, но ще страда вътрешно, дори може да заболее физически. Тези деца обикновено се държат добре и са послушни; не им е необходима сурова дисциплина. Достатъчен е само един поглед, изразяващ неодобрение.

Хистеричните тенденции в децата **Nat-m.** лесно се изявяват, когато им се скарат сериозно. Тогава те реагират извънредно силно, внезапно се тръшват на пода, ритайки и крещейки. Утешаване и успокояване не помагат и дори може да влошат нещата; тези деца ще

продължат с тръшкането, докато те самите решат да спрат.

В по-късна възраст тази хистерична тенденция се проявява по друг начин. Обикновено хората от типа Nat-m. не изразяват лесно емоциите си; например те не се разплакват лесно, когато са покрусени от скръб. Могат да имат доста сериозен вид и поведение. Когато са под напрежение или са нервни, при тях се изяснява тенденцията да се смеят на сериозни неща, след това да се кикотят истерично; когато това кикотене стане неконтролируемо, то преминава в истеричен плач.

Юношите от този тип обикновено са тихи и затворени в себе си, с чувство за отговорност и цялостност. По време на събирания с компании те често седят настрана, като изпитват удоволствие от наблюдаването на другите и си представят какво изпитват те. Ако някой ги привлича, те няма да флиртуват или да се държат приятелски с него, а ще се правят, че не го забелязват, наблюдавайки го само с ъгълчето на окото си. Склонни са да фантазират, че другият човек е привлечен по същия начин и да придадат преувеличено и нереално измерение на ситуацията. Това е причината, поради която Кент заявява, че едно младо момиче, което има нужда от Nat-m., лесно се влюбва в някой женен мъж или в някой, който е недостижим. Тогава това причинява силни терзания и скръб и резултатът е още по-голямо затваряне в себе си.

Те развиват силна емоционална и сантиментална привързаност към определени хора, но не показват чувствата си. Например една дъщеря може да изпитва силни чувства към баща си, без някой друг да знае това. И когато бащата умре, тя страда мълчаливо, заключва се в стаята си и плаче на възглавницата. За изненада на всички околни, които не осъзнават дълбочината на привързаността ѝ, тя става много затворена в себе си, искайки да остане сама с книгите и музиката си. Не се оплаква и не плаче пред другите - може би само понякога въздиша. Това вътрешно състояние продължава докато най-накрая тя рухне. Тогава тя преминава в неконтролирани хистерични хлипания и хълцания с разтърсване на цялото тяло, спазми и потрепвания. Но такъв изблик обикновено продължава кратко и тя бързо възстановява контрола и самообладанието си.

Първият етап от патологията на Nat-m. се проявява на физическо ниво. Това може да бъде гастрит, артрит, мигренозни главоболия, или пък херпес на долната устна. Както би могло да се очаква, такива състояния се явяват след период на интровертност в резултат на силна скръб или унижение.

Тези пациенти могат да станат хистерично чувствителни към всяко влияние от околната среда - свръхчувствителност към шум, светлина, цигарен дим и др. Алергиите и екземите при тях са обикновено явление.

Неврологичните заболявания са доста обичайни при Nat-m. Например често се срещат невралгии, засягащи лявото око или междуребрениите нерви отляво. Мултиплената склероза често също се повлиява много добре от лекарството Nat-m, ако и останалите симптоми съответстват. Могат да възникнат сърдечни оплаквания, които се проявяват главно като аритмии и сърцебиене. Това е резултат от влиянието на нервната система върху сърцето.

Именно в ранните стадии на патологията на Nat-m. се проявяват някои от най-характерните им особености. Тези пациенти обикновено обичат солено, имат отвращение към слизести храни, към мазно и тлъсто, както и към пилета. Характерни са непоносимост към горещина, чувствителност към светлина и влошаване от слънце (на главоболието и кожата). Тези неща важат в различна степен за всички натриеви соли, но са изразени повече или по-малко и при Nat-m. Влошаването на Nat-m. от слънце и светлина не е толкова подчертано както при натриевия сулфат (Nat-sulph.), а влошаването от слънце не е толкова силно изразено както при натриевия карбонат (Nat-carb.). Пациентите Nat-m. могат да са чувствителни и към горещина, и към студ, но обикновено повече към горещина. Nat-m. е по-малко чувствителен към горещина от Nat-sulph. и по-малко чувствителен към студ от Nat-carb.

Един характерен симптом на Nat-m. е неспособността да ходи по малка и голяма нужда в присъствието на други хора. Това се дължи на страха от присмех, който предизвиква хро-

нично напрежение на сфинктерите, които могат да се отпуснат само насаме.

С патологичното увеличаване на емоционалната ранимост пациентът изпада в депресия. Това е депресия, която е безутешна и може да стигне дори до самоубийство. Представете си например един млад мъж, който е преживял силна скръб или е бил отхвърлен; той се оттегля в стаята си и си пуска най-тъжната музика, която може да намери. Музиката не е предназначена да облекчи депресията му, а напротив. Той се отдава на тази депресия, затъва с наслада в нея. Ако нещо не е 'както трябва, той е склонен да преувеличи всичко до крайност, извън всякаква пропорция, въобразявайки си, че всеки аспект на живота му е повод за отчаяние и безнадеждност. Той не позволява на никого да му помогне и се опитва да реши проблемите си сам. В края на краищата, когато депресията започва да преминава, той отново придобива по-адекватна оценка за живота и на този етап музиката облекчава остатъците от депресията. В този смисъл музиката, в зависимост от обстоятелствата, може да влоши или подобри Nat-m.

Тази депресия е един вид хистерична реакция. Докато поддържа контрол над емоциите си, пациентът Nat-m. обикновено е обективен, но когато го изгуби, става ирационален и емоционалната сфера управлява всичко.

С напредването на патологията отвъд фазата на депресия, пациентът започва да страда от периодична смяна на физически симптоми и редуващи се настроения.

Физическите оплаквания се явяват на определени интервали и в определено време, които могат да се предскажат. Ето защо лекарството Nat-m. често е показано при хора, които са страдали от малария в миналото или са имали някакви реакции от вземането на хининови препарати; може да бъде от полза и при пациенти, в чийто семейства е имало болни от малария. Обикновено мигренозните атаки, често срещани при пациентите Nat-m., се явяват в определено време, между 10 ч. сутринта и 3 ч. следобед. Астматичните атаки най-често са между 17 и 19 ч.

Настроението се променя от безпричинна депресия до безпричинна веселост. Щом обективността на пациента се обърка, всички преживявания на емоционално ниво стават неадекватно преувеличени.

На този етап някои от характерните физически симптоми могат постепенно да изчезнат. С развитието на патологията на по-дълбоко ниво могат да изчезнат желанието за солено, отвращението към слизести и мазни храни, влошаването от слънце и т.н. Изчезването на тези характерни черти е пропорционално на прогресивното задълбочаване на болестното състояние. Често се налага хомеопатът да разпитва за тези симптоми и да ги търси не само в настоящето, но и в миналото.

Първият страх, който се развива при достигане на патологията на емоционално ниво, е клаустрофобията. В ранните стадии пациентите Nat-m. могат да се радват на относителна емоционална свобода и да посрещат с огорчение всеки опит за ограничаване, наложено от другите. По-късно тяхната собствена ранимост ги кара да се затворят. Когато усетят ограничения извън тях, подобни на тези, които са създали вътре в себе си, те започват да се страхуват (например от затворени или тесни пространства).

Заедно с клаустрофобията се появява скованост на емоционално и умствено ниво. Пациентът развива фикс-идеи, нещата и явленията се възприемат само в "черно или бяло" - те са добри или лоши, правилни или грешни, практични или непрактични.

Впоследствие се развива хипохондрично безпокойство за здравето, най-вече относно сърдечни заболявания. Хипохондрията е свързана с придиричивостта на Nat-m. Пациентът е движен от натрапчивата нужда да избегне заразяване - все чисти, мие си ръцете и всичко дезинфекцира. В Nat-m. придиричивостта се проявява специфично под формата на страх от микробно заразяване, а не толкова като гнусливост, срещаща се при други лекарства (Sulphur, Pulsatilla, Mercurius, Phosphorus, Mezereum). При Nat-m. безпокойството за здравето е по-слабо изразено, отколкото хипохондрията - едно натрапчиво внимание към подробности, касаещи здравето.

Най-накрая дори натрапчивите механизми за контрол напълно се разстройват и па-

циентите Nat-m. изявяват съвсем открито всичко онова, което преди не са си позволявали. Те стават безсрамни; екзхибиционисти; говорят мръсотии и т.н. В последния стадий обикновено те не губят умствен контрол до степен да стигат до полудяване, но могат да станат безсрамни в поведението.

Nat-m. е много дълбоко действащо лекарство. То често е показано в нашия цивилизован свят, но има много други лекарства, с които би трябвало да се сравнява.

Най-близо от всички лекарства до Nat-m., разбира се, е Игнация (Ign.). В много отношения те са почти идентични. Поради тази причина в определени случаи често са взаимозаменяеми. Общо взето Ign. действа по-повърхностно и е показана в случаи, където реакцията на пациента е на по-повърхностно ниво. Пациентите Nat-m. имат повече вътрешна сила и могат да понасят по-голям емоционален стрес и по-силни шокове без да рухнат. Пациентът Ign. рухва при сравнително малки стресове. Освен това при Ign. патологията не засяга толкова лесно физическото ниво. Следователно Ign. е подходяща при емоционални реакции, свързани с обикновени житейски емоционални травми (скръб), докато Nat-m. е показан в случай на изключителен стрес, особено такива, които причиняват срив на физическо ниво.

Пациентът Ign. често чувства стягане в областта на гърлото и задушаване, особено вследствие на емоционален шок. Характерното за Ign. въздишане представлява опит да се облекчи това усещане. Те са по-склонни да се разплачат по време на хомеопатично интервю, отколкото Nat-m. След преживяна скръб при пациентът Ign. по-рядко се среща безсънието, характерно за Nat-m. в такива случаи.

Често, особено когато преобладават физически симптоми, можем да срещнем трудност при разграничаването на Nat-m. от Фосфор (Phos.). Физически и двете изглеждат доста подобни - слаби, чувствителни, дори може би хипертиреоидни. Основният признак, по който можем да ги различим, разбира се, е дали личността им е отворена или затворена. Един чувствителен човек, който повече задържа нещата в себе си, отказва да споделя и е уклончив в отговорите, който се обляга назад, докато описва симптомите, много вероятно има нужда от Nat-m. От друга страна, пациентът Phos. е много отворен, лесно изразява емоциите си, има склонност да се навежда напред и да ангажира интервюиращия в личен контакт.

Лилиум тигринум (Lil-t.) е друго лекарство, подобно на Nat-m. със силни хистерични тенденции. Ако пациентът тип Lil-t. преживее отхвърляне или унижение, той ще реагира на момента импулсивно, докато пациентът Nat-m. ще страда вътрешно и ще измине доста време, докато изпадне в хистерична реакция. Lil-t. са също по-склонни да проявяват злоба и жестокост по време на такава реакция, докато Nat-m. по-скоро биха причинили страдание на себе си, отколкото да наранят някой друг.

Мосхус (Mosc.) е друго хистерично лекарство, но различаването тук е доста лесно. При него хистерията е показна и манипулативна - опит емоционално да бъдат изнудени другите, за да се получи желаният резултат. Докато Nat-m. би прикривал всяка реакция, доколкото е възможно.

Пулсатяла (Puls.) понякога може да се обърка с Nat-m. И двете не понасят горещина, влошават се от слънцето и имат отвращение от мазни храни. Но Puls. изразява открито емоциите си, чувствата си на нежност и привързаност. Когато пациентът Пулсатила плаче, което често се случва, това е един "сладък", нежен плач, докато при Nat-m. плачът е спазматичен с високо хълцане, което разтърсва цялото тяло. Когато пациентът Puls. страда, той активно ще търси помощ от другите и ще зависи от тях; Nat-m. е по-уверен в себе си и предпочита да решава проблемите си сам.

Ликоподиум (Lyc.) е лекарство, което показва една лъжлива твърда външна черупка, предназначена да скрие вътрешното състояние на слабост и страхливост. Nat-m. са силни, но емоционално много раними.

Сепия (Sep.) е близка до Nat-m. Особено при децата може да бъде много трудно да се различат. Децата Sep. са много чувствителни и много по-възбудими, отколкото Nat-m. При възбуда те се зачервяват и стават свръхактивни. Когато достигне зряла възраст, Sep. като че

ли е изтощена от тази изключителна възбудимост - става уморена, умствено потисната, затъняла, посърнала и апатична. Nat-m. чувства обич и привързаност, но не ги изразява; Sep. по същество ги е изгубила. При пациентите Sep. има много по-голяма вероятност за злоба и жестокост, те почти изпитват удоволствие от това да нараняват другите - нещо, което е немислимо за Nat-m.

Phosphorus (Phos) - Фосфор

Дифузия е темата, която преобладава в патологията на фосфора (Phos.). Дифузията е процес на разпръскване наоколо подобно на дим, който се размесва с въздуха, или подобно на пакетчето чай, което постепенно оцветява равномерно водата в чашата. Същото става с енергията, съзнанието, емоциите и дори с кръвта на пациента тип Phos. При това като че ли не съществуват никакви бариери - физически, емоционални или умствени. Поради това пациентът тип Phos. е уязвим за всякакви видове влияния. На физическо ниво виждаме, че почти всяко нараняване или стрес водят до кръвоизлив; това е така, защото стените на кръвоносните съдове са слаби и лесно позволяват на кръвта да се разлива към околните тъкани. На емоционално ниво, емоциите на пациента Phos. свободно се леят към другите хора, като способността му да ги контролира и да предпазва себе си от емоционални рани е малка. Умствено, пациентът лесно се забравя, дори до такава степен, че съзнанието му може да стане прекалено дифузно и нефокусирано; той лесно се разсейва и "отнася".

Нека най-напред опишем личността на един здрав човек, склонен да проявява черти на Phos., които могат да се развият в болестно състояние, ако защитният механизъм се претовари от повече стрес.

При все това, обаче, трябва да имаме предвид, че предписанията се правят само въз основа на патологичните симптоми, а не въз основа на нормалните и естествени черти.

Пациентът тип Phos. физически обикновено е слаб (даже мършав), висок, с деликатни черти, нежна кожа, фина коса и изтънчени ръце. Като дете той е топъл, открит, сърдечен, нежен, артистичен или музикален и много чувствителен. Такова дете е много открито и впечатлително; то е "прозрачно" за околните, същността му се проявява без усилие и без резерви. В юношеството изведнъж то избуява на ръст, което води до типичната издълженост и слабост.

През целия си живот Phos. е сърдечен, приветлив екстровеит, който много се радва на приятелството и компанията, но обича и да бъде сам, за да следва артистичните си наклонности. Удоволствие е да бъдеш с такъв човек, защото е истински състрадателен и с готовност поставя интересите на приятелите си над собствената изгода. Phos. е във висша степен интелигентен и изтънчен. За него потайността не съществува - което му е на сърцето, това му е и на езика. Топлота и нежност се разпръскват в изобилие към приятели и даже към непознати (дифузия). Голяма част от живота му се върти около отношенията с хората. Такъв човек става добър политик, от типа, който работи за хуманни каузи, или пък търговски посредник, защото притежава способността да продава всичко, в което повярва. Phos. е много впечатлителен и би повярвал във всичко казано му в области, в които той не е специалист; а след като възприеме дадена идея, той се ентузиазира и е готов да убеди и околните.

Като пациент такъв човек е удоволствие за хомеопата, тъй като е впечатлителен и доверчив. Phos. вярва в онова, което му казва предписващият, и на драго сърце и с многословна благодарност следва указанията. Още от първото интервю пациентът гледа на предписващия като на приятел, сърдечно се здрависва с него, седи наведен напред на стола си, а може и да посегне да докосне ръката на събеседника си, когато иска да наблегне на нещо. Този пациент говори за симптомите си свободно и без да премълчава нищо. Налице е склонност към тревожност и различни притеснения, но те лесно се разсейват просто с няколко окуражителни думи.

Дифузията на съзнанието е видна от факта, че пациентът тип Phos. се стряска лесно. Всички можем да направим връзка с онова състояние на съзнанието, при което мечтаем или

"сънуваме с отворени очи" -съзнанието се понася към далечни обстоятелства и места. Ако по време на такова отнасяне се чуе внезапен шум, звук на клаксон, хлопване на врата или гръмотевичен грохот, мечтателят се стряска, защото съзнанието се дръпва рязко и скокообразно обратно към действителността. Това е състояние, към което пациентът тип Phos. е във висша степен податлив. Именно тази дифузия на съзнанието той не може лесно да контролира. По време на гръмотевична буря друг човек би чул първата гръмотевица и би се подготвил лесно за това, че ще следват още; човекът тип Phos. обаче е склонен автоматично веднага да се разсее, така че ще се стряска при всеки следващ гръм.

В първия стадий на патологията на Phos. обикновено преобладават физическите симптоми. В детинската фаза (било то на 5 или 35 години) може да има склонност към лесно кървене. От носа потича кръв по най-дребен повод. Мензисът може да е обилен и продължителен. Изтичащата кръв в повечето случаи е с яркочервен цвят. Тази склонност към кървене е символ на основната същност на Phos. Топлината и яркостта, които Phos. притежава, лесно се разпръсват навън, усещането за бариери е слабо.

Тъкмо в този стадий се наблюдава лесното ободряване след напиване. Това е разбираемо като си представим, че сънят е време, през което си почиваме от обичайните усилия да се поддържа съзнанието съсредоточено в конкретни неща и се отпусваме. Хора, които повече се контролират и са умствен тип, се нуждаят от повече време, за да стигнат до такова отпочиване; те трябва да потънат в дълбок сън. Phos. обаче бързо се освежава, понеже неговото съзнание много лесно може да се разпръсне по този начин (дифузия).

През този стадий се наблюдава и характерната за Phos. жажда, особено за студени напитки. Ако има чувството на парене в стомаха (Phos. чувства парещи болки във вътрешностите - проява на топлина), болките се облекчават от студени неща; но облекчението трае само докато храната или течността се затоплят в стомаха, след което той пак се влошава. Налице е типичното силно желание за сол; както жаждата, така и желанието за сол могат да означават нарушен електролитен баланс в организма - фосфатите играят важна роля в него. Има и силно желание за риба, което също може да се свърже с недостиг на Phos. Също така Phos. може да има силно желание за шоколад и сладки неща. Имайки предвид жаждата и желанието за сладко, лесно е да се разбере, че Phos. е предразположен към захарен диабет.

С по-нататъшното развитие на патологията склонността към кървене може да се открие на по-дълбоки нива. Може да има безболезнени кръвоизливи от стомашно-чревния тракт, водещи до неочаквани хематемеза (повръщане на кръв) и мелена (кръв в изпражненията). Може да има бронхит в ранен и мек стадий, но с хранене на ясночервена кръв. Може да се наблюдава хематурия (кръв в урината) без никакви придружаващи я симптоми. Ако се направят лабораторни и рентгенови изследвания, не се открива нищо патологично - при такива случаи мислете за Phos. като за възможно лекарство.

Докато преобладават физическите симптоми, на умствено и емоционално ниво почти няма такива. С развитието на патологията обаче във втория стадий налице е намаляване на физическите симптоми и увеличаване на притесненията, тревогите и страховете. Разбира се, налице е подчертана притеснителност и за другите. При Phos. това е истинско притеснение за благополучието на другите, били те приятели или непознати. Това може да се развие до патологично ниво на тревожност, което дори изчерпва и разпръсва енергията на самия пациент. Това е истинското състояние на състрадателност, докато други лекарства от същата рубрика се притесняват за другите поради лични мотиви, свързани със загриженост за тях самите.

Phos. много се притеснява за здравето си. Той става много внушаем и стига само да чуе, че някой е болен от нещо, започва да се тревожи, че и той може да се разболее от същото. Тази болезнена чувствителност към внушения обаче се успокоява с внушаване на противоположното. Няколко окуражителни думи от страна на хомеопата карат пациента да въздъхне с облекчение и да се разтопи от благодарности, само за да се върне към притесненията си веднага щом чуе за някоя друга алармираща възможност.

Тъкмо през този стадий се появяват много страхове. Това са страх от тъмнината, страх

от самотата и страх по здрачаване. Може да има страх от гръмотевични бури. Отначало тези тревоги и страхове са доста слаби. Все още заедно с тях се наблюдава жаждата и освежаването след сън.

С настъпването на третия стадий пациентът бива завладян от тревоги и страхове. Докато преди това те са били слаби и е било възможно да се овладеят чрез обикновено успокояване, те постепенно обхващат все по-голяма част от енергията и вниманието на пациента. За него става все по-трудно да си почива и да се отпусне, като тревожността може да доведе до промени в рН на кръвта вследствие на хипервентилация. Несъзнателният поток от тревожност и напрегнатост пречи на отпускането дори по време на сън; сънят на пациента започва да се влошава и да не му носи отмора. Пациентът се буди неотпочинал и изпълнен с голяма тревога (като Лахезис (Lach.), Графитес(СгарЪ.) и Арсенйкум (Ars.).

Впоследствие продължаващата тревожност се развива в "свободно плуваща тревожност", за която не може да се установи причина. Налице е страх, че нещо лошо ще се случи, който се просмуква в живота на пациента, подобно на фон от далечна музика. Всяка възможност се посреща с опасения, лоши предчувствия и страх. Появява се страх от надвиснала болест, но-специално страх от рак (не толкова от сърдечни болести), но в крайна сметка се стига до страх от всякакви "предстоящи" болести.

Най-накрая пациентът тип Phos. стига до страха от смъртта -състояние на паника при мисълта, че смъртта е неизбежна. Пациентът се чувства, като че умира, особено когато е сам. Съществува вътрешното усещане за неяснота и замъгленост, приличащо на мехурчета, надигащи се в течност и разпръсващи се навън, или на усещането, че душата напуска тялото. Има голяма паника, хипервентилация, възбуденост, раздразнителност и палпитации (сърцебиене). Това е етапът, в който пациентът развива нужда от компания, поради страха от неизбежна смърт. Нуждата от компания може да е толкова силна, че да го принуди да напусне дома си, за да потърси някой приятел, с когото да си поговори. Това не е нуждата да си говориш с някого тъкмо за здравето си, като при Ars.; по-скоро Phos. просто усеща необходимост да си говори с когото и да е за каквото и да било, за да намалее паниката.

Когато тези състояния на страх се усилят, много от придружаващите ги симптоми на физическо ниво изчезват. Може вече да няма жажда, нито пристрастеност към сол, или към риба.

Още по-късно, през четвъртия стадий, умът се разпада напълно. Страховете намаляват, но умът дегенерира. Налице е трудно съсредоточаване, неспособност за свързано мислене или неспособност да се схване какво са казали другите. Тялото и умът отслабват. Пациентът става безразличен към компании и към всичко наоколо си. Резултатът е сенилност или дебилност. Друг чест краен резултат при Phos. е мозъчен удар, след който много умствени способности се загубват.

Този краен стадий може да затрудни много предписването на Phos., тъй като симптомите, позволяващи да се различи той от други лекарства са оскъдни. Поради това внимателното снемане на историята на миналите заболявания и тяхната последователност, както и правилното установяване на стадиите в патологията на лекарствата е от ключово значение, ако искаме да сме в състояние наистина да помогнем на пациента.

След като се усети същността на Phos., необходимо е просто да се потвърди тя чрез подкрепящи симптоми. От опит се знае, че най-полезните са жажда, желание за солено, за шоколад, за сладко, влошаване от лявата страна, неспособност да се спи наляво, изтръпване и мравучкане в кранчетата на пръстите, безболезнено загубване на гласа. В добавка, различните пациенти тип Phos. могат да са или горещи, или зиморничави - но не едновременно двете у един и същ пациент.